

Cynnig i gau Ysgol y Fro

Adroddiad Gwrthwynebu

sirgar.llyw.cymru
carmarthenshire.gov.wales

CYNNWYS

1. CRYNODEB GWEITHREDOL	2
2. CEFNDIR	2
3. Y CYFNOD GWRTHWYNEBU	2
4. DADANSODDI'R YMATEBION	3
5. Y GWRTHWYNEBIADAU A DDAETH I LAW	3
6. CRYNODEB O'R GWRTHWYNEBIADAU DDAETH I LAW AC YMATEBION YR AWDURDOD LLEOL	4
7. OPSIYNAU ERAILL	44
8. AILASESIAD AR ÔL Y CYFNOD GWRTHWYNEBU	45
9. NEWIDIADAU SY'N DEILLIO O'R CYFNOD GWRTHWYNEBU	46
10. CASGLIAD	46
11. ARGYMHELLIAD	46
12. Y CAMAU NESAF	47
13. ATODIAD A – ASESIAD O'R EFFAITH AR Y GYMUNED	48
14. ATODIAD B – ASESIAD O'R EFFAITH AR YR IAITH GYMRAEG	55
15. ATODIAD C – ASESIAD EFFAITH INTEGREDIG	78
16. ATODIAD D – CRYNODEB O'R YMATEB A DDAETH I LAW AR ÔL I'R CYFNOD GWRTHWYNEBU DDOD I BEN	99

1. CRYNODEB GWEITHREDOL

Cynhaliwyd ymgynghoriad statudol ynglŷn â'r cynnig i gau Ysgol y Fro o dan adran 2.1 o'r Cod Trefniadaeth Ysgolion rhwng 16 Ionawr a 2 Mawrth 2026. Ar ôl ystyried a chyhoeddi'r adroddiad ymgynghori yn unol ag Adran 3 o'r Cod ar 1 Mehefin 2026, penderfynodd aelodau Cabinet y Cyngor Sir fwrw ymlaen â'r cynnig a chymeradwyo cyhoeddi hysbysiad statudol o dan Bennod 4 o'r Cod.

Ar y cyfan, roedd mwyafrif yr ymatebion yn gwrthwynebu'r cynnig. Roedd y prif bryderon yn ymwneud ag effaith ar y gymuned, bywiogrwydd y Gymraeg yn y pentref, safonau addysgol/llesiant, teithio, effaith ar y Cylch Meithrin, mynediad at ofal cofleidiol, capasiti yn yr ysgol dderbyn arfaethedig, yr achos ariannol, a digonolrwydd gweithdrefnol.

2. CEFNDIR

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno'r adborth a gasglwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu, a gynhaliwyd rhwng 16 Mehefin 2026 a 14 Gorffennaf 2026 ac a gynhaliwyd mewn ymateb i gynigion i gau Ysgol y Fro a throsglwyddo'r disgyblion i Ysgol y Dderwen.

Mae'r adroddiad yn amlinellu cyhoeddi'r Hysbysiad Statudol a phroses y cyfnod gwrthwynebu, yn crynhoi'r gwrthwynebiadau a ddaeth i law, ac yn dadansoddi'r materion allweddol a'r sylwadau a gyflwynwyd gan randdeiliaid.

3. Y CYFNOD GWRTHWYNEBU

Dilynodd proses y cyfnod gwrthwynebu ganllawiau Llywodraeth Cymru, yn unol â Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 a Chod Trefniadaeth Ysgolion 2018 (Adran 5). Rhoddodd y cyfnod gwrthwynebu gyfle i unrhyw un oedd yn dymuno cyflwyno gwrthwynebiad i'r cynnig wneud hynny.

Cyhoeddwyd yr Hysbysiad Statudol yn gyfreithlon yn Gymraeg ac yn Saesneg ar 16 Mehefin 2026 am gyfnod o 29 diwrnod (gan gynnwys 15 diwrnod ysgol). Roedd y ddogfen yn cynnwys yr holl wybodaeth ofynnol a chafodd ei dosbarthu'n electronig i ymgynghoreion rhagnodedig a'i chyhoeddi ar wefan Cyngor Sir Caerfyrddin. Roedd copïau caled o'r ddogfen ar gael ar gais ac wedi'u gosod ar ffens derfyn a gathiau'r

ysgol. Roedd yr hysbysiad yn amlinellu'r cynnig sy'n cael ei ystyried a'r manylion ynghylch sut y gellid cyflwyno gwrthwynebiadau. Daeth y cyfnod gwrthwynebu i ben ar 14 Gorffennaf 2026.

Rhoddwyd gwybod i'r ymgynghoreion fod modd llenwi fersiynau Cymraeg a Saesneg o'r ffurflen ar-lein a ble y dylid anfon llythyrau ysgrifenedig neu ymatebion drwy e-bost.

4. DADANSODDI'R YMATEBION

Mae'r ymatebion a ddaeth i law rhwng 16 Mehefin a 14 Gorffennaf 2026 wedi'u hamlinellu isod:

Arolwg ar-lein	E-bost	Llythyr	Cyfanswm
19	3	0	22

Daeth ymateb i law drwy e-bost ar 15 Gorffennaf 2026, ar ôl i'r cyfnod gwrthwynebu statudol ddod i ben ar 14 Gorffennaf 2026. Yn unol â hynny, nid yw wedi'i gyfrif fel gwrthwynebiad ffurfiol at ddibenion y Cod Trefniadaeth Ysgolion. Fodd bynnag, er mwyn cyflawnder a thryloywder, nodwyd y pwyntiau a godwyd yn y sylw ac fe'u crynhoir yn Atodiad D er gwybodaeth i'r aelodau.

O'r ymatebion terfynol a wiriwyd a ddaeth i law o fewn y cyfnod gwrthwynebu ffurfiol, mynegodd pedwar ar bymtheg wrthwynebiadau i'r cynnig. Daeth tri e-bost i law, ac roeddent i gyd yn gwrthwynebu'r cynnig.

5. Y GWRTHWYNEBIADAU A DDAETH I LAW

Bydd yr adran hon yn crynhoi'r ymatebion a ddaeth i law a oedd yn gwrthwynebu'r cynnig, gan dynnu sylw at y themâu sydd wedi dod i'r amlwg ac ymatebion yr Awdurdod Lleol.

Dadansoddiad Thematig o'r Adborth

O'r ymatebion a gafwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori, daeth y themâu canlynol i'r amlwg:

- Safonau Addysgol a Deilliannau Dysgwyr

- Llesiant, Cydraddoldeb ac Anghenion Dysgu Ychwanegol
- Yr Effaith ar yr Iaith Gymraeg
- Effaith Gymunedol a Chynaliadwyedd Cymunedol
- Statws Ysgol Wledig a Rhagdybiaeth yn Erbyn Cau
- Dewisiadau Amgen i Gau'r Ysgol
- Teithio a Hygyrchedd
- Addasrwydd yr Ysgol Dderbyn, Derbyniadau a Dewis y Rhieni
- Effaith ar y Cylch Meithrin
- Cynaliadwyedd Ariannol
- Y Broses Ymgynghori
- Dyddiad Gweithredu Arfaethedig
- Cynllunio Strategol ar gyfer Addysg

Roedd y thema a godwyd amlaf yn ymwneud ag Effaith Gymunedol a Chynaliadwyedd Cymunedol, a nodwyd mewn 19 o'r 22 o wrthwynebiadau a ddaeth i law (86.4%). Ymhlith y themâu eraill a godwyd yn aml roedd Llesiant, Cydraddoldeb ac Anghenion Dysgu Ychwanegol (50.0%), Yr Effaith ar yr Iaith Gymraeg (45.5%), a Safonau Addysgol a Deilliannau Dysgwyr (36.4%). Codwyd pryderon ynghylch y Broses Ymgynghori a'r effaith ar y Cylch Meithrin mewn 27.3% o'r ymatebion a chodwyd Teithio a Hygyrchedd a Chynllunio Strategol ar gyfer Addysg mewn 22.7% o'r ymatebion.

Noder: Oherwydd y gellid codio ymatebion unigol yn erbyn nifer o themâu, bydd y canrannau yn dod i gyfanswm o fwy na 100%. Mae hyn yn ddisgwyliedig ac yn adlewyrchu'r ffaith bod ymatebwyr yn aml yn codi pryderon ar draws sawl maes thematig.

6. CRYNODEB O'R GWRTHWYNEBIADAU DDAETH I LAW AC YMATEBION YR AWDURDOD LLEOL

Mae'r tabl canlynol yn nodi themâu'r sylwadau ddaeth i law. Mae'r Awdurdod Lleol wedi ystyried yn gydwybodol yr holl sylwadau a ddaeth i law yn unol â Chod Trefniadaeth Ysgolion 2018, ac yn darparu ymatebion i'r themâu a godwyd. Mae'r cyfrif ar gyfer pob thema yn adlewyrchu nifer yr ymatebion penodol sy'n crybwyll y thema honno.

Pennawd Thematig: Safonau Addysgol a Deilliannau Dysgwyr	Nifer yr Ymatebion	8
	Canran	36.4%

Crynodeb o'r Ymatebion: Heriodd gwrthwynebwyr gasgliad yr Awdurdod y byddai'r cynnig yn cynnal neu'n gwella deilliannau addysgol. Dadleuodd yr ymatebwyr fod Ysgol y Fro yn darparu amgylchedd dysgu meithringar, perthnasoedd cryf rhwng disgyblion ac athrawon a chymorth personol iawn na fyddai o bosibl yn gallu cael eu darparu yn yr un modd mewn ysgol fwy. Mynegodd rhai gwrthwynebwyr bryder y gallai disgyblion fod dan anfantais addysgol trwy drosglwyddo i leoliad mwy a dadleuwyd y dylid darparu mwy o gefnogaeth i alluogi'r ysgol i wella yn hytrach na chau'r ysgol. Roedd rhai ymatebwyr hefyd yn dadlau y gallai heriau presennol yr ysgol gael eu gwella drwy gymorth wedi'i dargedu, trefniadau arweinyddiaeth a mesurau gwella ysgolion, ac na ddylid ystyried cau'r ysgol fel yr unig ateb.

Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae'r Awdurdod Lleol yn nodi bod nifer o'r pryderon a godwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu yn debyg i faterion a godwyd yn flaenorol yn ystod y broses ymgynghori statudol, yn enwedig mewn perthynas â manteision ysgolion bach, effaith bosibl trosglwyddo i ysgol fwy, a'r farn y dylid ceisio darparu cymorth ychwanegol ac ymyrraeth arweinyddiaeth yn hytrach na chau'r ysgol. Ystyriwyd y materion hyn yn fanwl yn yr Adroddiad Ymgynghori ac maent wedi'u hadolygu eto yng ngoleuni'r gwrthwynebiadau a ddaeth i law.

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod y safbwyntiau a fynegwyd gan wrthwynebwyr ynglŷn â'r amgylchedd meithringar, perthnasoedd cryf a'r gefnogaeth personol sydd ar gael yn Ysgol y Fro. Mae'r Awdurdod yn cydnabod y gall ysgolion llai ddarparu amgylchedd dysgu agos a bod rhai disgyblion yn elwa o'r agosatrwydd, y cysondeb a'r sylw unigol sy'n aml yn gysylltiedig ag ysgolion bach iawn.

Fodd bynnag, wrth ystyried safonau addysgol a deilliannau dysgwyr, mae'n rhaid i'r Awdurdod gydbwyso'r manteision hyn yn erbyn ei gyfrifoldebau o dan y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018) i sicrhau darpariaeth addysgol gynaliadwy o ansawdd uchel. Er y gall ysgolion bach gynnig manteision penodol, gall niferoedd isel iawn o ddisgyblion hefyd arwain at heriau sy'n ymwneud ag ehangder y cwricwlwm, capasiti

staffio, gwydnwch arweinyddiaeth, cymorth arbenigol a chyfleoedd ar gyfer rhyngweithio â chyfoedion.

Mae'r Awdurdod wedi ystyried yn ofalus bryderon y gallai disgyblion fod dan anfantais addysgol trwy drosglwyddo i ysgol fwy. Mae'n nodi y gall ysgolion mwy ddarparu mynediad at gyfleoedd cwricwlaidd ac allgyrsiol ehangach, grwpiau cyfoedion ehangach, arbenigedd arbenigol, arweinyddiaeth ADY pwrpasol a strwythurau cymorth mwy cydnherth. Mae'r Awdurdod hefyd yn nodi safbwynt Estyn bod y cynnig yn debygol o gynnal safonau addysgol.

Mae'r Awdurdod yn cydnabod y farn a fynegwyd gan rai gwrthwynebwyr y dylid cefnogi ysgolion a nodwyd fel rhai sydd angen gwelliant sylweddol neu fesurau arbennig drwy weithgarwch gwella ysgolion, ymyrraeth arweinyddiaeth a chymorth wedi'i dargedu yn hytrach nag wynebu cau. Mae'r Awdurdod yn cytuno bod cymorth gwella ysgolion yn bwysig ac mae wedi parhau i gefnogi Ysgol y Fro drwy drefniadau ôl-arolygiad, gan gydnabod ymdrechion staff a llywodraethwyr. Fodd bynnag, wrth benderfynu a ddylid bwrw ymlaen â'r cynnig, mae'n rhaid i'r Awdurdod ystyried nid yn unig capasiti'r ysgol i wella, ond hefyd ei hyfywedd a'i chynaliadwyedd hirdymor. Felly, nid yw'r cynnig yn seiliedig ar ganlyniadau'r arolwg yn unig ond mae'n adlewyrchu asesiad ehangach o sefyllfa hirdymor yr ysgol, gan gynnwys niferoedd disgyblion, lleoedd gwag, cynaliadwyedd ariannol, gwydnwch arweinyddiaeth a'r gallu i gynnal gwelliant dros amser.

Er bod mesurau gwella ysgolion yn bwysig ac yn parhau i gael eu gweithredu, nid yw'r Awdurdod yn fodlon y byddai mesurau gwella ysgolion yn unig yn mynd i'r afael â'r heriau strwythurol, demograffig ac ariannol sylfaenol sy'n wynebu'r ysgol.

Ar ôl ystyried y gwrthwynebiadau a ddaeth i law, mae'r Awdurdod yn parhau i fod o'r farn bod y cynnig yn gallu cynnal safonau addysgol a sicrhau darpariaeth addysgol fwy cynaliadwy i ddysgwyr yn y tymor hir.

Pennawd Thematig: Llesiant, Cydraddoldeb ac Anghenion Dysgu Ychwanegol	Nifer yr Ymatebion Canran	11 50.0%
<p>Crynodeb o'r Ymatebion:</p> <p>Mynegodd gwrthwynebwyr bryder ynghylch effaith bosibl y cynnig ar lesiant disgyblion, gan gynnwys gorbryder sy'n deillio o ansicrwydd am ddyfodol yr ysgol, tarfu ar grwpiau cyfeillgarwch ac anawsterau sy'n gysylltiedig â throsglwyddo i ysgol fwy. Dywedodd rhai ymatebwyr fod rhai disgyblion yn elwa'n sylweddol o'r ysgol fach bresennol a gallent wynebu anawsterau wrth drosglwyddo neu addasu i ysgol fwy. Dywedodd rhai rhieni, pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, y byddent yn teimlo nad oedd ganddynt unrhyw opsiwn ond ystyried addysg ddewisol yn y cartref a chododd eraill bryderon am lesiant staff yn ystod y cyfnod o ansicrwydd a thrawsnewid.</p>		
<p>Ymateb yr Awdurdod Lleol</p> <p>Mae'r pryderon a godwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu yn gyffredinol gyson â'r rhai a godwyd yn ystod y broses ymgynghori, yn enwedig mewn perthynas â llesiant disgyblion, trefniadau pontio, manteision ysgol fach a'r effaith ar ddysgwyr sy'n agored i niwed.</p> <p>Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod graddau'r pryderon a godwyd ynghylch effaith bosibl y cynnig ar lesiant disgyblion, gan gynnwys pryderon sy'n ymwneud â phlant a allai fod yn fwy agored i newid, pontio neu amgylcheddau addysgol mwy o faint. Mae hyn yn cynnwys dysgwyr sydd ag anghenion dysgu ychwanegol wedi'u nodi neu sy'n dod i'r amlwg. Cydnabyddir yn llawn bwysigrwydd sefydlogrwydd, agosatrwydd, perthnasoedd dibynadwy ac arferion cyson ar gyfer plant ag ADY gan gynnwys y rhai ag Anhwylder Gorfywiogrwydd a Diffyg Canolbwyntio (ADHD), Anhwylder Sbectrwm Awtistiaeth (ASD) ac anghenion eraill a nodwyd neu sy'n dod i'r amlwg.</p> <p>Mae anghenion dysgwyr agored i niwed yn ystyriaeth allweddol yn y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018), ac mae'r Awdurdod wedi rhoi sylw dyledus i'w ddyletswyddau statudol o dan Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a Thribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 a Chod ADY Cymru. Mae'r fframweithiau hyn yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol ac ysgolion nodi anghenion dysgwyr, cynllunio ar eu cyfer a'u diwallu, ynghyd â sicrhau bod darpariaeth briodol ar waith i gefnogi llesiant, cynnydd a chynhwysiant dysgwyr. Yn</p>		

benodol, mae Cod ADY Cymru yn nodi egwyddorion clir (Pennod 3) fod gan bob dysgwr hawl i fynediad teg at gymorth priodol, addysgu o ansawdd uchel a darpariaeth gynhwysol, waeth beth fo math neu faint yr ysgol y mae'n ei mynychu. Mae Pennod 15 yn cadarnhau ymhellach fod yn rhaid rhoi trefniadau effeithiol ar gyfer nodi anghenion, cynllunio darpariaeth a chefnogi dysgwyr ar waith yn gyson ar draws pob ysgol a gynhelir.

Mae'r Awdurdod o'r farn y gellid diwallu anghenion unrhyw ddisgybl yn briodol yn yr ysgol dderbyn arfaethedig ac ysgolion cyfagos eraill, drwy fframweithiau ADY presennol, addasiadau rhesymol a mynediad at wasanaethau cymorth priodol.

Mae'r Awdurdod Lleol hefyd yn cydnabod y gall ADY fod dros dro, yn rhai sy'n dod i'r amlwg neu'n rhai heb ddiagnosis, a bod dealltwriaeth rhieni a barn broffesiynol yn ystyriaethau pwysig ochr yn ochr â data ffurfiol. Pe bai'r cynigion yn cael eu gweithredu, a phan fo teuluoedd yn dymuno edrych ar sut y gellid rheoli proses bontio â chymorth i ysgol arall, byddai'r Awdurdod yn gallu hwyluso trafodaeth a chynllunio unigol drwy fecanweithiau cymorth priodol, gan gynnwys ymgysylltu â Swyddog Cyswllt â Theuluoedd. Mae'r Awdurdod yn derbyn bod rhai rhieni yn ystyried yr ysgol lai ei hun yn ffactor amddiffynnol sylweddol wrth gefnogi llesiant ac ymdeimlad o berthyn eu plentyn. Er bod y manteision hyn yn cael eu cydnabod, mae'r Awdurdod o'r farn bod amrywiaeth o ffactorau yn dylanwadu ar ganlyniadau llesiant, gan gynnwys ansawdd y cymorth bugeiliol, y berthynas â staff a'r mynediad at ymyrraeth briodol, a gellir darparu pob un o'r rhain mewn ysgolion mwy.

Cydnabyddir y gallai symud i amgylchedd ysgol mwy o faint a mwy prysur deimlo'n ormod i rai dysgwyr, yn enwedig i'r rheiny sydd â gorbryder, sensitifrwydd synhwyraidd neu sy'n gweld newid yn anodd, ac ar y dechrau gallai hyn effeithio ar lesiant emosiynol neu ymgysylltu â dysgu. Ar y llaw arall, i ddysgwyr eraill gall symud i leoliad mwy o faint gynnig manteision i'w datblygiad, gan gynnwys mynediad at grŵp cyfoedion ehangach, arbenigedd staff ehangach a mwy o gyfleoedd i ddatblygu annibyniaeth, y gallu i addasu a gwydnwch, yn enwedig wrth baratoi i symud ymlaen i addysg uwchradd. Mae'r Awdurdod yn cydnabod na fydd y profiadau hyn yr un peth i bob dysgwr, a bod addasrwydd unrhyw amgylchedd ysgol yn dibynnu ar anghenion ac amgylchiadau unigol.

Pe bai'r cynnig yn mynd rhagddo, byddai'r disgyblion yn trosglwyddo i Ysgol y Dderwen, oni bai bod rhieni'n dweud y byddai'n well ganddynt ysgol arall. Fel pob ysgol arall ar draws y sir, mae gan Ysgol y Dderwen fframwaith ADY sefydledig, arweinyddiaeth ADY bwrpasol, a mynediad at ystod eang o wasanaethau cymorth arbenigol drwy'r Awdurdod Lleol. Ar y cyfan mae gan ysgolion mwy o faint ragor o gapasiti o ran staff a rhagor o arbenigedd, ac fel ysgolion eraill, gallant fanteisio ar wasanaethau cynghori allanol, gan gefnogi nodi anghenion yn gadarn, gweithredu Cynlluniau Datblygu Unigol yn effeithiol, a mynediad amserol at ymyriadau wedi'u targedu lle bo angen. Canfu penderfyniad Tribiwnlys Addysg Cymru dyddiedig 1 Ebrill 2021 nad maint dosbarthiadau yn unig sy'n penderfynu ar ymarfer cynhwysol a darpariaeth effeithiol, ond hefyd ansawdd y strategaethau addysgu, gwahaniaethu, ymyrraeth a chymorth sydd ar waith. Mae ymarfer addysgol seiliedig ar dystiolaeth yn dangos ymhellach fod deilliannau cadarnhaol i ddysgwyr ag anghenion ychwanegol yn gysylltiedig fwyaf â defnyddio staff yn effeithiol, ymarfer o ansawdd uchel yn yr ystafell ddosbarth a chymorth wedi'i dargedu, yn hytrach na maint dosbarth yn unig. Disgwylir i bob ysgol a gynhelir wneud addasiadau rhesymol i ddiwallu anghenion dysgwyr, gan gynnwys defnyddio amgylcheddau pwrpasol sy'n cefnogi'r synhwyrâu a mannau dysgu hyblyg. Mae llawer o ysgolion ar draws yr awdurdod eisoes wedi gweithredu mesurau amgylcheddol a bugeiliol i gefnogi llesiant a rheolaeth emosiynol, ac mae'r disgwyliadau hyn yn berthnasol beth bynnag yw maint yr ysgol. Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod y gall pontio fod yn gyfnod hynod sensitif i ddysgwyr, gan gynnwys y rhai sydd ag anghenion ychwanegol. Felly, os yw'r cynnig yn mynd rhagddo, byddai cynlluniau pontio unigol yn hanfodol. Byddai hyn yn cynnwys ymgysylltu'n gynnar ac yn barhaus â rhieni a gofawyr, cyswllt rhwng staff y ddwy ysgol, rhannu gwybodaeth fugeiliol a dysgu, a, lle bo'n briodol, trefniadau pontio graddol, â chymorth neu estynedig. Byddai disgwyl i unrhyw ysgol dderbyn wneud addasiadau rhesymol lle bo angen, a sicrhau bod cymorth priodol ar waith fel bod disgyblion yn teimlo'n ddiogel ac yn teimlo eu bod yn cael eu cefnogi a'u cynnwys drwy gydol y broses bontio a thu hwnt.

Roedd ymatebion yn ystod y cyfnod gwrthwynebu hefyd yn tynnu sylw at bryderon am lesiant staff, yn enwedig yn ystod cyfnodau hir o ansicrwydd a newid a'r effaith y gallai hyn ei chael ar ddisgyblion. Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod bod llesiant, sefydlogrwydd a morâl staff yn ffactorau pwysig wrth gefnogi disgyblion, yn enwedig dysgwyr agored i niwed sy'n dibynnu ar berthnasoedd dibynadwy a gofal cyson. Os bydd

y cynnig yn mynd rhagddo, bydd staff yn cael eu cefnogi trwy brosesau ymgynghori a chyflogaeth ffurfiol yn unol â pholisïau a gweithdrefnau awdurdod lleol. Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i gyfathrebu clir, triniaeth deg a mynediad at ddulliau cymorth priodol, a bydd yn ceisio, lle bynnag y bo modd, lleihau tarfu a sicrhau parhad cefnogaeth i ddisgyblion yn ystod unrhyw gyfnod pontio.

Dywedodd rhai rhieni hefyd eu bod yn teimlo efallai y byddai'n rhaid iddynt ystyried addysg ddewisol yn y cartref pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, oherwydd pryderon am allu eu plentyn i ymdopi mewn lleoliad ysgol mwy o faint. Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod y pryderon hyn. Dewis rhieni o hyd yw penderfyniadau ynghylch addysg ddewisol yn y cartref, ond mae'r Awdurdod yn parhau i hyrwyddo addysg gynhwysol mewn ysgolion a gynhelir ac yn cadw ei ddyletswydd statudol i sicrhau bod darpariaeth addas ar gael i ddiwallu anghenion dysgwyr a nodwyd o fewn y system ysgol lle bo hynny'n bosibl. Ar ôl ystyried yn ofalus y pryderon a godwyd drwy'r broses ymgynghori, mae'r Awdurdod Lleol yn fodlon bod effaith bosibl y cynnig ar lesiant disgyblion a staff, gan gynnwys y rhai ag anghenion dysgu ychwanegol, wedi cael ei nodi, ei chydabod, a'i chloriannu'n briodol. Trwy gynlluniau pontio cadarn, ymgysylltu parhaus â theuluoedd, a mynediad at systemau ADY sefydledig a gwasanaethau cymorth arbenigol, mae'r Awdurdod o'r farn y byddai'r ysgol dderbyn yn gallu cefnogi dysgwyr yn unol â gofynion statudol a bod y cynnig yn cyd-fynd â disgwyliadau'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018) a Chod ADY Cymru.

Pennawd Thematig: Yr Effaith ar yr Iaith
Gymraeg

Nifer yr Ymatebion
Canran

10
45.5%

Crynodeb o'r Ymatebion: Mynegodd gwrthwynebwyr bryder y byddai cau Ysgol y Fro yn effeithio'n andwyol ar yr iaith Gymraeg yn Llangyndeyrn. Dadleuodd yr ymatebwyr fod yr ysgol yn chwarae rôl bwysig wrth gefnogi'r defnydd o'r Gymraeg y tu hwnt i'r ystafell ddosbarth ac yn cyfrannu'n sylweddol at weithgarwch Cymraeg lleol, hunaniaeth a throsglwyddo iaith rhwng cenedlaethau. Dadleuwyd hefyd y gallai cau'r ysgol wanhau'r Gymraeg fel iaith gymunedol ac effeithio'n negyddol ar ddarpariaeth blynnyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg. Mynegodd rhai ymatebwyr bryder ymhellach y gallai cau'r ysgol arwain rhai teuluoedd i ddewis addysg cyfrwng Saesneg a gwanhau llwybrau dilyniant i

addysg cyfrwng Cymraeg, yn groes i ddyheadau ehangach Llywodraeth Cymru i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg.

Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae'r pryderon a godwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu yn gyffredinol gyson â'r rhai a godwyd yn ystod y broses ymgynghori, yn enwedig mewn perthynas â phwysigrwydd Ysgol y Fro fel ysgol cyfrwng Cymraeg, pryderon ynghylch effaith y posibilrwydd o golli ysgol cyfrwng Cymraeg a cholli canolbwynt Cymraeg yng nghymuned Llangyndebyrn.

Mae'r ymgynghoreion wedi mynegi'n glir rôl yr ysgol o ran cefnogi'r defnydd dyddiol, naturiol o'r Gymraeg, gan gynnwys drwy ryngweithio cymdeithasol anffurfiol a'i pherthynas agos â'r Cylch Meithrin ar y safle. Gyda'i gilydd maent yn darparu llwybr cyfrwng Cymraeg gwerthfawr i blant a theuluoedd.

Wrth ystyried y materion hyn, mae'r Awdurdod wedi rhoi sylw llawn i ofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018), sy'n gosod disgwyliad clir ar awdurdodau lleol i asesu effeithiau tebygol cynigion ar y Gymraeg, gan gynnwys effeithiau ar gymunedau lle mae'n bosibl bod gan ysgolion rôl gymdeithasol a diwylliannol ehangach. Felly, cydnabyddir cyfraniad Ysgol y Fro at y defnydd o'r Gymraeg yn yr ysgol a'r gymuned ehangach fel ystyriaeth berthnasol wrth asesu'r cynnig.

Mae'r Awdurdod yn cydnabod y gall ysgolion cyfrwng Cymraeg chwarae rhan bwysig wrth atgyfnerthu'r Gymraeg fel iaith gymunedol fyw, ac wrth normaleiddio ei defnyddio o ddydd i ddydd y tu allan i'r ystafell ddosbarth. Mae hyn yn cynnwys y diwylliant ieithyddol anffurfiol sy'n cael ei greu trwy ryngweithio cymdeithasol - yn y maes chwarae ac mewn lleoliadau allgyrsiol er enghraifft. Mae'r ffactorau hyn wedi'u hystyried yn ofalus fel rhan o'r asesiad.

Ar yr un pryd, mae'n ofynnol i'r Awdurdod ystyried cynigion mewn cyd-destun strategol a statudol ehangach, gan gynnwys cynaliadwyedd, gwydnwch, a hygyrchedd hirdymor y ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg ar gyfer dysgwyr presennol a dysgwyr y dyfodol yn yr ardal. Mae polisi cenedlaethol, gan gynnwys Cymraeg 2050 a Chynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg Sir Gaerfyrddin 2022–2032, yn canolbwyntio ar sicrhau bod addysg cyfrwng Cymraeg nid yn unig yn cael ei gwerthfawrogi'n fawr gan gymunedau ond hefyd yn hyfyw, yn wydn, ac yn gallu cyflawni canlyniadau ieithyddol cryf dros amser. Yn y cyd-destun hwn, rhaid i'r Awdurdod ystyried ai dibynnu ar un safle ysgol

yw'r ffordd orau o gefnogi'r amcanion tymor hwy ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg, ynteu rhwydwaith o ddarpariaeth ehangach sydd wedi'i gynllunio'n strategol, gan gydnabod yr ymlyniad cymunedol clir ag Ysgol y Fro.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus gyfrannu at "Gymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu" a chymhwyso egwyddorion meddwl yn y tymor hir ac atal wrth wneud penderfyniadau. Yn unol â'r dyletswyddau hyn, mae'r Awdurdod wedi ystyried nid yn unig yr effeithiau uniongyrchol a nodwyd gan ymgylchreio, ond hefyd a fydd dysgwyr yn parhau i elwa ar addysg cyfrwng Cymraeg o ansawdd da, a chanlyniadau ieithyddol cryf mewn lleoliadau addysgol sefydlog a gwydn dros amser.

Mynegwyd pryderon na allai amgylchedd ieithyddol ysgol dderbyn fwy o faint ail-greu'r ethos o ran y Gymraeg sydd yn Ysgol y Fro ar hyn o bryd, a'r defnydd anffurfiol o'r iaith. Mewn ymateb, mae'r Awdurdod wedi ystyried tystiolaeth sy'n ymwneud â'r ysgol dderbyn arfaethedig. Mae arolygiad diweddaraf Estyn o Ysgol y Dderwen yn cadarnhau ei bod yn darparu amgylchedd dysgu cyfrwng Cymraeg cryf ac effeithiol, lle mae disgyblion yn cyfathrebu'n hyderus yn y Gymraeg ac yn defnyddio'r iaith yn naturiol mewn cyd-destunau ffurfiol wrth ddysgu a rhai anffurfiol wrth gymdeithasu. Dengys y dystiolaeth hon y byddai disgyblion sy'n mynd o Ysgol y Fro dal yn cael cyfleoedd dyddiol i ddefnyddio, datblygu ac ymestyn eu sgiliau Cymraeg mewn amgylchedd lle siaredir Cymraeg yn bennaf.

Ar ben hynny, mae'r Awdurdod yn nodi bod Maes Dysgu a Phrofiad Ieithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu y Cwricwlwm i Gymru wedi'i gynllunio i arfogi dysgwyr i ddefnyddio'r Gymraeg yn hyderus fel dinasyddion Cymru ddwyieithog. O ystyried canfyddiadau Estyn bod disgyblion Ysgol y Dderwen yn defnyddio'r Gymraeg yn naturiol mewn cyd-destunau dysgu a chymdeithasol, mae'r Awdurdod o'r farn y byddai disgyblion sy'n trosglwyddo o Ysgol y Fro yn parhau i elwa o amgylchedd sy'n cefnogi eu datblygiad Cymraeg a'u hymdeimlad o hunaniaeth ieithyddol a diwylliannol.

Mae'r Awdurdod hefyd yn cydnabod y pryderon y gallai'r cynnig arwain at rai teuluoedd yn dewis darpariaeth cyfrwng Saesneg neu ddeuol o ran iaith. Mae dewis y rhieni yn hawl statudol, ac mae'r Awdurdod yn parhau i fod yn ymrwymedig i hyrwyddo manteision addysg Gymraeg. Nod sicrhau bod llwybr cyfrwng Cymraeg 3–11 ar gael yn barhaus yn lleol yw cefnogi parhad ieithyddol a throchi parhaus yn y Gymraeg i ddysgwyr.

Er bod yr Awdurdod yn cydnabod bod Ysgol y Fro wedi gwneud cyfraniad cadarnhaol at y defnydd o'r Gymraeg yng nghymuned Llangyndeyrn, mae'r Gymraeg hefyd yn cael ei chynnal drwy ystod ehangach o ddylanwadau, gan gynnwys teuluoedd, darpariaeth Cylch Meithrin, sefydliadau cymunedol, a gweithgareddau chwaraeon a diwylliannol lle mae plant ac oedolion yn siarad yn Gymraeg â'i gilydd. Mae'r Awdurdod yn cydnabod bod yr ysgol yn ganolbwynt gweladwy ar gyfer gweithgarwch cyfrwng Cymraeg yn y pentref ac na fyddai'r swyddogaeth hon yn cael ei darparu yn union yr un ffurf pe bai'r cynnig yn mynd rhagddo.

Mae'r Awdurdod o'r farn bod cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn ymestyn y tu hwnt i un safle ysgol ac y gall y nodweddion craidd sy'n cefnogi'r defnydd bob dydd o'r Gymraeg barhau trwy ddarpariaeth gydgyssylltiedig a gweithio mewn partneriaeth. Gan hynny, rhoddwyd ystyriaeth i fesurau lliniaru addas, sy'n cynnwys gweithio gyda'r ysgol dderbyn a phartneriaid perthnasol i annog rhwyngweithio cymdeithasol yn y Gymraeg, cryfhau cysylltiadau â gweithgareddau Cymraeg, a chynnal ymgysylltiad â'r blynyddoedd cynnar a'r ddarpariaeth gymunedol, gan gefnogi'r defnydd naturiol parhaus o'r Gymraeg o ddydd i ddydd.

Bydd yr Awdurdod yn monitro effeithiau'r cynnig ar y defnydd o'r Gymraeg os caiff y cynnig ei weithredu yn unol â'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg, gan ymgysylltu â'r ysgol dderbyn a phartneriaid perthnasol i sicrhau bod cefnogaeth barhaus i gyfleoedd i blant a phobl ifanc ddefnyddio'r Gymraeg yn hyderus ac yn naturiol, yn unol â dyletswyddau statudol ac amcanion polisi lleol.

Ar ôl pwysu a mesur yn ofalus gyfraniad Ysgol y Fro at y defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned yn erbyn yr angen i sicrhau darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg wydn a chynaliadwy dros y tymor hwy, mae'r Awdurdod Lleol o'r farn y gellir gweithredu'r cynnig, gyda chymau lliniaru priodol ac ymgysylltu parhaus, heb danseilio mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg na'r rhagolygon o ran y Gymraeg yn yr ardal yn y dyfodol.

Pennawd Thematig: Yr Effaith ar y Gymuned

Nifer yr Ymatebion

19

Canran

86.4%

Crynodeb o'r Ymatebion: Dadleuodd gwrthwynebwyr fod Ysgol y Fro yn gweithredu fel calon y gymuned leol ac yn gwasanaethu fel canolfan gymdeithasol, ddiwylliannol ac ieithyddol bwysig. Dywedodd yr ymatebwyr y byddai cau'r ysgol yn effeithio'n andwyol ar

gydlyniant cymunedol, hunaniaeth leol, cyfleoedd gwirfoddoli, gweithgarwch cymunedol a chynaliadwyedd hirdymor Llangyndeyrn, yn ogystal â lleihau apêl y pentref i deuluoedd ifanc a chenedlaethau'r dyfodol.

Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae'r pryderon a godwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu yn gyffredinol gyson â'r rhai a godwyd yn ystod y broses ymgynghori, yn enwedig mewn perthynas â phwysigrwydd Ysgol y Fro fel ased cymunedol, man cyfarfod a chanolbwynt i'r laith Gymraeg.

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod cryfder y teimladau a fynegwyd a rhan ystyrion Ysgol y Fro yn y gymuned leol. Yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018) a'r ystyriaethau ychwanegol sy'n berthnasol i ysgolion gwledig, mae Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned wedi'i gynnal, ac wedi cael ei ddiweddarau, lle bo angen, i adlewyrchu'r adborth i'r ymgynghoriad. Caniateir i ysgolion gefnogi gweithgareddau cymunedol, ac fe'u hanogir i wneud hynny. Mae'n ofynnol i gyrff llywodraethu, o dan Reoliadau Rheoli Mangreoedd Ysgol (Cymru) 2008, ystyried pa mor ddymunol fyddai trefnu bod safle'r ysgol ar gael at ddefnydd cymunedol. Fodd bynnag, nid yw'n ofynnol yn statudol i ysgolion fod yn brif ysgogydd cynaliadwyedd neu ddatblygiad cymunedol. Er y gall ysgolion wneud cyfraniad pwysig i fywyd cymunedol, eu prif bwrpas statudol o hyd yw darparu addysg a chyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru, ochr yn ochr â dyletswyddau ehangach sy'n ymwneud â diogelu, cynhwysiant, llywodraethu a llesiant dysgwyr. Felly, rhaid i'r Awdurdod Lleol ystyried effeithiau cymunedol ochr yn ochr â'i gyfrifoldebau statudol ehangach i sicrhau darpariaeth addysg gynaliadwy o ansawdd da, sicrhau defnydd effeithiol o adnoddau cyhoeddus, a darparu addysg cyfrwng Cymraeg yn unol â'r polisi cenedlaethol a Chynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.

Mewn perthynas ag Ysgol y Fro yn benodol, mae'r ddogfennaeth ymgynghori, yr Adroddiad Ymgynghori a'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned yn cydnabod cysylltiadau sefydledig yr ysgol â sefydliadau lleol a bod y Cylch Meithrin yn yr un lleoliad.

Cydnabyddir pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, y byddai effeithiau ar y trefniadau hyn, y byddai angen archwilio darpariaeth amgen a'r posibilrwydd o gau'r Cylch Meithrin a fyddai'n cael effaith niweidiol ar deuluoedd sy'n dibynnu arno. Gall asedau cymunedol presennol yn y pentref, gan gynnwys yr Eglwys a lleoliadau eraill, barhau i ddarparu cyfleoedd ar gyfer gweithgareddau cymunedol ac ymgysylltu.

Os bydd y cynigion yn cael eu gweithredu ac nad oes angen adeilad yr ysgol mwyach o ran gofynion addysgol yr Awdurdod Lleol, ymagwedd gyffredinol y Cyngor yw ystyried yn gyntaf a oes angen y safle at unrhyw ddiben corfforaethol mewnol arall. Os na fydd unrhyw ofyniad o'r fath yn cael ei nodi, mewn rhai amgylchiadau gallai fod yn briodol ystyried y potensial i'r gymuned barhau i ddefnyddio'r adeilad o fewn amserlen y cytunwyd arni. Gallai hyn gynnwys defnydd gan sefydliadau gwirfoddol neu elusennol neu fentrau cymdeithasol, yn amodol ar angen lleol clir gyda thystiolaeth.

Byddai unrhyw ddefnydd o'r fath yn cael ei ystyried ar wahân i'r cynnig trefniadaeth ysgol ac yn unol â threfniadau rheoli asedau a llywodraethu sefydledig y Cyngor. Lle bo hynny'n briodol, byddai angen cynllun busnes i ddangos hyfywedd, fforddiadwyedd, a chynaliadwyedd hirdymor unrhyw ddefnydd arall, gan gynnwys sut gallai gyfrannu at wydnwch cymdeithasol neu economaidd y gymuned wledig. Nid oes unrhyw benderfyniad wedi'i wneud ar hyn o bryd ynglŷn â'r defnydd o'r safle yn y dyfodol.

Mynegwyd pryderon hefyd am effaith bosibl y cynnig ar y Gymraeg yn y gymuned. Mae Ysgol y Fro a'r ysgol dderbyn arfaethedig, Ysgol y Dderwen, yn ysgolion cyfrwng Cymraeg sydd yn yr un categori iaith, ac nid yw'r cynnig yn lleihau mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg. Gall cyfuno'r ddarpariaeth gefnogi staffio mwy sefydlog, cyfleoedd cwricwlaidd ac allgyrsiol ehangach, a rhagor o ryngweithio â chyfoedion drwy gyfrwng y Gymraeg. Bydd disgyblion yn parhau i ddysgu am eu hardal leol, eu diwylliant a'u hunaniaeth drwy'r Cwricwlwm i Gymru, gan gynnwys dysgu sydd wedi'i wreiddio mewn cyd-destun lleol.

Mae'r Awdurdod hefyd yn cydnabod pryderon bod yr ysgol yn cyfrannu'n sylweddol at hunaniaeth, cymeriad ac ymdeimlad o berthyn yn Llangyndeyrn ac y byddai ei cholli yn cael ei hystyried gan rai trigolion fel gostyngiad yn isadeiledd cymdeithasol y pentref, yn enwedig yng ngoleuni ei rôl hirsefydlog o fewn y gymuned.

Mae'r Awdurdod yn cydnabod y pryderon y gallai colli ysgol bentref ddylanwadu ar ganfyddiadau o'r ardal ac o bosibl effeithio ar ei hapêl i rai teuluoedd â phlant ifanc. Mae'r pryderon hyn wedi'u hystyried yn yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned ochr yn ochr â thystiolaeth ehangach sy'n ymwneud â thueddiadau poblogaeth, datblygiadau tai a darpariaeth addysgol yn y dyfodol.

Cydnabyddir hefyd nad yw bywyd cymunedol a'r defnydd o'r Gymraeg yn dibynnu ar safle'r ysgol yn unig. Mae cyfleoedd ar gyfer ymgysylltu parhaus yn bod trwy deuluoedd,

sefydliadau cymunedol a grwpiau lleol, gan gynnwys y rhai a nodwyd gan ymgynghoreion. Er y byddai cau'r ysgol yn newid sylweddol i'r pentref, nid yw'r Awdurdod Lleol o'r farn y byddai hynny, ar ben ei hun, yn atal gweithgarwch cymunedol na'r defnydd o'r Gymraeg rhag parhau yn Llangyndeirn.

Pennawd Thematig: Statws Ysgol Wledig a Rhagdybiaeth yn Erbyn Cau

Nifer yr Ymatebion
Canran

1
4.5%

Crynodeb o'r Ymatebion:

Dadleuodd gwrthwynebwyr nad oedd digon o bwyslais wedi'i roi i statws gwledig yr ysgol ac i'r amddiffyniadau ychwanegol a roddwyd i ysgolion gwledig o dan y Cod Trefniadaeth Ysgolion 2018. Dywedodd yr ymatebwyr mai dim ond fel dewis olaf y dylid cau'r ysgol a mynegwyd pryder bod yr Awdurdod wedi methu â dangos bod yr holl ddewisiadau amgen rhesymol wedi'u hystyried cyn cyflwyno'r cynnig. Dadleuodd rhai ymatebwyr hefyd nad oedd y cynnydd a ragwelir yn nifer y disgyblion yn y dyfodol wedi cael digon o ystyriaeth wrth asesu hyfywedd hirdymor yr ysgol. Dadleuodd gwrthwynebwyr ymhellach y byddai'r cynnig yn cael canlyniadau anghymesur ar gyfer cynaliadwyedd y gymuned leol, yn cynyddu gofynion teithio ar gyfer dysgwyr ac yn cael gwared ar wasanaeth cyhoeddus pwysig o ardal wledig. Nododd rhai ymatebwyr nad oedd yr Awdurdod wedi rhoi digon o ystyriaeth i werth ehangach ysgolion bach gwledig nac i oblygiadau hirdymor cau'r ysgol ar y gymuned.

Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod y pryderon a godwyd gan wrthwynebwyr ynghylch statws gwledig yr ysgol a'r rhagdybiaeth yn erbyn cau'r ysgol sydd wedi'i gynnwys yn y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018). Mae'r Awdurdod yn cydnabod bod Ysgol y Fro wedi'i dynodi'n ysgol wledig a bod cynigion sy'n effeithio ar ysgolion gwledig yn ddarostyngedig i ofynion gweithdrefnol ychwanegol, gan gynnwys rhagdybiaeth yn erbyn cau'r ysgol a'r angen i roi ystyriaeth benodol i ddewisiadau amgen rhesymol, effeithiau cymunedol a goblygiadau teithio. Mae'r Awdurdod yn nodi bod llawer o'r materion a godwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu yn debyg i faterion a godwyd yn flaenorol yn ystod y broses ymgynghori statudol ac o ganlyniad, wedi'u hystyried yn yr Adroddiad Ymgynghori. Mae'r materion hyn wedi cael eu hadolygu eto fel rhan o'r broses wrthwynebu.

Nid yw'r Awdurdod yn derbyn na roddwyd digon o bwys i statws gwledig yr ysgol. Yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018), cynhaliwyd ailasesiad penodol ar ôl yr ymgynghoriad mewn perthynas â statws gwledig Ysgol y Fro a'r rhagdybiaeth yn erbyn cau'r ysgol. Roedd yr ailasesiad hwn yn ystyried yr holl ymatebion i'r ymgynghoriad, cynigion amgen a gwybodaeth ychwanegol a ddarparwyd gan randdeiliaid. Ailystyriodd yr Awdurdod effaith debygol y cynnig ar safonau addysgol, y gymuned leol a threfniadau teithio, ynghyd â'r dewisiadau amgen rhesymol yn lle cau'r ysgol a nodwyd wrth ddatblygu'r cynnig.

Nododd gwrthwynebwyr mai dim ond fel dewis olaf y dylid cau'r ysgol ac nad oedd digon o ystyriaeth wedi'i roi i opsiynau amgen. Mae'r Awdurdod yn nodi bod ystod o ddewisiadau amgen wedi'u hystyried a'u hasesu cyn ymgynghori ac wedi hynny eu hailystyried yn dilyn ymgynghoriad yn unol â'r gofynion ychwanegol sy'n berthnasol i ysgolion gwledig. Roedd yr opsiynau hyn yn cynnwys cadw'r sefyllfa bresennol, trefniadau ffedereiddio a chydweithredu, newidiadau i ystod oedran yr ysgol, modelau aml-safle ac allgymorth, gwell defnydd cymunedol o'r adeilad a dewisiadau strwythurol eraill. Er bod yr opsiynau hyn yn cynnig rhai manteision posibl, daeth yr Awdurdod i'r casgliad na fyddai'r un ohonynt yn mynd i'r afael yn ddigonol â'r heriau sylfaenol sy'n wynebu'r ysgol, gan gynnwys nifer isel iawn a gostyngol o ddisgyblion, lleoedd gwag sylweddol, pryderon cynaliadwyedd ariannol, capasiti staffio cyfyngedig a'r angen i sicrhau gwydnwch addysgol hirdymor. Felly, mae'r Awdurdod yn parhau i fod yn fodlon bod dewisiadau amgen rhesymol wedi'u hystyried yn drylwyr ac nad oes unrhyw un ohonynt yn darparu ateb cynaliadwy i'r materion a nodwyd.

Mae'r Awdurdod hefyd yn cydnabod pryderon nad yw'r cynnydd a ragwelir yn y dyfodol yn nifer y disgyblion wedi cael digon o ystyriaeth. Ystyriwyd amcanestyniadau ynghylch nifer y disgyblion, data genedigaethau yr Awdurdod Lleol a datblygiadau tai posibl yn y dyfodol fel rhan o'r cynnig gwreiddiol a'r ailasesiad ar ôl yr ymgynghoriad. Er bod yr Awdurdod yn cydnabod y gall mân amrywiadau yn niferoedd disgyblion gael effaith sylweddol mewn ysgolion gwledig bach iawn, nid yw'r dystiolaeth sydd ar gael yn dangos lefel o dwf yn y dyfodol sy'n ddigonol i fynd i'r afael â hyfywedd hirdymor yr ysgol. Ar ben hynny, mae tueddiadau hanesyddol yn dangos nad yw genedigaethau o fewn y dalgylch yn trosi'n gyson i gofrestru yn yr ysgol, gyda chyfran sylweddol o ddisgyblion y dalgylch yn arfer dewis y rhieni i fynychu ysgolion amgen. Felly, mae'r

Awdurdod yn parhau i fod yn fodlon nad yw'r cynnydd a ragwelir yn nifer y disgyblion yn newid yn sylweddol yr asesiad cyffredinol o gynaliadwyedd yr ysgol.

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod yn llawn y rôl ehangach y mae Ysgol y Fro yn ei chwarae o fewn y gymuned ac yn cydnabod cryfder y teimladau a fynegir ynghylch ei chyfraniad at gydlyniant cymunedol, hunaniaeth leol a darparu gwasanaethau o fewn y pentref. Mae'r Awdurdod yn derbyn y gall cau ysgol wledig gael effeithiau sy'n ymestyn y tu hwnt i addysg yn unig a bod angen ystyried yr effeithiau hyn yn ofalus. Aseswyd y materion hyn drwy'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned ac fe'u hystyriwyd fel rhan o'r broses benderfynu gyffredinol. Fodd bynnag, er bod yr Awdurdod yn cydnabod arwyddocâd yr effeithiau hyn, rhaid iddo hefyd eu cydbwysu â'i gyfrifoldebau statudol i sicrhau darpariaeth addysg gynaliadwy, o ansawdd uchel, sicrhau defnydd effeithiol o adnoddau cyhoeddus a darparu trefniadau addysgol sy'n gallu diwallu anghenion dysgwyr presennol ac yn y dyfodol.

Codwyd pryderon hefyd ynghylch cynnydd o ran y gofynion teithio pe bai'r cynnig yn mynd rhagddo. Mae'r Awdurdod yn cydnabod y byddai'n ofynnol i ddisgyblion deithio ymhellach i fynychu ysgol arall a bod effeithiau teithio yn ystyriaeth arbennig o bwysig mewn perthynas â chynigion sy'n ymwneud ag ysgolion gwledig. Aseswyd yr effeithiau hyn fel rhan o'r cynnig ac fe'u hailystyriwyd yn ystod yr ailasesiad ar ôl yr ymgynghoriad. Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai disgyblion cymwys yn cael cludiant o'r cartref i'r ysgol am ddim yn unol â pholisi trafnidiaeth y Cyngor. Er bod yr Awdurdod yn derbyn y byddai newidiadau i drefniadau teithio yn codi, mae'n parhau i fod yn fodlon bod yr effeithiau hyn wedi'u hystyried yn briodol ac nad ydynt yn gorbwyso'r heriau addysgol, trefniadaethol ac ariannol sy'n wynebu'r ysgol.

Mae'r Awdurdod hefyd yn cydnabod y nodweddion addysgol cadarnhaol sy'n aml yn gysylltiedig ag ysgolion gwledig bach, gan gynnwys perthnasoedd cryf rhwng disgyblion a staff, ethos cymunedol agos ac amgylchedd dysgu meithringar. Mae'r Awdurdod yn cydnabod y gwerth y gall y nodweddion hyn ei ddarparu i ddysgwyr ac yn derbyn y gall ysgolion bach fod mewn sefyllfa arbennig o dda i feithrin agosatrwydd ac ymdeimlad cryf o berthyn. Fodd bynnag, nid yw'r Awdurdod o'r farn bod y nodweddion hyn yn unigryw i ysgolion gwledig bach. Gellir datblygu a chynnal cefnogaeth fugeiliol gref, perthnasoedd ystyrion rhwng staff a disgyblion, ethos meithringar ac ymdeimlad cryf o gymuned mewn ysgolion mwy hefyd trwy arweinyddiaeth effeithiol, addysgu o ansawdd uchel, trefniadau

llesiant cadarn a diwylliant ysgol cadarnhaol. Mae'r Awdurdod yn nodi bod llawer o ysgolion mwy yn llwyddo i ddarparu amgylcheddau cefnogol a chynhwysol tra hefyd yn cynnig y manteision ychwanegol sy'n gysylltiedig â chwricwlwm ehangach, grwpiau cyfoedion ehangach, mwy o wydnwch staffio a mynediad at gymorth arbenigol. Felly, mae'r Awdurdod wedi ceisio ystyried ansawdd y ddarpariaeth addysgol yn ei chyfanrwydd, yn hytrach na chymryd yn ganiataol mai maint yr ysgol yn unig sy'n pennu profiad y dysgwr.

Ar ôl ailystyried y gwrthwynebiadau a ddaeth i law o dan y thema hon, mae'r Awdurdod Lleol yn parhau i fod yn fodlon ei fod wedi cydymffurfio â gofynion ychwanegol y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018) sy'n ymwneud ag ysgolion gwledig. Mae'r Awdurdod wedi ystyried yn gydwybodol y rhagdybiaeth yn erbyn cau'r ysgol, asesu ac ailasesu dewisiadau amgen rhesymol, ac wedi ystyried yn ofalus yr effeithiau ar y gymuned a threfniadau teithio. Er ei fod yn cydnabod gwerth Ysgol y Fro i'r gymuned leol a'r pryderon a fynegwyd gan wrthwynebwyr, mae'r Awdurdod yn parhau i fod o'r farn na fyddai unrhyw opsiwn arall yn mynd i'r afael yn ddigonol â heriau addysgol, ariannol a threfniadaethol hirdymor yr ysgol a bod y cynnig yn cynrychioli'r opsiwn mwyaf cynaliadwy ar gyfer sicrhau darpariaeth addysg o ansawdd uchel i ddysgwyr yn yr ardal.

Pennawd Thematig: Dewisiadau Amgen i
Gau'r Ysgol

Nifer yr Ymatebion
Canran

3
13.6%

Crynodeb o'r Ymatebion:

Cynigiodd gwrthwynebwyr ystod o ddewisiadau amgen gan gynnwys ffedereiddio, trefniadau arweinyddiaeth a rennir, cydweithio ag ysgolion cyfagos, hyrwyddo'r ysgol yn fwy helaeth, ehangu'r ddarpariaeth feithrin, mentrau dan arweiniad y gymuned a modelau trefniadaethol eraill sydd â'r bwriad o sicrhau dyfodol yr ysgol.

Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae'r Awdurdod Lleol yn nodi bod nifer o'r dewisiadau amgen a gynigiwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu yn sylweddol debyg i'r opsiynau a'r awgrymiadau a godwyd yn ystod y broses ymgynghori statudol. Mae'r rhain yn cynnwys ffedereiddio, trefniadau arweinyddiaeth a rennir, cydweithio ag ysgolion cyfagos, hyrwyddo'r ysgol yn well, ehangu'r ddarpariaeth blyneddodedd cynnar, mentrau dan arweiniad y gymuned a

datblygu modelau trefniadaethol amgen gyda'r bwriad o sicrhau dyfodol Ysgol y Fro. Ystyriwyd y materion hyn wrth ddatblygu'r cynnig, cawsant eu hadlewyrchu mewn ymatebion i'r ymgynghoriad ac fe'u hailystyriwyd wedyn fel rhan o'r ailasesiad ar ôl yr ymgynghoriad a gynhaliwyd yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018).

Mae'r Awdurdod yn cydnabod y dymuniad a fynegwyd gan wrthwynebwyr i gadw'r ddarpariaeth addysgol o fewn y gymuned ac yn cydnabod bod y dewisiadau amgen a gynigiwyd wedi'u bwriadu i fynd i'r afael â'r heriau sy'n wynebu'r ysgol gan osgoi ei chau. Mae'r Cod Trefniadaeth Ysgolion yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol nid yn unig nodi ac ystyried dewisiadau amgen rhesymol yn lle cau'r ysgol, ond hefyd asesu a yw'r dewisiadau amgen hynny'n gallu mynd i'r afael â'r materion sydd wedi arwain at y cynnig. Nid yw'r Cod Trefniadaeth Ysgolion yn ei gwneud yn ofynnol i opsiynau amgen gael eu gweithredu. Wrth ddatblygu'r cynnig, ystyriodd yr Awdurdod ystod o ddewisiadau amgen gan gynnwys cynnal y sefyllfa bresennol, ffedereiddio, trefniadau arweinyddiaeth a rennir, newidiadau i ystod oedran yr ysgol, modelau cydweithredol, trefniadau aml-safle a dulliau trefniadaethol eraill. Cafodd yr opsiynau hyn eu hailystyried yn dilyn ymgynghoriad ac fel rhan o'r ailasesiad ychwanegol sy'n ofynnol ar gyfer ysgolion gwledig.

Yn unol â'r ystyriaethau ychwanegol sy'n berthnasol i ysgolion gwledig o dan y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018), ystyriwyd trefniadau ffedereiddio ac arweinyddiaeth a rennir yn benodol fel dewisiadau amgen posibl yn lle cau'r ysgol. Awgrymodd nifer o wrthwynebwyr y gallai ffedereiddio, prifathrawiaeth weithredol, trefniadau arweinyddiaeth a rennir neu fwy o gydweithredu ag ysgolion cyfagos ddarparu dewis arall hyfyw i gau'r ysgol. Mae'r Awdurdod yn cydnabod y gall trefniadau o'r fath gynnig manteision penodol, gan gynnwys cyfleoedd i gryfhau llywodraethu, cynyddu capasiti arweinyddiaeth, rhannu arbenigedd a hwyluso cydweithio rhwng ysgolion. Fodd bynnag, daeth yr Awdurdod i'r casgliad na fyddent yn mynd i'r afael yn ddigonol â'r heriau sylfaenol sy'n wynebu Ysgol y Fro, gan gynnwys nifer isel iawn a gostyngol o ddisgyblion, lleoedd gwag sylweddol, pryderon cynaliadwyedd ariannol a gwydnwch hirdymor yr ysgol. Er y gallai trefniadau arweinyddiaeth neu lywodraethu amgen ddarparu cymorth ar lefel strategol, nid oedd yr Awdurdod yn fodlon y byddent yn newid yn sylweddol y ffactorau demograffig a threfniadaethol sydd wedi cyfrannu at y cynnig.

Cynigiodd gwrthwynebwyr hefyd hyrwyddo'r ysgol yn fwy a chynllunio adfer strwythuredig fel dewisiadau amgen i gau'r ysgol. Mae'r Awdurdod yn cydnabod yr ymrwymiad a ddangoswyd gan rieni, llywodraethwyr ac aelodau o'r gymuned wrth geisio sicrhau dyfodol yr ysgol. Mae'r Awdurdod yn nodi ymhellach fod mesurau fel hyrwyddo'r ysgol yn well a mentrau recriwtio disgyblion yn gamau gweithredu y gellid bod wedi cael eu dilyn yn annibynnol ar y cynnig presennol ac nad ydynt yn dibynnu ar y broses trefniadaeth ysgolion. Er y gall gweithgarwch o'r fath gyfrannu'n gadarnhaol at godi proffil yr ysgol, nid yw'r Awdurdod wedi nodi tystiolaeth i awgrymu y byddai'n ddigonol i wrthdroi'r tueddiadau hirdymor sy'n effeithio ar nifer y disgyblion neu gyflawni'r lefel o dwf parhaus sy'n ofynnol i sicrhau hyfywedd hirdymor yr ysgol. Mae'r Awdurdod yn nodi bod patrymau hanesyddol yn dangos bod cyfran sylweddol o blant sy'n byw yn y dalgylch eisoes yn mynychu ysgolion amgen ac nid yw'n argyhoeddedig y byddai gweithgarwch hyrwyddo yn unig yn mynd i'r afael â'r heriau addysgol, ariannol a threfniadaethol ehangach a nodwyd.

Awgrymodd un gwrthwynebiad y gallai darpariaeth blynnyddoedd cynnar gwell fod yn rhan o becyn amgen o fesurau sydd wedi'u bwriadu i gefnogi cynaliadwyedd yr ysgol yn y dyfodol. Mae'r Awdurdod yn cydnabod y gall darpariaeth blynnyddoedd cynnar cryf chwarae rhan bwysig wrth gefnogi cynnydd dysgwyr ac ymgysylltu ag addysg cyfrwng Cymraeg. Fodd bynnag, nid yw'r dystiolaeth sydd ar gael yn dangos y byddai gwell darpariaeth blynnyddoedd cynnar yn creu twf digonol o ran disgyblion yn yr hirdymor i fynd i'r afael â heriau ehangach yr ysgol sy'n ymwneud â lleoedd gwag, cynaliadwyedd ariannol, gwydnwch trefniadaethol a hyfywedd hirdymor.

Mae'r Awdurdod yn nodi bod nifer y plant a anwyd yn y dalgylch wedi parhau yn isel yn ystod y blynnyddoedd diwethaf, yn amrywio o 2 i 9 genedigaeth y flwyddyn ar gyfer carfanau sydd i fod i fynd i addysg statudol rhwng 2024 a 2030. Ar ben hynny, mae patrymau hanesyddol yn dangos nad yw pob plentyn sy'n byw yn y dalgylch yn mynychu Ysgol y Fro wedyn. Yng ngoleuni'r tueddiadau demograffig hyn, nid yw'r Awdurdod wedi nodi tystiolaeth i awgrymu y byddai gwell darpariaeth blynnyddoedd cynnar yn unig yn ddigonol i sicrhau cynaliadwyedd hirdymor yr ysgol.

Ystyriodd yr Awdurdod hefyd awgrymiadau yn ymwneud â mentrau dan arweiniad y gymuned a datblygiad posibl y safle fel canolfan ddysgu wledig arbenigol, cyfleuster allgymorth neu ganolfan gymunedol. Mae manteision addysgol a chymunedol syniadau

o'r fath yn cael eu cydnabod ac fe'u hystyriwyd yn ystod y broses ymgynghori. Fodd bynnag, daeth yr Awdurdod i'r casgliad, er y gall y modelau hyn ddarparu cyfleoedd gwerthfawr ar gyfer ymgysylltu â'r gymuned neu gyfoethogi'r cwriclewm, na fyddent yn creu poblogaeth ysgol sefydlog, yn mynd i'r afael â chapasiti lleoedd gwag, yn datrys sefyllfa ariannol yr ysgol nac yn goresgyn yr heriau ehangach a nodwyd yn y cynnig. O ganlyniad, ni ystyriwyd eu bod yn cynrychioli dewis amgen cynaliadwy i gau'r ysgol.

Mae'r Awdurdod hefyd yn nodi bod sawl gwrthwynebydd yn dadlau y dylid dilyn pecyn o fesurau, yn hytrach nag unrhyw ymyrraeth unigol, cyn ystyried cau'r ysgol. Mae'r Awdurdod yn cydnabod y farn hon ac yn derbyn y gall mesurau unigol ddarparu rhywfaint o fudd o'u hystyried gyda'i gilydd. Fodd bynnag, ar ôl asesu'r dystiolaeth sydd ar gael, parhaodd yr Awdurdod o'r farn hyd yn oed o'u hystyried gyda'i gilydd, na fyddai'r dewisiadau amgen a gynigiwyd yn mynd i'r afael yn ddigonol â'r cyfuniad o heriau addysgol, demograffig, ariannol a threfniadaethol sy'n wynebu'r ysgol.

Mae'r Awdurdod hefyd yn cydnabod y farn y dylid rhoi amser ychwanegol i drefniadau amgen ddangos eu heffaith cyn ystyried cau'r ysgol. Fodd bynnag, ar ôl ystyried tueddiadau hanesyddol nifer y disgyblion, gwybodaeth ariannol, data am gapasiti a sefyllfa gyffredinol yr ysgol, nid oedd yr Awdurdod yn fodlon y byddai cyfnod o oedi pellach yn debygol o newid y casgliadau a gyrhaeddwyd ynghylch cynaliadwyedd hirdymor yr ysgol.

Ar ôl ailystyried y gwrthwynebiadau a ddaeth i law o dan y thema hon, mae'r Awdurdod Lleol yn parhau i fod yn fodlon bod yr holl ddewisiadau amgen rhesymol wedi'u nodi, eu hystyried a'u hailasesu yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018).

Er bod yr Awdurdod yn cydnabod y gall rhai dewisiadau amgen gynnig rhai manteision neu ddarparu lliniaru tymor byr, mae'n parhau i fod o'r farn na fyddai unrhyw un yn mynd i'r afael yn ddigonol â'r heriau sylfaenol sy'n wynebu Ysgol y Fro nac yn sicrhau ei chynaliadwyedd hirdymor. Felly, mae'r Awdurdod yn parhau i ystyried mai'r cynnig yw'r opsiwn mwyaf priodol ar gyfer sicrhau darpariaeth addysgol gynaliadwy o ansawdd uchel i ddysgwyr yn yr ardal.

Pennawd Thematig: Teithio a Hygyrchedd	Nifer yr Ymatebion	5
	Canran	22.7%
<p>Crynodeb o'r Ymatebion: Cododd gwrthwynebwyr bryderon ynglŷn â chynnydd o ran pellteroedd teithio, trefniadau cludiant, llai o gyfleoedd ar gyfer teithio llesol ac effaith siwrneiau hirach ar ddisgyblion a theuluoedd. Cwestiynodd rhai ymatebwyr a oedd y goblygiadau teithio wedi'u hasesu'n llawn. Cododd rhai ymatebwyr bryderon hefyd ynghylch costau cynyddol i deuluoedd a goblygiadau amgylcheddol teithio ychwanegol.</p>		
<p>Ymateb yr Awdurdod Lleol</p> <p>Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod y pryderon a godwyd gan wrthwynebwyr ynghylch cynnydd o ran pellteroedd teithio, trefniadau cludiant, llai o gyfleoedd ar gyfer teithio llesol ac effaith bosibl siwrneiau hirach ar ddisgyblion a theuluoedd. Mae'r Awdurdod hefyd yn nodi'r pryderon a fynegwyd ynghylch effeithiau ariannol posibl ar deuluoedd a'r goblygiadau amgylcheddol sy'n gysylltiedig â theithio ychwanegol. Codwyd llawer o'r materion hyn yn ystod y broses ymgynghori statudol ac maent wedi cael eu hailystyried fel rhan o ystyriaeth yr Awdurdod o wrthwynebiadau.</p> <p>Nid yw'r Awdurdod yn derbyn nad yw goblygiadau teithio wedi'u hasesu'n llawn. Roedd effeithiau teithio yn elfen allweddol o'r cynnig, fe'u hystyriwyd drwy'r broses ymgynghori statudol ac fe'u hailystyriwyd wedyn fel rhan o'r ailasesiad ar ôl yr ymgynghoriad a gynhaliwyd yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018), gan gynnwys yr ystyriaethau ychwanegol sy'n berthnasol i ysgolion gwledig. Felly, ystyriwyd effeithiau tebygol y cynnig ar drefniadau teithio, mynediad i ddysgwyr, effeithiau cymunedol a llesiant disgyblion drwy gydol y broses statudol.</p> <p>Mae'r Awdurdod yn cydnabod y byddai disgyblion sy'n trosglwyddo o Ysgol y Fro yn profi teithiau hirach nag y maent ar hyn o bryd ac yn derbyn y gallai hyn fod yn newid sylweddol i rai teuluoedd. Mae goblygiadau ymarferol teithio, gan gynnwys effeithiau ar arferion dyddiol, trefniadau gofal plant ac ymrwymadau gwaith rhieni, wedi'u cydnabod a'u hystyried.</p> <p>Mae'r Awdurdod hefyd yn nodi bod pellteroedd teithio cynyddol yn aml yn ganlyniad cynhenid i gynigion ar gyfer cau ysgolion, gan y gallai fod angen i ddisgyblion fynychu ysgol arall sydd wedi'i lleoli ymhellach o'u cartref na'u hysgol bresennol. Er ei fod yn</p>		

cydnabod y pryderon a godwyd, mae'r Awdurdod o'r farn bod newidiadau i bellteroedd teithio a phatrymau teithio yn ystyriaeth anochel mewn llawer o gynigion cau ysgol ac mae wedi asesu'r effeithiau teithio tebygol sy'n deillio o'r cynnig hwn fel rhan o'i broses o wneud penderfyniadau.

Mae'r ysgol dderbyn arfaethedig tua 6.2 milltir o Ysgol y Fro, gydag amser taith amcangyfrifedig o oddeutu 15 munud yn amodol ar amodau'r ffyrdd ac amodau gyrru. Mae'r Awdurdod hefyd yn cydnabod pryderon y gall teithiau hirach effeithio ar arferion dyddiol, llesiant ac ymdeimlad o gysylltiad â'u cymuned leol yn achos rhai disgyblion. Mae'r pryderon hyn wedi'u hystyried ac er y byddai rhywfaint o deithio ychwanegol yn deillio o'r cynnig, mae'r Awdurdod o'r farn nad yw hyd y daith dan sylw yn ormodol a'i fod yn debyg i deithiau a wnaed eisoes gan lawer o ddysgwyr sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg a chategori iaith eraill ledled y sir.

Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai cludiant am ddim o'r cartref i'r ysgol yn parhau i gael ei ddarparu i ddisgyblion cymwys yn unol â Pholisi Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol y Cyngor. Er y gallai fod angen i rai teuluoedd wneud trefniadau amgen lle nad yw disgyblion yn gymwys i gael cludiant am ddim, mae'r effeithiau posibl hyn wedi'u cydnabod a'u pwysu a'u mesur fel rhan o'r asesiad cyffredinol o'r cynnig.

Cododd gwrthwynebwyr hefyd rai pryderon ynghylch colli cyfleoedd ar gyfer teithio llesol. Mae'r Awdurdod yn cydnabod bod nifer fach o ddisgyblion ar hyn o bryd yn cerdded, beicio neu'n sgwtera i Ysgol y Fro ac y byddai'r cyfleoedd hyn yn cael eu lleihau pe bai'r cynnig yn mynd rhagddo. Fodd bynnag, nid yw'r llwybr rhwng Llangyndeyrn a'r ysgol dderbyn arfaethedig yn elwa o seilwaith Teithio Llesol dynodedig ar hyn o bryd ac mae'n cynnwys rhannau o ffordd na fyddai'n cael eu hystyried yn addas i ddisgyblion oedran cynradd gerdded neu feicio'n annibynnol arnynt. O ganlyniad, nid yw teithio llesol yn cael ei ystyried yn opsiwn realistig na diogel ar gyfer y daith ysgol lawn i'r ysgol dderbyn arfaethedig neu unrhyw ysgol gyfagos arall a allai gael ei effeithio gan y cynigion. Mae'r Awdurdod wedi nodi o'r blaen, lle bo'n briodol, y gellid defnyddio pwyntiau casglu dynodedig i ganiatáu i ddisgyblion barhau i gerdded pellteroedd byr fel rhan o'u taith.

Mae'r Awdurdod hefyd yn cydnabod pryderon ynghylch goblygiadau ariannol posibl i deuluoedd. Cydnabyddir y gall newidiadau i leoliad yr ysgol arwain at ymrwymïadau amser ychwanegol neu gostau cysylltiedig i rai rhieni a gofalwyr, yn enwedig lle mae gan deuluoedd blant sy'n mynychu ysgolion gwahanol neu lle nad yw disgyblion yn gymwys i

gael cludiant am ddim. Mae'r effeithiau hyn wedi'u hystyried fel rhan o'r asesiad ehangach o'r cynnig ac wedi'u cydbwysu yn erbyn yr ystyriaethau addysgol, trefniadaethol ac ariannol sydd wedi llywio safbwynt yr Awdurdod.

Mynegwyd pryderon hefyd am effaith amgylcheddol mwy o deithio. Mae'r Awdurdod yn derbyn y byddai gweithredu'r cynnig yn arwain at deithiau trafndiaeth ychwanegol ac allyriadau cerbydau cysylltiedig. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod o'r farn y byddai unrhyw gynnydd mewn allyriadau sy'n gysylltiedig â thrafnidiaeth yn cael ei wrthbwysu gan ostyngiadau mewn allyriadau sy'n gysylltiedig â gweithredu, gwresogi a chynnal a chadw adeilad ysgol hŷn nad yw'n cael ei ddefnyddio i'w gapasiti llawn.

Cofnododd Ysgol y Fro, a adeiladwyd yn 1858 ac sy'n cael ei gwresogi gan system olew, ôl troed carbon o 10.46 tonnelli o allyriadau CO₂ yn 2024/25. O gymharu, cofnododd Ysgol y Dderwen, lle mae nifer o flociau cymharol fodern yn dyddio o 1984, ac sydd bellach wedi'i chynhesu drwy dechnoleg pwmp gwres carbon isel a gefnogir gan baneli solar ffotofoltäig, ôl troed carbon o 66.89 tonnelli o allyriadau CO₂ yn 2024/25. Wedi dweud hynny, mae ôl troed Ysgol y Dderwen llawer yn fwy nag Ysgol y Fro. O ystyried defnydd ynni fesul m², roedd Ysgol y Fro yn gyfrifol am 187.4 kWh/m² yn ystod 2024/25 o gymharu â 133.7 kWh/m² Ysgol y Dderwen. Mae'r ffigurau hyn yn tynnu sylw at yr allyriadau anghymesur o uchel sy'n gysylltiedig â chynnal adeiladau ysgol hŷn, sy'n aneffeithlon o ran ynni ar lefelau defnydd isel.

Mae'r allyriadau cludiant sy'n gysylltiedig â symud disgyblion dal yn gymharol isel. Byddai bws mini a rennir sy'n teithio 12.4 milltir bob diwrnod ysgol am 190 diwrnod addysgu yn cynhyrchu oddeutu 3.53 tonnelli o allyriadau CO₂ y flwyddyn ar sail ffactorau sy'n deillio o DEFRA (~18.6 kg CO₂ fesul taith). Nid yw'r amcangyfrif hwn yn cynnwys allyriadau o daith y cerbyd i gyrraedd y man casglu, ond mae'n parhau i fod yn sylweddol is na'r allyriadau blynyddol sy'n gysylltiedig â chynnal hen adeilad ysgol.

Mae'r Awdurdod felly yn parhau i fod o'r farn, o'i ystyried yn ei gyfanrwydd, bod y cynnig yn debygol o arwain at ostyngiad net mewn allyriadau carbon, gan gyfrannu ar yr un pryd at ddefnydd mwy effeithlon o'r ystâd addysg.

Ar ôl ailystyried y gwrthwynebiadau a ddaeth i law o dan y thema hon, mae'r Awdurdod Lleol yn parhau i fod yn fodlon bod goblygiadau teithio a hygyrchedd y cynnig wedi'u nodi, eu hasesu a'u pwysu a'u mesur yn briodol yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018). Er y derbynnir y byddai rhai disgyblion a theuluoedd yn profi

newidiadau i'w trefniadau teithio, mae'r Awdurdod o'r farn y gellir gwneud darpariaeth drafnidiaeth addas, bod yr effeithiau wedi'u hystyried yn llawn fel rhan o'r broses statudol, ac nad yw'r pryderon hyn yn gorbwyso'r ffactorau addysgol, trefniadaethol ac ariannol sy'n sail i'r cynnig.

Pennawd Thematig: Addasrwydd yr Ysgol Dderbyn, Derbyniadau a Dewis y Rhieni

Nifer yr Ymatebion
Canran

2
9.1%

Crynodeb o'r Ymatebion: Cwestiynodd gwrthwynebwyr a fyddai gan yr ysgol dderbyn arfaethedig gapasiti, staffio ac adnoddau digonol i dderbyn disgyblion ychwanegol wrth gynnal safonau addysgol. Codwyd pryderon hefyd ynghylch maint dosbarthiadau, darpariaeth gofleidiol a galw disgyblion yn y dyfodol. Cwestiynodd gwrthwynebwyr hefyd addasrwydd lleoliad yr ysgol dderbyn arfaethedig o'i gymharu ag ysgolion lleol eraill sy'n agosach at Ysgol y Fro. Roedd rhai ymatebwyr hefyd yn cwestiynu'r trefniadau dalgylch arfaethedig ac yn gofyn am sicrwydd ynghylch mynediad i leoedd ysgol yn y dyfodol.

Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod y pryderon a godwyd gan wrthwynebwyr ynghylch addasrwydd Ysgol y Dderwen fel yr ysgol dderbyn arfaethedig, gan gynnwys materion sy'n ymwneud â chapasiti, staffio, adnoddau, maint dosbarthiadau, darpariaeth gofleidiol, galw disgyblion yn y dyfodol, lleoliad a threfniadau dalgylch. Mae'r Awdurdod yn nodi bod llawer o'r materion hyn hefyd wedi'u codi yn ystod y broses ymgynghori statudol a'u bod wedi'u hystyried yn fanwl yn yr Adroddiad Ymgynghori. Mae'r pryderon hyn wedi cael eu hadolygu eto fel rhan o'r broses wrthwynebu.

Mae'r Awdurdod yn nodi bod Ysgol y Dderwen yn ysgol sefydledig gydag arweinyddiaeth brofiadol, strwythurau cymorth sefydledig a hanes o ddarparu darpariaeth addysgol ar raddfa fwy nag Ysgol y Fro. Mae'r ffactorau hyn yn rhoi sicrwydd y byddai'r ysgol yn gallu darparu lle a chefnogi dysgwyr ychwanegol pe bai'r cynnig yn mynd rhagddo.

Mae'r Awdurdod yn parhau i fod yn fodlon bod Ysgol y Dderwen yn ysgol dderbyn arfaethedig addas pan gaiff ei hasesu yn erbyn gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018). Nodwyd yr ysgol ar sail ystod o ffactorau gan gynnwys ei dynodiad cyfrwng Cymraeg, ei darpariaeth addysgol, ei strwythur staffio, ei threfniadau arweinyddiaeth a'i chynaliadwyedd hirdymor.

Mae'r Awdurdod hefyd yn nodi bod dadansoddiad o ddata symudiad disgyblion yn dangos bod y rhan fwyaf o ddisgyblion sy'n byw o fewn dalgylch Ysgol y Fro ond sy'n derbyn addysg cyfrwng Cymraeg y tu allan i'w dalgylch dynodedig yn mynychu Ysgol y Dderwen. Mae hyn yn dangos nid yn unig bod nifer sylweddol o deuluoedd eisoes yn dewis Ysgol y Dderwen, ond hefyd bod yr ysgol eisoes wedi sefydlu cysylltiadau â theuluoedd sy'n byw o fewn dalgylch Ysgol y Fro.

Cwestiynodd gwrthwynebwyr a fyddai gan yr ysgol dderbyn arfaethedig gapasiti, staffio ac adnoddau digonol i dderbyn disgyblion ychwanegol wrth gynnal safonau addysgol. Mae'r Awdurdod yn cydnabod y pryderon hyn ac yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod unrhyw ysgol sy'n derbyn yn gallu cefnogi dysgwyr yn effeithiol. Mae'r Awdurdod yn nodi bod nifer y disgyblion yn Ysgol y Dderwen yn amrywio o flwyddyn i flwyddyn a bod capasiti ysgolion yn destun monitro parhaus. Roedd y broses ymgynghori yn cydnabod, pe bai'r holl ddisgyblion sy'n mynychu Ysgol y Fro ar hyn o bryd yn trosglwyddo i Ysgol y Dderwen, y gallai fod pwysau tymor byr o fewn grwpiau blwyddyn penodol. Mae'r Awdurdod yn ymwybodol bod nifer o geisiadau ar gyfer derbyn ym mis Medi wedi'u cyflwyno i ysgolion eraill heblaw'r ysgol dderbyn arfaethedig ac wedi'u derbyn ganddynt. Ar hyn o bryd mae gan yr ysgolion hynny ddigon o gapasiti i ddarparu ar gyfer y disgyblion y mae lleoedd wedi'u cynnig iddynt. O ganlyniad, yn sgil dewis y rhieni, nid oes disgwyl bellach y bydd pob disgybl yr effeithir arno gan y cynnig yn trosglwyddo i Ysgol y Dderwen. Mae hyn yn atgyfnerthu barn yr Awdurdod bod dosbarthiad gwirioneddol disgyblion yn debygol o fod yn wahanol i'r rhagdybiaethau cynllunio a ddefnyddir yn yr asesiadau effaith a bod yn rhaid asesu ystyriaethau capasiti ar draws y system ysgolion leol ehangach yn hytrach nag mewn perthynas â'r ysgol dderbyn arfaethedig yn unig.

Fodd bynnag, mae'r Awdurdod yn cydnabod y gall dewisiadau rhieni newid a bydd yn parhau i gynllunio ar gyfer ystod o ganlyniadau derbyn posibl, gan gynnwys yr angen am gapasiti ychwanegol yn Ysgol y Dderwen pe bai'r galw yn fwy na'r rhagolygon presennol. Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i weithio gyda'r ysgol dderbyn arfaethedig ac unrhyw ysgol arall yr effeithir arni gan y cynnig i sicrhau bod digon o lety ac adnoddau ar gael pe bai angen capasiti ychwanegol. Lle bo angen, byddai adnoddau cyfalaf yn cael eu hystyried trwy brosesau cynllunio sefydledig.

Codwyd pryderon hefyd ynghylch maint dosbarthiadau a'r effaith bosibl ar ganlyniadau addysgol. Mae'r Awdurdod yn cydnabod y gallai maint dosbarthiadau yn Ysgol y Dderwen fod yn fwy na'r rhai a brofir ar hyn o bryd yn Ysgol y Fro. Fodd bynnag, nid yw'r Awdurdod o'r farn bod ansawdd addysgol, llesiant dysgwyr na chymorth effeithiol yn cael eu pennu gan faint dosbarth yn unig. Gall ysgolion mwy hefyd ddarparu manteision addysgol sylweddol, gan gynnwys mynediad at gwricwlwm ehangach, cyfleoedd allgyrsiol ehangach, mwy o gyfleoedd i blant o'r un oedran ryngweithio â'i gilydd, arbenigedd staff arbenigol a strwythurau arweinyddiaeth a chymorth mwy gwydn. Er bod yr Awdurdod yn cydnabod y cryfderau y gellir eu cysylltu ag ysgolion llai, nid yw'n ystyried bod perthnasoedd cryf, cymorth bugeiliol effeithiol ac amgylchedd addysgol meithringar yn unigryw i leoliadau ysgolion bach.

Mynegodd rhai gwrthwynebwyr bryder ynghylch argaeledd clwb brecwast, darpariaeth ar ôl ysgol a threfniadau gofal plant cofleidiol arall. Mae'r Awdurdod yn cydnabod pwysigrwydd darpariaeth o'r fath i lawer o deuluoedd ac yn cydnabod y gall y galw fod yn fwy na'r capasiti mewn ysgolion poblogaidd. Roedd argaeledd darpariaeth gofleidiol yn rhan o'r asesiad a gynhaliwyd yn ystod y broses ymgynghori. Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai'r Awdurdod yn parhau i weithio gyda'r ysgol sy'n derbyn i ddeall y galw yn y dyfodol ac ystyried a ellid adolygu neu addasu'r ddarpariaeth dros amser, yn amodol ar ofynion gweithredol ac adnoddau sydd ar gael.

Cododd gwrthwynebwyr bryderon hefyd ynghylch galw disgyblion yn y dyfodol ac a fyddai'r ysgol sy'n derbyn yn gallu darparu ar gyfer disgyblion ychwanegol yn y tymor hwy. Mae'r Awdurdod yn cydnabod bod nifer y disgyblion ar draws y sir yn destun newid a bod yn rhaid ystyried y galw yn y dyfodol fel rhan o gynllunio lleoedd ysgol. Bydd yr Awdurdod yn parhau i fonitro derbyniadau, capasiti a gwybodaeth ddemograffig fel rhan o'i gyfrifoldebau statudol parhaus.

Mae'r Awdurdod yn nodi ymhellach, nad oes unrhyw ddisgyblion yn bresennol yn Ysgol Y Fro a fyddai'n trosglwyddo i Ysgol Y Dderwen, a byddai dalgylch Ysgol Y Fro yn cael ei ailddynodi ymhlith nifer o ddalgylchoedd ysgolion cyfagos o fis Ionawr 2027 ymlaen, yn amodol ar ddewis rhieni a threfniadau derbyn y Cyngor. Felly, ni fyddai'r galw yn y dyfodol sy'n deillio o ddalgylch presennol Ysgol y Fro yn cael ei gyfeirio at Ysgol y Dderwen yn unig. Ar ôl ystyried y capasiti sydd ar gael a'r trefniadau dalgylch

arfaethedig, mae'r Awdurdod o'r farn y gellir rheoli'r galw yn y dyfodol drwy brosesau cynllunio lleoedd ysgol sefydledig.

Cwestiynodd nifer o ymatebwyr addasrwydd lleoliad Ysgol y Dderwen ac awgrymwyd y gallai ysgolion eraill fod yn ddaearyddol agosach at Ysgol y Fro. Mae'r Awdurdod yn cydnabod y safbwyntiau hyn. Fodd bynnag, roedd dynodi Ysgol y Dderwen fel yr ysgol dderbyn arfaethedig yn seiliedig ar amryw o ffactorau, gan gynnwys parhad y Gymraeg, darpariaeth addysgol, gwydnwch trefniadaethol ac addasrwydd cyffredinol, yn hytrach na phellter yn unig. Ar ben hynny, mae'r Awdurdod yn cydnabod ac yn parchu hawl statudol rhieni i fynegi ffafriaeth ar gyfer unrhyw ysgol a gynhelir yn unol â'r Cod Derbyn i Ysgolion. Dynodwyd Ysgol y Dderwen fel yr ysgol dderbyn arfaethedig at ddibenion cynllunio yn bennaf ac nid yw'n atal rhieni rhag gwneud cais am leoedd mewn ysgolion amgen os ydynt yn dymuno gwneud hynny.

Codwyd pryderon hefyd ynglŷn â threfniadau dalgylch a mynediad i leoedd ysgol yn y dyfodol. Mae'r Awdurdod yn cydnabod y pryderon hyn ac yn dymuno egluro bod dynodi ysgol dderbyn arfaethedig o fewn cynnig trefniadaeth ysgol ar wahân i drefniadau dalgylch ysgolion. Bydd derbyniadau yn parhau i gael eu gweinyddu yn unol â threfniadau derbyn cyhoeddedig yr Awdurdod a gofynion y Cod Derbyn i Ysgolion. Nid yw dynodi Ysgol y Dderwen fel yr ysgol dderbyn arfaethedig yn dileu dewis y rhieni, nac yn newid y broses dderbyn statudol. Mae'r Awdurdod yn fodlon bod lleoedd ysgol priodol ar gael yn yr ardal leol ac y bydd disgyblion yr effeithir arnynt gan y cynnig yn parhau i gael mynediad at ddarpariaeth addysgol addas.

Ar ôl ailystyried y gwrthwynebiadau a ddaeth i law o dan y thema hon, mae'r Awdurdod Lleol yn parhau i fod yn fodlon bod Ysgol y Dderwen yn cynrychioli ysgol dderbyn arfaethedig addas ac y gellir rhoi trefniadau priodol ar waith i gefnogi dysgwyr pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu. Mae'r Awdurdod yn fodlon bod materion sy'n ymwneud â chapasiti, staffio, maint dosbarthiadau, darpariaeth gofleidiol, galw a derbyniadau yn y dyfodol wedi'u nodi a'u hystyried yn briodol ac nad ydynt yn gorbwyso'r ffactorau addysgol, trefniadaethol ac ariannol sy'n sail i'r cynnig.

Pennawd Thematig: Cylch Meithrin a Darpariaeth Blynyddoedd Cynnar	Nifer yr Ymatebion Canran	6 27.3%
<p>Crynodeb o'r Ymatebion:.</p> <p>Mynegodd gwrthwynebwyr bryder y gallai cau'r ysgol danseilio hyfywedd y Cylch Meithrin ac effeithio ar fynediad at ddarpariaeth blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg a gwasanaethau gofal plant o fewn y gymuned y mae rhieni lleol yn dibynnu arnynt. Dadleuodd yr ymatebwyr y byddai effaith uniongyrchol ar y Cylch Meithrin yn cael effaith niweidiol ar y Gymraeg drwy niweidio llwybrau i ysgolion cynradd Cymraeg, gan greu perygl y bydd teuluoedd yn dewis llwybrau eraill i addysg. Dadleuodd yr ymatebwyr fod Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050, ac mae'r blynyddoedd cynnar yn allweddol i gyflawni'r nod hwnnw. Mae Cylchoedd Meithrin ac ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg yn gweithio law yn llaw i wireddu'r weledigaeth hon a byddai cau posibl Ysgol y Fro yn tanseilio'r gwaith hwn ac yn gwanhau'r defnydd o'r Gymraeg yn yr ardal.</p>		
<p>Ymateb yr Awdurdod Lleol</p> <p>Mae'r pryderon a godwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu yn gyffredinol gyson â'r rhai a godwyd yn ystod y broses ymgynghori, yn enwedig mewn perthynas â phwysigrwydd y Cylch Meithrin i deuluoedd lleol ac ar gyfer darparu gofal plant cyfrwng Cymraeg a'r manteision cysylltiedig.</p> <p>Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod cryfder y teimladau a fynegwyd ac yn cydnabod y rôl bwysig y mae'r Cylch Meithrin yn ei chwarae wrth gefnogi caffael y Gymraeg yn gynnar ac wrth ddarparu gofal plant hygyrch a chyfleoedd dysgu cynnar o fewn y gymuned. Mae rôl darpariaeth Cylch Meithrin wrth gefnogi Cymraeg 2050, Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Sir Gaerfyrddin (WESP) a throchi'n gynnar yn y Gymraeg yn cael ei gydnabod fel rhan allweddol o'r ecosystem addysg cyfrwng Cymraeg ehangach.</p> <p>Nodwyd effaith bosibl y cynnig ar y Cylch Meithrin yn y Ddogfen Ymgynghori, a adlewyrchir yn yr adroddiad Ymgynghori ac y cyfeirir ato yn yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned. Cydnabyddir, pe bai'r cynnig yn mynd rhagddo, y gallai fod angen i'r Cylch Meithrin gau os na fyddai trefniadau llety amgen ar gael.</p>		

Mae'r Awdurdod Lleol yn deall bod symud yn cyflwyno heriau i ddarparwyr blynyddoedd cynnar; heriau megis cynnal niferoedd, sicrhau parhad i blant a theuluoedd, a chadw staff. Mae'r Cylch Meithrin yn lleoliad cymeradwy Gofal Plant Dechrau'n Deg yn unig, ac yn lleoliad Cynnig Gofal Plant cofrestredig, a phe bai'n cau o ganlyniad i weithredu'r cynigion, byddai'n effeithio ar fynediad plant i'w horiau gofal plant wedi'u hariannu, ac ar rieni sydd mewn addysg neu waith efallai.

Mae'r Awdurdod Lleol hefyd yn cydnabod pryderon ynglŷn â'r berthynas sefydledig rhwng y Cylch Meithrin ac Ysgol y Fro a'r rôl y mae hyn yn ei chwarae wrth gefnogi trosglwyddo plant i addysg statudol. Amlygwyd yn ystod yr ymgynghoriad ac mewn ymatebion i wrthwynebiadau fod teuluoedd yn gwerthfawrogi'r agosatrwydd a'r parhad a ddarperir gan y trefniant hwn. Er y byddai darpariaeth gynradd cyfrwng Cymraeg amgen yn parhau i fod ar gael, cydnabyddir bod y llwybr dilyniant presennol rhwng y Cylch Meithrin ac Ysgol y Fro yn rhan bwysig o'r cynnig addysg cyfrwng Cymraeg lleol presennol.

Mae'r Awdurdod Lleol hefyd yn cydnabod pryderon a godwyd ynglŷn â'r effaith bosibl ar staff a gyflogir gan y Cylch Meithrin. Er bod materion staffio yn parhau i fod yn gyfrifoldeb y darparwr fel cyflogwr, cydnabyddir y gall ansicrwydd ynghylch lleoliad a gweithrediad y ddarpariaeth yn y dyfodol greu pryder i staff a'u teuluoedd. Pe bai'r cynnig yn mynd rhagddo, byddai'r Awdurdod yn ceisio gweithio gyda'r darparwr, Mudiad Meithrin a'r gwasanaethau Blynyddoedd Cynnar yn gynnar yn y broses i edrych ar yr opsiynau ar gyfer parhau â'r ddarpariaeth a lleihau'r aflonyddwch, lle bynnag y bo'n bosibl, i blant, teuluoedd a staff.

Y darparwr sy'n gyfrifol am weithrediad y Cylch Meithrin a'i leoliad yn y dyfodol. Fodd bynnag, fel y nodwyd yn flaenorol, byddai'r Awdurdod Lleol yn gweithio gyda phartneriaid perthnasol, gan gynnwys Mudiad Meithrin a'r gwasanaethau Blynyddoedd Cynnar, i gefnogi trafodaethau ynghylch trefniadau eraill addas yn yr ardal leol pe bai angen. Mae lleoliadau cymunedol presennol yn Llangyndeyrn, gan gynnwys Neuadd yr Eglwys, wedi'u nodi yn y ddogfennaeth ymgynghori fel opsiynau posibl, yn amodol ar addasrwydd ac argaeledd, fodd bynnag, roedd ymatebion i'r gwrthwynebiad yn tynnu sylw at bryderon ynghylch addasrwydd a hyfywedd yr opsiynau hyn.

O ran dyfodol adeilad yr ysgol, os bydd y cynigion yn cael eu gweithredu ac na fydd angen Ysgol y Fro mwyach o ran gofynion addysgol yr Awdurdod Lleol, ymagwedd

gyffredinol y Cyngor yw ystyried yn gyntaf a oes angen y safle at unrhyw ddiben corfforaethol mewnol arall. Os na fydd unrhyw ofyniad o'r fath yn cael ei nodi, mewn rhai amgylchiadau gallai fod yn briodol ystyried y potensial i'r gymuned barhau i ddefnyddio'r adeilad. Gallai hyn gynnwys defnydd gan sefydliadau gwirfoddol neu elusennol neu fentrau cymdeithasol, megis y Cylch Meithrin, yn amodol ar angen lleol clir gyda thystiolaeth.

Byddai unrhyw ystyriaeth o'r fath yn cael ei gwneud ar wahân i'r cynnig trefniadaeth ysgolion trwy brosesau llywodraethu a rheoli asedau y Cyngor. Lle bo hynny'n briodol, byddai angen cynllun busnes i ddangos hyfywedd, fforddiadwyedd a chynaliadwyedd hirdymor unrhyw ddefnydd arfaethedig, gan gynnwys sut y gallai gefnogi anghenion cymunedol neu wydnwch economaidd y gymuned wledig. Nid oes unrhyw benderfyniad wedi'i wneud ynghylch y defnydd o'r safle yn y dyfodol ar hyn o bryd a dim ond ar ôl cwblhau'r broses trefniadaeth ysgolion statudol y gellid ystyried unrhyw ddefnydd arall.

Wrth ystyried y pryderon a godwyd, mae'r Awdurdod Lleol yn fodlon bod yr effaith bosibl ar y ddarpariaeth Cylch Meithrin a blynyddoedd cynnar wedi cael ei nodi, ei chydabod a'i chloriannu'n glir fel rhan o'r asesiad cyffredinol o'r cynnig. Er ei bod yn cael ei gydnabod y byddai adleoli yn cyflwyno heriau y byddai angen eu goresgyn i sicrhau parhad y ddarpariaeth, nid yw'r Awdurdod o'r farn y byddai'r cynnig yn dileu mynediad at addysg blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg yn yr ardal ehangach, er ei fod yn cydnabod y gall mynediad lleol a phatrymau presennol o ddarpariaeth newid.

Pennawd Thematig: Cynaliadwyedd Ariannol

Nifer yr Ymatebion

2

Canran

9.1%

Crynodeb o'r Ymatebion:

Cwestiynodd gwrthwynebwyr y cyfiawnhad ariannol dros y cynnig a dadleuodd y gallai costau trafnidiaeth a gwariant cysylltiedig arall leihau neu wrthbwysu'r arbedion a ragwelir. Dadleuodd rhai ymatebwyr hefyd na ddylai ystyriaethau ariannol gael blaenoriaeth dros ystyriaethau addysgol neu gymunedol.

Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod y pryderon a godwyd gan wrthwynebwyr ynghylch sail ariannol y cynnig, gan gynnwys pryderon y gall costau cludiant ychwanegol a

gwariant cysylltiedig arall leihau neu wrthbwysu unrhyw arbedion a ragwelir. Mae'r Awdurdod hefyd yn nodi'r farn a fynegwyd gan rai gwrthwynebwyr na ddylai ystyriaethau ariannol gael blaenoriaeth dros ystyriaethau addysgol, cymunedol neu gymdeithasol ehangach. Codwyd llawer o'r materion hyn yn ystod y broses ymgynghori statudol ac fe'u hystyriwyd yn fanwl yn yr Adroddiad Ymgynghori.

Mae gan yr Awdurdod gyfrifoldeb i sicrhau bod darpariaeth addysgol ar draws Sir Gaerfyrddin yn addysgol effeithiol ac yn ariannol gynaliadwy yn y tymor hir. Wrth ystyried y cynnig hwn, mae'r Awdurdod wedi ystyried amcanion ei Strategaeth Rhaglen Moderneiddio Addysg gymeradwy, sy'n ceisio hyrwyddo'r defnydd effeithlon o adnoddau, lleihau lefelau sylweddol o gapasiti lleoedd gwag o fewn ystâd yr ysgol gynradd a sicrhau bod ysgolion yn parhau i fod yn hyfyw yn ariannol. Mae'r Awdurdod yn nodi bod nifer y disgyblion wedi gostwng ar draws y sir yn ystod y blynyddoedd diwethaf, gan arwain at fwy o leoedd gwag a phwysau ariannol cynyddol ar draws rhwydwaith yr ysgolion. Gall y pwysau hyn fod yn arbennig o arwyddocaol mewn ysgolion â niferoedd isel o ddisgyblion, lle mae'r gost o gynnal y ddarpariaeth wedi'i wasgaru ar draws carfan gymharol fach o ddysgwyr.

Mae'r Awdurdod hefyd yn nodi bod cynaliadwyedd ariannol yn cael ei ystyried ochr yn ochr ag ystod o ffactorau hyfywedd eraill, gan gynnwys safonau addysgol, arweinyddiaeth, tueddiadau yn nifer y disgyblion, cyflwr yr ysgol a gwydnwch trefniadaethol hirdymor. Felly, mae'r cynnig wedi'i ddatblygu yng nghyd-destun cyfrifoldebau strategol ehangach sy'n ymwneud â chynaliadwyedd ystâd yr ysgol a'r defnydd teg o adnoddau cyhoeddus ar draws y sir.

Mae'r Awdurdod yn cydnabod y byddai gweithredu'r cynnig yn arwain at gostau ychwanegol, yn enwedig mewn perthynas â chludiant o'r cartref i'r ysgol. Nodwyd y costau hyn yn y Ddogfen Ymgynghori ac roeddent yn rhan o asesiad ariannol y cynnig. Mae'r Awdurdod yn derbyn y byddai costau cludiant yn lleihau lefel yr arbedion a gynhyrchir gan y cynnig. Fodd bynnag, mae'r dadansoddiad ariannol a gynhaliwyd yn dangos na fyddai costau trafnidiaeth yn gwrthbwysu'n llawn yr arbedion sy'n deillio o gau'r ysgol. Rhagwelir y bydd y cynnig yn darparu arbediad refeniw net blynyddol i'r Cyngor, gydag effeithlonrwydd ychwanegol yn deillio o'r defnydd mwy effeithiol o adnoddau ar draws ystâd yr ysgol.

Wrth asesu goblygiadau ariannol y cynnig, ystyriodd yr Awdurdod ystod o ffactorau y tu hwnt i gostau cludiant yn unig. Roedd y rhain yn cynnwys diffyg cyllideb parhaus a rhagamcanedig yr ysgol, y gost uchel o gynnal darpariaeth ar gyfer nifer fach iawn o ddisgyblion, gwariant sy'n gysylltiedig â'r adeiladau, a'r costau ehangach sy'n gysylltiedig â chefnogi ysgol nad yw'n cael ei defnyddio i'w chapasiti llawn. Ystyriodd yr Awdurdod hefyd y potensial ar gyfer effeithlonrwydd o fewn gwasanaethau cymorth canolog a chynaliadwyedd hirdymor cynnal darpariaeth addysgol yn yr ysgol. Roedd y ffactorau hyn yn rhan o asesiad cyffredinol y cynnig.

Mae'r Awdurdod yn cydnabod y farn na ddylai ystyriaethau ariannol orbwyso ystyriaethau addysgol, ystyriaethau cymunedol neu ystyriaethau sy'n canolbwyntio ar ddysgwyr. Mae'r Awdurdod yn dymuno gwneud yn glir nad yw'r cynnig wedi'i ddatblygu na'i asesu ar sail ariannol yn unig. Yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018), mae'r Awdurdod wedi ystyried ystod eang o ffactorau gan gynnwys safonau addysgol, deilliannau dysgwyr, llesiant, effeithiau ar yr iaith Gymraeg, effeithiau cymunedol, goblygiadau teithio a chynaliadwyedd ariannol. Mae'r ystyriaethau hyn wedi'u hasesu ar y cyd ac wedi llywio penderfyniadau'r Awdurdod drwy gydol y broses.

Mae'r Awdurdod yn cydnabod ymhellach y gall ysgolion, yn enwedig mewn cymunedau gwledig, ddarparu manteision sy'n ymestyn y tu hwnt i ddarparu addysg a bod yn rhaid i benderfyniadau ynghylch trefniadaeth ysgolion ystyried effeithiau cymdeithasol a chymunedol ehangach. Ystyriwyd y materion hyn drwy'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned, yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg, yr Adroddiad Ymgynghori a'r ailasesiad ar ôl yr ymgynghoriad a gynhaliwyd mewn perthynas â statws gwledig yr ysgol. Er bod cynaliadwyedd ariannol yn ystyriaeth bwysig, fe'i hystyriwyd ochr yn ochr â'r ffactorau addysgol, cymdeithasol a chymunedol sy'n gysylltiedig â'r cynnig, yn hytrach nag yn eu lle.

Mae'r Awdurdod yn derbyn y gall cynnal ysgolion bach iawn ddarparu buddion cymdeithasol a chymunedol ehangach nad ydynt yn hawdd eu meintoli mewn termau ariannol. Mae'r manteision posibl hyn wedi'u hystyried fel rhan o'r broses asesu ehangach. Fodd bynnag, rhaid i'r Awdurdod hefyd ystyried a yw dyrannu adnoddau cyhoeddus yn barhaus yn cynrychioli defnydd cynaliadwy a theg o gyllid ar draws rhwydwaith ehangach yr ysgolion.

Ar ôl ailystyried y gwrthwynebiadau a ddaeth i law o dan y thema hon, mae'r Awdurdod Lleol yn parhau i fod yn fodlon bod yr asesiad ariannol sy'n cefnogi'r cynnig yn gadarn a bod costau trafniadaeth a gwariant cysylltiedig arall wedi'u hystyried yn briodol. Mae'r Awdurdod hefyd yn parhau i fod yn fodlon bod ystyriaethau ariannol wedi'u cydbwysu yn erbyn ystyriaethau addysgol, cymunedol, yr Iaith Gymraeg a llesiant dysgwyr yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018). Er nad cynaliadwyedd ariannol yw'r unig reswm dros y cynnig, mae'n rhan o sylfaen dystiolaeth ehangach sydd wedi arwain yr Awdurdod i ddod i'r casgliad bod y cynnig yn cynrychioli dull mwy cynaliadwy hirdymor o ddarparu addysg yn yr ardal.

Pennawd Thematig: Proses Ymgynghori a Gwneud Penderfyniadau

Nifer yr Ymatebion
Canran

6
27.3%

Crynodeb o'r Ymatebion:

Cododd gwrthwynebwyr bryderon ynghylch agweddau ar y broses ymgynghori a gwneud penderfyniadau, gan gynnwys cyfathrebu â rhanddeiliaid, ymgysylltu â disgyblion, cyfleoedd i gymryd rhan, ystyried dewisiadau amgen, triniaeth Ysgol y Fro ochr yn ochr â chynigion ad-drefnu ysgolion eraill, anghysondebau canfyddedig o fewn y cynigion a chywirdeb a chyflawnder y wybodaeth a gyflwynwyd yn ystod yr ymgynghoriad.

Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae'r Awdurdod Lleol yn cymryd y pryderon hyn o ddifrif ac yn sylweddoli bod cael ffydd a hyder yn y broses ymgynghori yn hanfodol. Pwrpas yr ymgynghoriad yw darparu digon o wybodaeth i randdeiliaid fel eu bod yn deall y cynnig ac yn gallu mynegi eu barn, a sicrhau bod y farn honno'n cael ei hystyried yn iawn cyn i unrhyw benderfyniad gael ei wneud. Mae'r cyfnod ymgynghori a'r cyfnod gwrthwynebu wedi'u cynnal yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018).

Mae'r Cod yn nodi gofynion statudol clir ynghylch pwy y mae'n rhaid ymgynghori â nhw, y wybodaeth y mae'n rhaid ei chyhoeddi ac erbyn pryd mae'n rhaid ymgysylltu. Mae'r gofynion hyn wedi'u bodloni drwy gyhoeddi dogfen ymgynghori gynhwysfawr gyda'r holl randdeiliaid (gan gynnwys disgyblion, rhieni, staff, llywodraethwyr, cynrychiolwyr

etholedig a chyrrff sy'n bartneriaid) a darparu nifer o sianelau ar gyfer cyflwyno ymatebion.

Mewn perthynas â phryderon a godwyd ynglŷn ag ymgysylltu â disgyblion, mae'r Cod yn ei gwneud yn ofynnol i gynigwyr wneud trefniadau addas i ymgynghori â disgyblion unrhyw ysgol yr effeithir arni ac, lle bo'n bosibl, â phlant a phobl ifanc sy'n debygol o fynychu'r ysgolion hynny. Fel isafswm, rhaid i hyn gynnwys ymgynghori â chynghorau ysgol yr ysgolion yr effeithir arnynt ond dylai hefyd gynnwys ymgynghori â dysgwyr unigol lle bo hynny'n briodol ac yn ymarferol. Mae'r Cod Trefniadaeth Ysgolion yn ei gwneud yn ofynnol bod yn rhaid i gyrff llywodraethu helpu i hwyluso'r agwedd hon o'r ymgynghoriad.

Yn achos Ysgol y Fro, ceisiodd yr Awdurdod Lleol wneud trefniadau i Ymgynghorydd Cymorth Addysgol fynychu'r ysgol i gynnal sesiwn gyda'r cyngor ysgol er mwyn sicrhau adborth gan ddisgyblion. Roedd y dull hwn yn unol â gofynion y Cod, ond fe'i gwrthodwyd gan yr ysgol. Yn lle hynny, hwylusodd yr Awdurdod Lleol y broses o gasglu barn disgyblion drwy arolwg ar-lein addas i'w hoedran, a ddychwelwyd gan yr ysgol ar 23 Chwefror 2026. Ymgynghorwyd â'r ysgol dderbyn arfaethedig, sef Ysgol y Dderwen, mewn sesiwn bwrpasol gydag aelodau o'r Cyngor Ysgol ar 27 Chwefror 2026. Rhoddwyd cyfle hefyd i ddisgyblion Ysgol y Fro gyflwyno ymatebion unigol drwy arolwg penodedig ar-lein. Felly, mae'r Awdurdod o'r farn ei fod wedi gwneud pob ymdrech i sicrhau y ceir adborth gan ddisgyblion yn unol â gofynion y Cod.

Codwyd pryderon nad oedd rhieni wedi cael gwybod ar wahân ymlaen llaw am y gweithgaredd ymgynghori arfaethedig gyda'r disgyblion. Mae'r Awdurdod Lleol yn nodi bod y ddogfen ymgynghori a gyhoeddwyd yn nodi'n benodol y byddai'r disgyblion yn cael eu cynnwys mewn ymgynghoriad fel rhan o'r broses ac y byddai sesiwn ymgynghori yn cael ei chynnig i Gyngor Ysgol yr ysgolion yr effeithir arnynt, wedi'i hwyluso gan Ymgynghorydd Cymorth Addysg. Mae'r Cod yn ei gwneud yn ofynnol i gynigwyr wneud trefniadau addas i ymgynghori â disgyblion ysgolion yr effeithir arnynt ac mae'n disgwyl i gyrff llywodraethu gynorthwyo i hwyluso'r broses hon. Nid yw'r Cod yn ei gwneud yn ofynnol darparu hysbysiad na chael caniatâd ar wahân gan rieni cyn ymgynghori â disgyblion fel rhan o ymgynghoriad ynghylch trefniadaeth ysgol. Felly, mae'r Awdurdod o'r farn bod ei ddull yn gyson â'r trefniadau ymgynghori a gyhoeddwyd a gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion. Yn achos Ysgol y Fro, ni aeth y sesiwn arfaethedig wreiddiol

gyda'r Cyngor Ysgol yn ei blaen, a chytunwyd ar drefniadau amgen a alluogodd farn y disgyblion i gael ei chasglu drwy arolwg addas i'w hoedran.

O ran cywirdeb data, mae'r ddogfen ymgynghori yn seiliedig ar y ffynonellau data diweddaraf sydd ar gael ar yr adeg gyhoeddi, gan gynnwys niferoedd disgyblion CYBLD, amcanestyniadau disgyblion, asesiadau capasiti a gwybodaeth ariannol sy'n gywir ar yr adeg gyhoeddi. Mae'r setiau data yn cael eu cymhwyso'n gyson ar draws yr ystad ysgolion. Mae data CYBLD yn darparu set ddata gyson, gynhwysfawr a safonedig ar draws pob ysgol yng Nghymru. Mae CYBLD yn cael ei gasglu'n flynyddol o bob ysgol a gynhelir yng Nghymru, gan sicrhau cipolwg unffurf a chyfredol o niferoedd disgyblion, demograffeg a nodweddion ysgolion. Mae'r cysondeb hwn yn golygu bod modd dadansoddi tueddiadau a gwneud cymariaethau cywir ar draws ysgolion ac awdurdodau lleol. Mae Llywodraeth Cymru ac Estyn yn defnyddio data CYBLD fel llinell sylfaen ar gyfer dyrannu cyllid, monitro perfformiad, a chynllunio strategol. Mae defnyddio'r un set ddata mewn adroddiadau awdurdodau lleol yn sicrhau eu bod yn cyd-fynd â fframweithiau polisi cenedlaethol ac yn osgoi anghysondebau. Mae CYBLD yn ffynhonnell ddata swyddogol sy'n destun prosesau dilysu trylwyr. Mae defnyddio CYBLD mewn adroddiadau ffurfiol yn cefnogi tryloywder ac atebolrwydd, yn enwedig wrth gyfiawnhau penderfyniadau ynghylch trefniadaeth ysgolion, cyllid, neu ddeilliannau addysgol. Mae cyfeirio at un ffynhonnell ddata gydnabyddedig, fel CYBLD, yn creu eglurder ac yn sicrhau bod yr holl randdeiliaid, ysgolion, rhieni, arolygwyr a llunwyr polisi yn gweithio o'r un sylfaen dystiolaeth.

Mae'r amser a gymerir i gynnig cau ysgolion o dan y Cod Trefniadaeth Ysgolion 2018 weithio drwodd i'r casgliad yn golygu ei fod yn fwy na thebygol o groesi rhyw gyfuniad o ddwy flynedd academaidd, dwy flynedd ariannol a dau ddyddiad CYBLD. Mae pob un o'r rhain yn meddiannu gwahanol bwyntiau yn y calendr ac felly mae angen i ddata a gyflwynir mewn dogfennau ganolbwyntio ar bwyntiau sefydlog mewn amser er mwyn helpu eglurder. Mae dogfennaeth yn cydnabod, lle bo'n bosibl, lle mae data wedi newid.

Mae'r Awdurdod Lleol yn gwrthod unrhyw awgrym bod data wedi'i gyflwyno'n fwriadol mewn modd oedd yn camliwio sefyllfa Ysgol y Fro. Fodd bynnag, cydnabyddir y gellir dehongli data mewn gwahanol ffyrdd ac ystyriwyd pwyntiau a godwyd ynghylch rhagdybiaethau a chyflwyno data fel rhan o broses yr Adroddiad Ymgynghori ac maent wedi parhau i gael eu hystyried yn ystod y broses wrthwynebu.

Dywedodd rhai ymatebwyr nad oedd yr Awdurdod wedi bodloni gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion wrth ystyried dewisiadau eraill yn hytrach na chau'r ysgol, yn enwedig o ystyried statws Ysgol y Fro fel ysgol wledig. Mae'r Awdurdod Lleol yn cadarnhau bod ystod o opsiynau wedi'u harchwilio a'u hasesu cyn ymgynghori, gan gynnwys cadw'r sefyllfa bresennol, newidiadau i ystod oedran, ffedereiddio a dewisiadau strwythurol eraill. Mae'r opsiynau hyn, a'r rhesymau dros beidio â'u ffafrio, wedi'u nodi yn y ddogfen ymgynghori a'r adroddiad ymgynghori yn unol â gofynion y Cod ar gyfer ysgolion gwledig. Mae'r Awdurdod yn derbyn y gall ymgynghoreion anghytuno â'r casgliadau hyn, a bydd sylwadau o'r fath yn cael eu hadrodd a'u hystyried fel rhan o'r broses o wneud penderfyniadau.

Mae'r Awdurdod Lleol wedi ymrwymo i ystyried mewn modd agored yr adborth sy'n dod i law am y broses ymgynghori ei hun. Er bod yr Awdurdod yn fodlon bod gofynion statudol y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018) wedi'u bodloni, mae'n cydnabod bod meysydd lle gellid gwella cyfathrebu, eglurder ac ymgysylltu. Bydd y materion hyn yn cael eu hystyried ochr yn ochr â'r ymatebion i'r cynnig a byddant yn llywio arferion ymgynghori yn y dyfodol.

Codwyd pryderon ynghylch y berthynas rhwng yr ysgol dderbyn arfaethedig a'r trefniadau dalgylch arfaethedig yn y dyfodol. Mae'r cynnig yn darparu y byddai disgyblion sy'n mynychu Ysgol y Fro ar adeg cau'r ysgol yn trosglwyddo gyda'i gilydd i Ysgol y Dderwen, oni bai bod rhieni'n mynegi ffafriaeth am ysgol arall. Nodwyd y dull hwn i gefnogi parhad a lleihau tarfu ar y garfan bresennol o ddisgyblion. Fodd bynnag, ar ôl cau'r ysgol, byddai hen ddalgylch Ysgol y Fro yn peidio â bodoli a byddai'n cael ei ailddyrannu rhwng ysgolion cyfagos. O ganlyniad, byddai plant sy'n dechrau'r ysgol ar ôl gweithredu'r cynnig fel arfer yn mynychu'r ysgol sy'n gwasanaethu'r rhan o'r hen ddalgylch y maent yn byw ynddo, yn unol â'r trefniadau dalgylch diwygiedig. Felly, mae'r trefniadau trosglwyddo arfaethedig ar gyfer y garfan bresennol a'r trefniadau dalgylch arfaethedig yn y dyfodol yn gwasanaethu dibenion gwahanol ac nid ydynt wedi'u bwriadu i weithredu yn yr un modd.

Codwyd pryderon hefyd ynglŷn â'r ystyriaeth o Ysgol y Fro ochr yn ochr â chynigion trefniadaeth ysgolion eraill. Er bod rhai adroddiadau wedi'u cyflwyno i'r Cabinet ochr yn ochr â chynigion eraill, ystyriodd yr Awdurdod y dystiolaeth yn ymwneud ag Ysgol y Fro

ar wahân, gan gynnwys ei ymatebion i'r ymgynghoriad, asesiadau effaith, gwybodaeth am hyfywedd ac amgylchiadau penodol yr ysgol.

Mae'r Awdurdod yn nodi pryderon ynghylch trefniadau trafod a phleidleisio'r Cabinet. Mae'r materion hyn yn dod o fewn trefniadau gweithdrefn a llywodraethu'r Cabinet. Cyn penderfynu a ddylid cyhoeddi Hysbysiad Statudol, derbyniodd y Cabinet yr Adroddiad Ymgynghori, Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned, Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg, ailasesiad ysgol wledig ar ôl yr ymgynghoriad a chyngor gan swyddogion. Mae'r Awdurdod yn fodlon bod yr Aelodau wedi cael mynediad at y wybodaeth oedd ei hangen arnynt i ystyried y cynnig a'r ymatebion i'r ymgynghoriad cysylltiedig cyn dod i benderfyniad.

Pennawd Thematig: Dyddiad Gweithredu Arfaethedig	Nifer yr Ymatebion Canran	2 9.1%
---	----------------------------------	-----------

Crynodeb o'r Ymatebion:

Dadleuodd gwrthwynebwyr y byddai gweithredu yn ystod y flwyddyn academiaidd yn creu aflonyddwch a gofid diangen i ddisgyblion, yn enwedig y rhai sydd eisoes wedi setlo yn eu dosbarthiadau a'u grwpiau cyfeillgarwch, ac y byddai dyddiad gweithredu ym mis Medi yn well.

Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod y pryderon a godwyd ar bwnc y dyddiad trosglwyddo posibl yn ystod y cyfnod ymgynghori a gwrthwynebu ac yn cydnabod bod pontio yn ddigwyddiad arwyddocaol i blant a theuluoedd. Byddai angen amseru unrhyw drosglwyddo gan roi ystyriaeth i barhad addysgol, llesiant disgyblion, ac elfennau ymarferol ar gyfer yr ysgolion dan sylw a'r teuluoedd yr effeithir arnynt.

Mae'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018) yn caniatáu hyblygrwydd o ran trefniadau gweithredu lle caiff cynigion eu cymeradwyo, ac nid yw'n ofynnol yn statudol i drosglwyddiadau ddigwydd ar adeg benodol yn y flwyddyn academiaidd. Cafodd y dyddiad trosglwyddo dangosol o Ionawr 2027 ei gynnwys yn y ddogfen ymgynghori i gyd-fynd â'r dyddiad cau arfaethedig ar 31 Rhagfyr 2026 ac i roi eglurder at ddibenion cynllunio pe bai'r cynnig yn mynd rhagddo. Mae cynnwys dyddiad trosglwyddo canol

blwyddyn yn adlewyrchu awydd i leihau ansicrwydd hirdymor i ddisgyblion a staff yn dilyn penderfyniad, ac i osgoi ymestyn cyfnod trosglwyddo dros fwy nag un tymor.

Mae'r Awdurdod yn cydnabod pryderon y gall trosglwyddo disgyblion yn ystod blwyddyn academiaidd amharu ar grwpiau cyfeillgarwch sefydledig a threfniadau dysgu. Mae'r pryderon hyn yn cael eu cydnabod. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod o'r farn y byddai unrhyw bontio, boed yn digwydd ym mis Ionawr neu fis Medi, yn gofyn am gynllunio a chefnogaeth ofalus i sicrhau bod disgyblion yn gallu setlo'n llwyddiannus yn eu hysgol dderbyn.

Ym mis Medi 2026 nid oes unrhyw ddisgyblion wedi'u cofrestru yn Ysgol Y Fro. Mae pob disgybl wedi trosglwyddo i ysgolion eraill yn yr ardal leol. Mae'r wybodaeth newydd hon yn atgyfnerthu barn yr Awdurdod bod y dyddiad cau arfaethedig o 31 Rhagfyr 2026 yn briodol, fodd bynnag, mae hyn yn amodol ar ystyriaeth gan y Cabinet.

Pennawd Thematig: Cynllunio Strategol ar gyfer Addysg

Nifer yr Ymatebion
Canran

5
22.7%

Crynodeb o'r Ymatebion:.

Mynegodd gwrthwynebwyr bryder ynglŷn ag absenoldeb strategaeth hirdymor glir ar gyfer addysg wledig a chyfrwng Cymraeg yn y sir. Dadleuodd yr ymatebwyr y dylid ystyried penderfyniadau trefniadaeth ysgolion fel rhan o adolygiad strategol ehangach yn hytrach na fesul ysgol unigol.

Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod pryderon a godwyd ynglŷn â diffyg Cynllunio Strategol ar gyfer Addysg yn Sir Gaerfyrddin. Mae gan yr Awdurdod Lleol gyfrifoldeb cyfreithiol i adolygu nifer a math yr ysgolion sydd ganddo ac a yw'n gwneud y defnydd gorau o adnoddau a chyfleusterau i gyflawni ei ddyheadau addysgol ar gyfer pob plentyn yn Sir Gaerfyrddin. Er bod yn rhaid asesu cynigion trefniadaeth ysgolion, yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion, ar sail eu rhinweddau unigol a'u hamgylchiadau lleol, mae nodi ysgolion i'w hadolygu yn deillio o'r fframwaith strategol ehangach a sefydlwyd yn Strategaeth y Rhaglen Moderneiddio Addysg.

Cymeradwywyd Strategaeth Rhaglen Moderneiddio Addysg Cyngor Sir Caerfyrddin gan Gabinet y Cyngor ar 18 Tachwedd 2024, ac mae wedi'i chynllunio i gyflawni dyheadau'r

Awdurdod Lleol ar gyfer Moderneiddio ac Ad-drefnu Ysgolion. Mae'n cael ei ategu gan set o amcanion strategol ac egwyddorion addysg gynradd. Pedwar o'r amcanion yw:

- Datblygu rhwydwaith o ysgolion sy'n effeithiol yn addysgol ac sy'n defnyddio adnoddau'n effeithlon ac yn gynaliadwy yn y tymor hir;
- Datblygu seilwaith ym mhob ysgol sy'n eu galluogi i ddarparu addysg yn yr 21ain ganrif, gan hwyluso'r gwaith o wireddu'r amcanion craidd ar gyfer codi safonau addysgol a chynnal perfformiad o safon uchel;
- Darparu dull strategol o ran buddsoddiadau cyfalaf, ac integreiddio hynny â rhaglen i resymoli'r ddarpariaeth ledled y rhwydwaith ysgolion er mwyn cyflenwi'r galw yn effeithiol;
- Gwellu effeithlonrwydd a dichonoldeb addysgol y sector ysgolion drwy leihau nifer y lleoedd gwag hyd at lefel resymol, a hwyluso, lle bo hynny'n ymarferol, y dewisiadau a fynega'r rhieni gan ymateb yn effeithiol i newidiadau demograffig.

Mae'r amcanion strategol yn cyd-fynd â set o Egwyddorion Addysg Gynradd sy'n nodau uchelgeisiol ar gyfer rhwydwaith ysgolion cynradd yr Awdurdod. Yr egwyddorion yw:

- Anelu at gael arweinyddiaeth gynaliadwy, gydag arweinwyr sy'n rhydd i arwain a rheoli, heb ymrwymiad addysgu llawn amser parhaol.
- Anelu at gael dim mwy na 2 grŵp blwyddyn ym mhob dosbarth addysgu.
- Ymdrechu i gynnal niferoedd disgyblion digonol i gefnogi'r trefniadau strwythurol uchod.
- Bod yn hyfyw yn ariannol o dan fframwaith ariannu Rheoli Ysgolion yn Lleol (LMS) a gweithredu'n hirdymor heb ddiffyg ariannol.
- Cael mynediad at gyfleusterau addysgu awyr agored addas i wella dysgu a chefnogi llesiant corfforol ar draws yr ysgol.
- Bod yn gwbl gynhwysol ac yn hygyrch i bawb.
- Meddu ar gyfleusterau modern i gefnogi dysgu digidol.
- Creu amgylchedd dysgu o ansawdd uchel sy'n cefnogi llesiant yr holl ddysgwyr ac yn gwella eu cynnydd a'u cyflawniadau ar draws ystod eang o sgiliau a meysydd cwricwlwm.

Yn unol â'r amcanion a'r egwyddorion strategol hyn, gellir gwerthuso pob ysgol yn Sir Gaerfyrddin yn erbyn cyfres o feini prawf sy'n seiliedig ar dystiolaeth, sy'n caniatáu gwneud asesiad o hyfywedd gweithredol yr ysgol, a gwneud penderfyniadau ar angen buddsoddi cymharol pob ysgol. Mae hyn yn galluogi'r Awdurdod i bennu rhaglen yn wrthrychol ar gyfer yr adolygiad strategol o'r rhwydwaith ysgolion a buddsoddi mewn moderneiddio'r ystad ysgolion mewn modd sy'n dryloyw ac yn amlwg yn deg.

Mae pob un o ysgolion yr Awdurdod wedi'i neilltuo i bwynt o fewn continwrm hyfywedd, i gadarnhau'r prognosis ar gyfer yr ysgol honno. Mae'r crynodeb o'r asesiad hyfywedd yn sail ar gyfer nodi prosiectau moderneiddio a chynigion rhesymoli o fewn y rhaglen gyffredinol.

Defnyddir y meini prawf hyfywedd i asesu hyfywedd ysgol neu grŵp o ysgolion mewn ardal benodol, ac i benderfynu a fyddem am gynnal adolygiad o hyfywedd yr ysgol. Mae cyd-destun pob ysgol yn wahanol a gallai ysgol unigol brofi heriau gan unrhyw un o'r meini prawf hyfywedd, neu gyfuniad ohonynt.

Y meini prawf hyfywedd yw:

- Ansawdd a safonau addysg
- Arweinyddiaeth
- Niferoedd disgyblion, tueddiadau ac amcanestyniadau
- Lleoedd gwag
- Hyfywedd ariannol
- Cyflwr ac addasrwydd adeiladau'r ysgol
- Cyfleoedd adfywio/ariannu cydweithredol

Rhaid i benderfyniadau o fewn Strategaeth y Rhaglen Moderneiddio Addysg ymateb i'r dirwedd addysg sy'n newid. Un o'r prif dueddiadau sy'n wynebu pob awdurdod lleol yng Nghymru yn ystod y blynyddoedd diwethaf yw'r gostyngiad yn nifer y disgyblion ar y gofrestr. Mae hyn wedi bod yn arbennig o amlwg yn y sector cynradd ac ym mis Ionawr 2026 roedd mwy na 1000 yn llai o ddysgwyr cynradd o oedran statudol yn Sir Gaerfyrddin nag oedd yn 2021. Mae gan bob ysgol gapasiti disgyblion a gyfrifir yn ffurfiol ac, ym mis Ionawr 2026, roedd mwy na 3,500 o leoedd disgyblion gwag ar draws

94 o ysgolion cynradd y sir. Mae hyn yn cynrychioli dros 20 y cant o gapasiti cyffredinol disgyblion cynradd yn ein hysgolion.

Mae gan hyn oblygiadau i gynaliadwyedd ariannol y rhwydwaith ysgolion gan fod cyllidebau ysgolion yn uniongyrchol gysylltiedig â niferoedd disgyblion, o ran y cyllid a ddarperir gan Lywodraeth Cymru i Sir Gaerfyrddin a'r modd y mae'r cyllid hwn yn cael ei ddirprwyo gan yr Awdurdod Lleol i ysgolion unigol drwy'r fformiwla Ariannu Teg.

Ers 2024, mae pwysau ariannol cynyddol yn wynebu rhwydwaith ysgolion y Sir. Mae nifer cynyddol o ysgolion wedi mynd i ddiffyg ariannol wrth i nifer y lleoedd gwag ar draws ystâd yr ysgol gynyddu. Mae llai o ddisgyblion mewn ysgolion, a'r cynnydd mewn lleoedd gwag wedi lleihau hyfywedd ariannol llawer mwy o ysgolion. Mae'n dilyn bod hyn yn cael mwy o effaith mewn ysgolion gyda niferoedd is o ddisgyblion. Ym mis Chwefror 2024, roedd 18 ysgol gyda 50 o ddisgyblion neu lai yn y Sir. Ym mis Ionawr 2026, roedd y nifer hwn wedi cynyddu i 22 ysgol.

Y gyllideb o £158.9m ar gyfer ysgolion yw'r fwyaf o holl wasanaethau'r Cyngor. Mae'r straen ariannol cynyddol sydd ar ysgolion yn peri risg sylweddol i allu'r Cyngor i ddarparu ei holl wasanaethau eraill i drigolion y sir. Mae'r Cabinet wedi cytuno ei bod yn hanfodol, os yw cyllidebau ysgolion i barhau i fod yn fforddiadwy, bod cynnydd yn cael ei wneud tuag at foderneiddio a rhesymoli ysgolion y Sir. Mae hyn yn gofyn am, ymhlith arbedion eraill, ostyngiad yn nifer y safleoedd ysgolion. Cymeradwyodd y Cabinet adroddiad strategaeth y gyllideb refeniw yn ei gyfarfod ar 17 Chwefror 2025. Cafodd ei gymeradwyo wedyn gan y cyngor llawn ar 26 Chwefror 2025.

Yn ogystal â hyn, cafodd Adran Addysg a Gwasanaethau Plant y Cyngor ei harolygu gan Estyn ym mis Mehefin 2023. Beirniadodd Estyn yr Awdurdod Lleol am ddiffyg cyflymder wrth wneud penderfyniadau i leihau maint ôl troed yr ysgolion cynradd ac i fynd i'r afael â'r diffyg ariannol cynyddol sy'n wynebu cyllideb refeniw gyffredinol yr ysgolion. Atgyfnerthwyd hyn ymhellach gan ymweliad dilynol estynedig gan yr Arolygydd Arweiniol Ardal Leol (LALI) ym mis Gorffennaf 2025.

Yn ogystal â Strategaeth y Rhaglen Moderneiddio Addysg, mae gan yr Awdurdod Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP) statudol sy'n cwmpasu'r cyfnod rhwng 2022 a 2032, sy'n nodi gweledigaeth hirdymor y Cyngor ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg. Mae'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yn cynnwys amcanion i gynyddu cyfranogiad mewn addysg cyfrwng Cymraeg, cryfhau dilyniant o'r blynyddoedd

cynnar i addysg uwchradd a chefnogi'r defnydd ehangach o'r Gymraeg o fewn cymunedau. Felly, ystyrir cynigion trefniadaeth ysgolion yng nghyd-destun Strategaeth y Rhaglen Moderneiddio Addysg a'r amcanion strategol ehangach sydd wedi'u cynnwys o fewn y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.

7. OPSIYNAU ERAILL

Yn ystod y cyfnod gwrthwynebu, cyflwynwyd sawl opsiwn ac awgrym amgen gan ymatebwyr. Cafodd yr holl sylwadau eu hystyried yn ofalus yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion, sy'n nodi bod yn rhaid i'r Awdurdod Lleol ystyried dewisiadau rhesymol eraill yn hytrach na chau ysgol, ac asesu a fyddai dewisiadau eraill o'r fath yn mynd i'r afael â'r heriau allweddol a nodwyd yn y cynnig.

Mae'r rhan fwyaf o'r ymatebion yn ailadrodd neu'n ymhelaethu ar yr opsiynau amgen sydd eisoes wedi'u hasesu a'u cyhoeddi yn y ddogfen ymgynghori. Roedd y rhain yn cynnwys cynigion i ffedereiddio gyda gwahanol ysgolion gyda chefnogaeth ystyrllon gan yr Awdurdod ac ehangu'r defnydd o'r safle i greu canolfan wledig pe bai'r cynnig i gau'r ysgol yn cael ei weithredu. Mae opsiynau ar gyfer ffedereiddio wedi cael eu hystyried yn flaenorol yn dilyn yr ymgynghoriad, ac mae'r rhesymau dros eu diystyru yn parhau'n ddigyfnewid. Pe bai'r cynigion yn cael eu gweithredu, byddai unrhyw ystyriaethau ynghylch defnydd y safle yn unol â'r manylion a nodir yn y ddogfen ymgynghori.

Roedd nifer o awgrymiadau eraill a godwyd yn ymwneud â mesurau gweithredol neu alluogi, megis trefniadau prifathrawiaeth a rennir neu brifathrawiaeth weithredol, lliniaru materion yn ymwneud ag addasrwydd yr adeilad, hyrwyddo'r ysgol yn rhagweithiol, ac ymrwymiad yr Awdurdod Lleol i gynllun adfer yn hytrach na chau'r ysgol. Er bod y sylwadau hyn yn cael eu nodi a'u gwerthfawrogi, nid ydynt yn ddewisiadau eraill strwythurol i'r cau o fewn cwrmpas y broses trefnu ysgolion statudol. Hyd yn oed pe baent yn cael eu gweithredu, ni fyddai mesurau o'r fath yn mynd i'r afael â'r heriau sylfaenol sy'n wynebu'r ysgol, megis niferoedd isel y disgyblion, nifer fawr o leoedd gwag, diffyg cynyddol o ran y gyllideb, a phryderon am addasrwydd yr adeilad.

I grynhoi, mae'r Awdurdod Lleol yn fodlon bod yr holl ddewisiadau amgen rhesymol yn lle cau'r ysgol wedi'u nodi, eu hystyried a'u hasesu yn gymesur trwy gydol y broses statudol. Er i Ymatebwyr gyflwyno ystod eang o syniadau sy'n adlewyrchu gwerth Ysgol y Fro a'i rôl yn y gymuned, ni fyddai dim un o'r opsiynau eraill yn mynd i'r afael yn ddigonol â'r heriau addysgol, ariannol a gweithredol sy'n wynebu'r ysgol. O ganlyniad, yr opsiwn a ffefrir o hyd yw'r cynnig i gau Ysgol y Fro a throsglwyddo'r disgyblion i Ysgol y Dderwen. Fodd bynnag, ar hyn o bryd nid oes unrhyw ddisgyblion ar ôl yn Ysgol Y Fro ac mae'r holl ddisgyblion wedi trosglwyddo i ysgolion lleol eraill.

8. AILASESIAD AR ÔL Y CYFNOD GWRTHWYNEBU

Mae'r Awdurdod Lleol wedi cynnal adolygiad o'r cynnig yn dilyn diwedd y cyfnod gwrthwynebu, gan roi sylw penodol i ddynodi Ysgol y Fro fel ysgol wledig a'r rhagdybiaeth weithdrefnol yn erbyn cau. Mae'r ailasesiad hwn wedi ystyried sylwadau a ddaeth i law trwy ymgynghori a'r cyfnod gwrthwynebu.

Er bod yr ymatebwyr wedi atgyfnerthu cryfder y cysylltiad cymunedol â'r ysgol a gwerth diwylliannol ac ieithyddol ei phresenoldeb yn Llangyndeyrn, nid yw'r cyfnod gwrthwynebu wedi nodi tystiolaeth newydd na newid o bwys yn y dystiolaeth a fyddai'n newid gwerthusiad gwreiddiol yr Awdurdod o gynaliadwyedd addysgol, ariannol a threfniadaethol yr ysgol yn y tymor hir. Yn benodol, nid oes unrhyw newid o ran y ffactorau mae'r cynnig wedi ei seilio arnynt, sef nifer gostyngol ac isel iawn y disgyblion, nifer fawr o leoedd gwag, diffyg cynyddol heb drwydded o ran y gyllideb, cyfyngiad ar gapasiti staff, a'r heriau o ran cynnal gwelliant a nodwyd drwy'r arolygiad.

Felly, ar ôl ystyried yn gydwybodol dystiolaeth yr ymgynghoriad, mae'r Awdurdod wedi dod i'r casgliad na fyddai unrhyw un o'r opsiynau eraill a nodwyd yn datrys yn ddigonol yr heriau allweddol sy'n wynebu Ysgol y Fro mewn ffordd gynaliadwy.

Mae'r Awdurdod yn fodlon mai'r cynnig i gau'r ysgol yw'r ymateb mwyaf priodol o hyd i'r heriau hynny, o bwysu a mesur y sefyllfa a'r effaith bosibl ar y gymuned a threfniadau teithio, a chyd-destun ehangach sicrhau addysg cyfrwng Cymraeg sy'n gydnerth ac o ansawdd da i ddysgwyr yn yr ardal.

9. NEWIDIADAU SY'N DEILLIO O'R CYFNOD GWRTHWYNEBU

Ar ôl ystyried yn ofalus yr holl sylwadau a ddaeth i law yn ystod y cyfnod gwrthwynebu, gan gynnwys cynigion eraill, ac awgrymiadau ar gyfer lliniaru, mae'r Awdurdod Lleol wedi ystyried a oes angen unrhyw ddiwygiadau i'r cynnig.

Er bod yr adborth a gafwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu wedi rhoi dealltwriaeth o effeithiau posibl y cynnig, nid yw wedi nodi tystiolaeth newydd na thystiolaeth sy'n sylweddol wahanol a fyddai'n cyfiawnhau newid y cynnig craidd i gau Ysgol y Fro a throsglwyddo'r disgyblion i Ysgol y Dderwen.

O ganlyniad, nid oes unrhyw newidiadau i'r cynnig ei hun. Fodd bynnag, bydd y Cabinet a'r Cyngor Sir yn ystyried y materion a godwyd drwy'r cyfnodau ymgynghori a gwrthwynebu, gan gynnwys pryderon am y trefniadau pontio a'u hamseriad, cymorth i ddysgwyr agored i niwed, cludiant, a mynediad at ddarpariaeth gofleidiol. Os aiff y cynnig rhagddo, bydd y materion hyn yn llywio'r trefniadau cynllunio, lliniaru a gweithredu manwl a wneir i leihau'r effeithiau andwyol ac i gefnogi disgyblion, teuluoedd a staff.

10. CASGLIAD

I grynhoi, mae'r Awdurdod Lleol yn fodlon bod yr holl ddewisiadau eraill sy'n rhesymol yn hytrach na chau'r ysgol wedi'u nodi, eu hystyried a'u hasesu yn gymesur. Er i ymgynghoreion gyflwyno ystod eang o syniadau sy'n adlewyrchu gwerth Ysgol y Fro a'i rôl yn y gymuned, ni fyddai dim un o'r opsiynau eraill yn mynd i'r afael yn ddigonol â'r heriau addysgol, ariannol a gweithredol sy'n wynebu'r ysgol. Mae'r Awdurdod Lleol o'r farn bod achos cryf dros y cynnig i gau Ysgol Y Fro gyda disgyblion yn trosglwyddo i Ysgol Y Dderwen, gan nodi nad oes unrhyw ddisgyblion ar ôl i'w trosglwyddo.

Mae'r holl ddyletswyddau statudol wedi'u hystyried a'u bodloni, gyda'r opsiwn a ffefrir o gau'r ysgol yn cael ei werthuso yn erbyn pob opsiwn arall.

11. ARGYMHELLIAD

Ar ôl adolygu'r Adroddiad Gwrthwynebu ac ar ôl ystyried yn gydwobodol yr holl sylwadau a ddaeth i law, argymhellir bod y Cyngor Sir;

- yn nodi'r materion a godwyd drwy'r cyfnod gwrthwynebu ac ymatebion yr Awdurdod Lleol i'r materion hynny;
- yn fodlon bod y cyfnod gwrthwynebu wedi'i gynnal yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018), gan gynnwys y gofynion gweithdrefnol ychwanegol sy'n berthnasol i gynigion sy'n effeithio ar ysgol wledig ac
- yn cytuno, yn amodol ar ystyriaeth y Cyngor Sir ei hun ac unrhyw welliannau terfynol y mae'n eu hystyried yn briodol mewn perthynas â gweithredu, i argymhell y canlynol i'r Cyngor:
 - cau Ysgol y Fro a throsglwyddo disgyblion i Ysgol y Dderwen o 31 Rhagfyr 2026.
 - awdurdodi swyddogion i gyhoeddi hysbysiad o'r penderfyniad terfynol ar ffurf llythyr penderfyniad (yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgol 011/2018).
 - ymestyn dalgylch yr ysgolion canlynol i ymgorffori dalgylch presennol Ysgol y Fro:
 - Ysgol Gynradd Llangynnwr
 - Ysgol Gynradd Wirfoddol a Reolir Llanddarog
 - Ysgol Gynradd Wirfoddol a Reolir Glanyfferi
 - Ysgol Gynradd Gwynfryn
 - Ysgol Gymraeg Gwenllian
 - Ysgol Gynradd Mynyddygarreg
 - Ysgol y Castell

12. Y CAMAU NESAF

Bydd yr Adroddiad Gwrthwynebu a'r holl ddogfennaeth berthnasol yn cael eu cyflwyno i'r Cabinet a fydd yn penderfynu a ddylid argymhell bwrw ymlaen â'r cynigion. Os gwneir penderfyniad i fwrw ymlaen, bydd yr adroddiad gwrthwynebu a'r holl ddogfennaeth berthnasol wedyn yn cael eu cyflwyno i'r Cyngor Sir, a fydd yn penderfynu a ddylid gweithredu'r cynnig ai peidio. Bydd yr adroddiad Gwrthwynebu yn cael ei gyhoeddi ar wefan Cyngor Sir Caerfyrddin o fewn 7 diwrnod i unrhyw benderfyniad a bydd ar gael ar ffurf copi caled ar gais. Bydd yr holl ymgylgoreion gofynnol yn cael gwybod ei fod ar gael.

13. ATODIAD A – ASESIAD O'R EFFAITH AR Y GYMUNED

Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned.

Y Pwnc: Y cynnig i gau Ysgol y Fro a throsglwyddo'r disgyblion i Ysgol y Dderwen.

Mae'r Asesiad hwn o'r Effaith ar y Gymuned wedi'i ddiweddarau yn dilyn y cyfnod ymgynghori statudol a gynhaliwyd rhwng Ionawr a Mawrth 2026 a hefyd yn dilyn y cyfnod gwrthwynebu statudol a gynhaliwyd rhwng 16 Mehefin 2026 a 14 Gorffennaf 2026. Mae'n adlewyrchu materion a thystiolaeth a godwyd gan ymgynghoreion yn unol â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion (Cymru) 2018.

1. Gwybodaeth am gyfran y disgyblion o'r dalgylch sy'n mynychu'r ysgol:

Mae'r tabl isod yn tynnu sylw at gyfran y disgyblion o'r dalgylch sy'n mynychu'r ysgol, cyfran y disgyblion o'r tu allan i'r dalgylch sy'n mynychu'r ysgol, cyfran y disgyblion o'r dalgylch sy'n mynychu ysgolion eraill a pha ysgolion y maent yn eu mynychu.

Blwyddyn	Nifer y Disgyblion	Yn y Dalgylch	Y Tu Allan i'r Dalgylch	Yn y Dalgylch mewn Ysgolion eraill*
CYBLD 2026	15	12	3	68
*Ysgolion Eraill Ysgol Gynradd Wirfoddol a Reolir Abergwili, Ysgol Bancyfelin, Ysgol Gymraeg Gwenllian, Ysgol Gynradd Tre Ioan, Ysgol Gynradd Wirfoddol a Reolir Llanddarog, Ysgol Gynradd Llangynnwr, Ysgol Gynradd Wirfoddol a Gynorthwyir yr Eglwys yng Nghymru y Model, Ysgol Gynradd Mynyddygarreg, Ysgol Gynradd Nantgaredig, Ysgol Pen-bre, Ysgol Gynradd y Pwll, Ysgol y Castell, Ysgol y Dderwen, Ysgol y Felin				

2. Clybiau ar ôl ysgol a gweithgareddau allgyrsiol a ddarperir gan yr ysgol:

Mae Ysgol y Fro yn cynnig clwb ar ôl ysgol unwaith yr wythnos. Nid yw'n cynnig clwb brecwast ar hyn o bryd.

3. Unrhyw gyfleusterau neu wasanaethau eraill y mae'r ysgol yn eu darparu:

Mae Ysgol y Fro yn gartref i Gylch Meithrin, sy'n rhan bwysig iawn ac annatod o gymuned yr ysgol ac yn dibynnu ar gyfleusterau a chefnogaeth yr ysgol. Mae'r Cylch Meithrin yn lleoliad Gofal Plant Dechrau'n Deg cymeradwy ac yn lleoliad Cynnig Gofal Plant cofrestredig.

4. Defnydd arall gan y gymuned o adeilad yr ysgol

Er nad oedd y wybodaeth gychwynnol a ddarparwyd gan yr ysgol wedi nodi defnydd ffurfiol helaeth gan y gymuned o'r adeilad y tu allan i oriau ysgol, mae'r ymatebion i'r ymgynghoriad wedi dangos yn glir rôl gymunedol ehangach a mwy anffurfiol. Disgrifiodd yr ymatebwyr ymgysylltiad rheolaidd drwy wirfoddoli, gweithgareddau

pontio cenedlaethau, codi arian i elusennau, digwyddiadau Cymraeg a chysylltiadau agos â sefydliadau lleol. Mae'r mathau hyn o ddefnydd cymunedol, er nad ydynt yn cael eu cofnodi bob amser, yn cyfrannu at gydlyniant cymdeithasol a hunaniaeth gymunedol.

5. Cysylltiadau eraill rhwng yr ysgol a'r gymuned:

Mae'r ysgol yn falch o'i chysylltiadau cryf â'r ardal leol. Mae cysylltiadau agos â'r Eglwys leol a Chymdeithas Les y Pentref lle mae gan yr ysgol ddarn o dir i dyfu ffrwythau a llysiau.

Mae'r ysgol hefyd yn gweithio'n agos gyda'r Eglwys leol, ffermydd, cynhyrchwyr mêl, a'r clwb bowlio.

Mae cymuned yr ysgol wedi ymrwymo i gefnogi achosion da, gan godi arian yn rheolaidd ar gyfer elusennau fel Macmillan, gyda chefnogaeth ragorol gan rieni a'r gymuned ehangach.

Mae'r ysgol yn mynd ati i hyrwyddo'r Gymraeg trwy ddigwyddiadau'r ysgol a gweithgareddau anffurfiol. Mae plant yn cael eu hannog i rannu a defnyddio'r Gymraeg gyda'u teuluoedd gartref, gan helpu rhieni i ddysgu ochr yn ochr â nhw mewn ffordd naturiol a diddorol. Er nad yw'r ysgol yn cynnig gwersi Cymraeg ffurfiol i rieni, mae'r dull hwn yn cefnogi ac yn cryfhau'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned.

Roedd adborth a ddaeth i law yn ystod y cyfnod gwrthwynebu yn tynnu sylw at y ffaith bod yr ysgol yn fan cyfarfod i deuluoedd ac yn ganolbwynt ar gyfer gweithgareddau cymunedol sy'n dod â phobl at ei gilydd.

6. Os darperir adeiladau, ystafelloedd, cyfleusterau neu wasanaethau gan ysgol, ble fydden nhw'n cael eu darparu pe bai'r ysgol yn cau?

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod y gall symud Cylch Meithrin fod yn heriol dros ben yn ymarferol ac yn ariannol, a bod risg o darfu ar y staff a'r ddarpariaeth blynnyddoedd cynnar os na chaiff ei reoli'n ofalus. I gydnabod y pryderon a godwyd drwy'r ymgynghori, byddai'r Awdurdod yn cysylltu'n gynnar â darparwr y Cylch, Mudiad Meithrin a'r gwasanaethau Blynnyddoedd Cynnar, er mwyn edrych ar yr opsiynau ymarferol ar gyfer parhau â'r gwasanaeth yn Llangyndeyrn neu'r cyffiniau, pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu.

Ceir neuadd eglwys Sant Cyndeyrn yn y pentref y gellid ei defnyddio o bosibl i ddarparu unrhyw gyfleusterau neu wasanaethau cymunedol a ddarperir gan yr ysgol fel y Cylch Meithrin. Nid yw'n glir a oes unrhyw gyfleusterau cymunedol eraill yn y pentref yn dilyn y wybodaeth a ddarparwyd gan yr ysgol.

O ran dyfodol adeilad yr ysgol, os bydd y cynigion yn cael eu gweithredu ac na fydd angen Ysgol y Fro mwyach o ran gofynion addysgol yr Awdurdod Lleol, ymagwedd gyffredinol y Cyngor yw ystyried yn gyntaf a oes angen y safle at unrhyw ddiben corfforaethol mewnol arall. Os na fydd unrhyw ofyniad o'r fath yn cael ei nodi, mewn rhai amgylchiadau gallai fod yn briodol ystyried y potensial i'r gymuned barhau i ddefnyddio'r adeilad. Gallai hyn gynnwys defnydd gan sefydliadau gwirfoddol neu

elusenol neu fentrau cymdeithasol, megis y Cylch Meithrin, yn amodol ar angen lleol clir gyda thystiolaeth.

7. *P'un a gaiff neu p'un a ellid gwella'r cyfleusterau eraill sydd ar gael yn y gymuned leol neu'r gymuned ehangach pe cai'r ysgol ei chau (e.e. gwella neuaddau pentref, meysydd chwarae, y cynlluniau chwarae a ddarperir yn ystod y gwyliau):*

Nid oes unrhyw gynlluniau i wella cyfleusterau eraill yn y gymuned leol neu'n ehangach fel rhan o'r cynigion presennol.

8. *Gwybodaeth am y cyfleusterau a'r gwasanaethau a ddarperir mewn unrhyw ysgol arall;*

Ysgol y Dderwen yw'r ysgol dderbyn arfaethedig. Mae'n ysgol gynradd Gymraeg i ddisgyblion rhwng 3 a 11 oed. Mae'r ysgol yn elwa ar adeilad modern ac ardal chwarae â chyfarpar da ac mae'n darparu amgylchedd dysgu cefnogol a diddorol lle mae'r ffocws ar lesiant disgyblion, datblygiad personol, a chyflawniad academiaidd.

Mae gan yr ysgol ganolfan chwaraeon bwrpasol ar y safle, sydd hefyd yn hygyrch i'r cyhoedd yn gyffredinol, a thrwy hynny mae modd meithrin cysylltiadau cryf â'r gymuned leol. Mae disgyblion yn elwa ar sesiynau addysg gorfforol rheolaidd yn y ganolfan chwaraeon, ac ar hyn o bryd mae rhieni yn cael cynnig aelodaeth i'r gampfa am ddim yn ystod y cyfnod y mae eu plant wedi'u cofrestru yn yr ysgol.

Yn ogystal â'i chyfleusterau craidd, mae gan Ysgol y Dderwen Lyfrgell Goetir sydd wedi'i chynllunio i hyrwyddo cariad at ddarllen ymhlith disgyblion. Mae'r cyfleuster hwn yn cael ei ddefnyddio'n bennaf yn ystod oriau ysgol ond weithiau yn agor i rieni ar gyfer digwyddiadau arbennig.

Mae'r ysgol hefyd yn gweithredu fel ysgol goedwig ddynodedig, gan gynnig sesiynau dysgu awyr agored yn aml. Mae'r dull dysgu trwy brofiad hwn yn cefnogi llesiant corfforol a meddyliol disgyblion, yn annog datblygiad cymdeithasol a phersonol, ac yn helpu i adeiladu gwydnwch a hunanhyder.

Mae ymwybyddiaeth amgylcheddol yn cael ei hyrwyddo trwy gyfrwng gardd Eco ar y safle, lle gall disgyblion gymryd rhan yn yr Eco Gyngor yn ystod amser cinio ac ar ôl ysgol. Defnyddir yr ardd i dyfu planhigion, ffrwythau a llysiau, ac mae'r disgyblion yn cael y cyfrifoldeb o ofalu amdani.

Mae Ysgol y Dderwen yn rhoi gwerth mawr ar ddarpariaeth allgyrsiol, gan gydnabod ei rôl wrth gefnogi cynnydd academiaidd a datblygiad personol. Mae'r ysgol yn cynnig ystod eang o glybiau a gweithgareddau ar ôl ysgol, gan gynnwys:

Clwb Coginio, Clwb Dawns, Clybiau Chwaraeon (pêl-droed, criced, pêl-rwyd, rygbi, hoci, rownderi), Clwb Eco, Clwb yr Urdd, Clwb Drama, Clwb Celf, Côr, Clwb Menter, Clwb Llyfrgell.

Mae gan Ysgol y Dderwen glwb brecwast a chlwb ar ôl ysgol.

9. Pellter ac amser teithio i ysgol arall yn yr un categori iaith:

Y cynnig yw cau Ysgol y Fro a throsglwyddo disgyblion i Ysgol y Dderwen sydd tua 6.2 milltir ar hyd y B403 a'r A484. Mae'r amser teithio tua 15 munud. Amcan yw'r amser hwn a gallai'r union amser amrywio yn dibynnu ar y traffig a ffactorau eraill fel amodau gyrru a gwaith ffordd. Mae'r Awdurdod Lleol o'r farn nad yw'r amser teithio i'r ysgol dderbyn arfaethedig yn ormodol. Mae yna ysgolion lleol eraill o'r un categori iaith sydd rhwng 2.6 milltir a 7.7 milltir o Ysgol y Fro y gall rhieni ddewis anfon eu plant iddynt.

10. Sut y gellid cefnogi'r rhieni a'r disgyblion i fanteisio ar yr ysgol arall ac unrhyw gyfleusterau y gall eu cynnig

Pe bai'r cynnig i gau Ysgol y Fro yn mynd rhagddo, bydd yr Awdurdod Lleol yn sicrhau bod trefniadau ar waith i gefnogi rhieni a disgyblion i fanteisio ar yr ysgol amgen i sicrhau cyfnod pontio hwylus. Bydd anghenion unigol yn cael eu rheoli drwy gydweithio â'r pennaeth a'r Ymgynghorydd Cymorth Addysg yn yr ysgol dderbyn, gan sicrhau bod y trefniadau mwyaf priodol ar waith i sicrhau bod rhieni a disgyblion yn ymgysylltu'n gadarnhaol â'r ysgol arall. Os bydd rhieni'n dewis anfon eu plant i ysgol arall heblaw Ysgol y Dderwen, bydd angen iddynt ddilyn y polisi a'r broses Derbyn i Ysgolion, sydd i'w gweld ar wefan Cyngor Sir Caerfyrddin.

11. Yr effaith ar iechyd a llesiant, e.e. pe bai disgyblion yn llai abl i gerdded neu feicio i'r ysgol:

O ganlyniad i'r cynnig arfaethedig i gau'r ysgol, byddai disgyblion yn llai abl i gerdded neu feicio i'r ysgol sy'n derbyn oherwydd mwy o bellter a phryderon ynghylch diogelwch ar y ffyrdd. Gallai hyn leihau cyfleoedd ar gyfer gweithgarwch corfforol dyddiol, a allai gael effaith negyddol ar iechyd a llesiant rhai disgyblion. Fodd bynnag, mae'r ysgol sy'n derbyn yn cynnig ystod eang o glybiau chwaraeon fel y nodir uchod ac mae ganddi fynediad at gampfa, a fyddai'n helpu i liniaru rhai o'r effeithiau posibl trwy ddarparu cyfleoedd rheolaidd ar gyfer gweithgarwch corfforol yn ystod oriau ysgol a thu allan i oriau ysgol. Ar hyn o bryd mae pedwar disgybl sy'n mynychu Ysgol y Fro yn cerdded, beicio neu'n sgwtera i'r ysgol yn rheolaidd. Byddai'r Awdurdod Lleol yn edrych ar y defnydd o fannau casglu cymunedol dynodedig lle bo hynny'n briodol, i gefnogi teithio llesol rhannol a lleihau'r golled o ran cyfleoedd i gerdded i'r ysgol. Amlygodd yr adborth o'r ymgynghoriad bryderon ehangach am effeithiau ar lesiant emosiynol disgyblion pe bai'r cynigion yn cael eu gweithredu.

12. Unrhyw oblygiadau ehangach e.e. effaith ar ddarpariaeth trafnidiaeth gyhoeddus, materion ehangach yn ymwneud â diogelwch cymunedol

Nid oes unrhyw effeithiau disgwyledig ar wasanaethau trafnidiaeth gyhoeddus. Mae'n ofynnol yn ôl y polisi cludiant ysgol i ddarparu cludiant am ddim i unrhyw blentyn sy'n byw mwy na dwy filltir o'r ysgol briodol agosaf, felly bydd cludiant yn cael ei ddarparu i'r rhai sy'n gymwys.

Gallai colli adeilad yr ysgol hefyd olygu colli lle diogel dynodedig a ddefnyddir mewn argyfyngau cymunedol (e.e. fel lloches neu fan cyfarfod) ond nid yw'n glir a yw'r ysgol yn cael ei defnyddio at y diben hwn ar adeg ysgrifennu.

13. Ystyriaethau ychwanegol ar gyfer ysgolion gwledig

Mae'r Cod Trefniadaeth Ysgolion yn cynnwys nifer o ystyriaethau ychwanegol sy'n debygol o fod yn berthnasol wrth gynnal Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned ar gyfer cau ysgol wledig. Gan fod Ysgol y Fro yn cael ei nodi fel ysgol wledig, ystyrir y ffactorau hyn isod:

- ***A fyddai cau'r ysgol yn annog teuluoedd â phlant o oedran ysgol i adael y gymuned neu'n golygu bod teuluoedd ifanc yn llai tebygol o symud i'r gymuned.***

Pe bai'r cynnig yn mynd rhagddo, byddai'n gadael Llangyndeyrn heb ysgol leol. O ganlyniad gallai'r pentref ddod yn llai deniadol i deuluoedd â phlant ifanc, gan gyflymu'r dirywiad demograffig a heneiddio'r boblogaeth. Wrth i deuluoedd o bosibl geisio mynediad haws at wasanaethau ac addysg, gall trosiant eiddo godi, ond gall y galw am dai gan deuluoedd ifanc ostwng. Roedd adborth a ddaeth i law yn ystod y cyfnod gwrthwynebu yn codi pryderon ar y pwynt hwn ac awgrymodd y gallai'r ardal ddod yn llai deniadol i deuluoedd pe bai'r cynigion yn cael eu gweithredu.

- ***Pa effaith y gallai cau'r ysgol ei chael ar wasanaethau eraill a ddarperir yn lleol, er enghraifft os mai'r ysgol yw'r unig adeilad cyhoeddus yn y gymuned***

Pe bai'r cynigion yn mynd rhagddynt ac y byddai'r ysgol yn cau, gallai gael effaith ar wasanaethau lleol, yn enwedig y Cylch Meithrin, a fyddai o bosibl angen adleoli neu gau os na ellid dod o hyd i leoliad arall addas. Byddai'r posibilrwydd o golli'r Cylch Meithrin yn cael effaith ar deuluoedd sy'n dibynnu ar y gwasanaeth hwn. Mae'r pentref yn elwa ar neuadd Eglwys Sant Cyndeyrn y gellid ei defnyddio ar gyfer digwyddiadau a digwyddiadau cymunedol ond nid yw'r wybodaeth a dderbyniwyd gan yr ysgol yn cadarnhau hyn yn benodol.

- ***Ai'r ysgol yw gwir ganolbwynt bywyd y gymuned ai peidio, ac yn cael ei defnyddio at ddibenion eraill – megis cyfarfodydd cyhoeddus, digwyddiadau lleol, ffeiriau, cyngorfeydd a chynulliadau eraill – a fyddai naill ai'n dod i ben neu'n dioddef o gael eu symud i rywle arall;***

Nid oedd y wybodaeth gychwynnol a ddarparwyd gan yr ysgol yn nodi a oedd yr ysgol yn cael ei defnyddio at ddibenion eraill heblaw'r Cylch Meithrin, y byddai'n ofynnol iddo symud o bosibl pe bai'r cynigion yn mynd rhagddynt. Mae'r ymatebion i'r ymgynghoriad wedi nodi bod trigolion y pentref yn ymweld â'r ysgol yn rheolaidd i ddarllen gyda'r plant, gan wella cysylltiadau sy'n pontio cenedlaethau. Mae'r ysgol yn ganolfan hefyd ar gyfer digwyddiadau elusennol, fel codi arian i Macmillan, a cheir cefnogaeth gref gan rieni a'r gymuned ehangach. Mae adborth a ddaeth i law yn ystod y cyfnod gwrthwynebu yn awgrymu bod yr ysgol yn fan cyfarfod anffurfiol i deuluoedd lleol a fyddai'n cael ei golli pe bai'r cynigion yn cael eu gweithredu.

- ***A fydd colli'r ysgol, a theuluoedd o bosibl, yn cael effaith andwyol ar economi ehangach y gymuned;***

Gallai cau'r ysgol gael goblygiadau ehangach i gadernid economaidd y gymuned leol. Mae ysgolion gwledig yn aml yn gwasanaethu fel canolbwynt cymdeithasol ac economaidd pwysig, a gall eu cau gyfrannu at ddiboblogi, llai o alw am dai, a llai o ymwelwyr i fusnesau cyfagos. Gallai hyn, yn ei dro, leihau hyfywedd gwasanaethau a chyfleusterau lleol eraill.

- ***Effaith gyffredinol cau'r ysgol ar y gymuned leol (gan gynnwys colli chyfleusterau yn yr ysgol a ddefnyddir gan y gymuned leol)***

Pe bai'r cynigion yn mynd rhagddynt a bod yr ysgol yn cau, gallai fod yna effaith ar wasanaethau lleol, yn enwedig y Cylch Meithrin, ac efallai y bydd angen ei adleoli neu ei gau os na ellir dod o hyd i gyfleusterau priodol. Nododd yr adborth a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu y gallai adleoli fod yn anhyfyw yn ariannol. Byddai hyn yn cael effaith ar y teuluoedd sy'n dibynnu ar y Cylch Meithrin. Roedd yr adborth a ddaeth i law yn ystod y cyfnod gwrthwynebu yn tynnu sylw at bryderon difrifol am yr effeithiau ar y Gymraeg yn y gymuned pe bai'r cynigion yn cael eu gweithredu a bod perygl y gallai teuluoedd lleol ddewis anfon eu plant i ysgolion cyfrwng Saesneg pe bai Ysgol y Fro yn cau. Mae'r Awdurdod Lleol yn nodi bod opsiynau eraill ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg ar gael yn lleol ac o fewn pellter teithio derbyniol i Ysgol y Fro.

Roedd adborth a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu yn tynnu sylw at bryderon am yr effeithiau cymdeithasol ar y gymuned pe bai'r ysgol yn cau gan fod y safle ar hyn o bryd yn gwasanaethu fel man cyfarfod anffurfiol ac yn fan lle cynhelir digwyddiadau, sy'n dod â'r gymuned at ei gilydd.

Gallai cau'r ysgol hefyd arwain at golli cysylltiadau â nifer o sefydliadau a grwpiau cymunedol y cyfeirir atynt uchod. Er bod gan y pentref fynediad at Neuadd Eglwys Sant Cyndeyrn, a allai gynnal rhai o'r gwasanaethau a ddarperir yn yr ysgol ar hyn o bryd, nid yw'r wybodaeth gan yr ysgol a'r ymatebion o'r ymgynghoriad yn cadarnhau a yw hyn yn opsiwn hyfyw.

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod, yn enwedig mewn cymunedau gwledig, y gall colli ysgol gael effaith gymdeithasol, ddiwylliannol ac emosiynol sy'n ymestyn y tu hwnt i addysg yn unig. Mae'r effeithiau posibl hyn wedi'u pwysu a'u mesur yn ofalus yn erbyn hyfywedd addysgol yr ysgol yn y tymor hir, ei chynaliadwyedd ariannol, a'i gallu i gyflawni disgwyliadau llawn y Cwricwlwm i Gymru. Er cydnabod yr effeithiau sylweddol ar y gymuned, mae'r Awdurdod wedi dod i'r casgliad nad ydynt yn drech na'r heriau sy'n wynebu'r ysgol o ran ei chynaliadwyedd, na'r angen i sicrhau darpariaeth gadarn o ansawdd uchel i ddysgwyr yn y tymor hir.

14. Materion a godwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori

Mynegwyd pryderon sylweddol gan ymatebwyr ynghylch effaith bosibl y cynnig ar gymuned Llangyndeyrn. Disgrifiwyd yr ysgol yn aml fel calon y pentref gydag ymgynghoreion yn tynnu sylw at ei rôl wrth gefnogi cydlyniant cymdeithasol, ei rôl fel canolbwynt ar gyfer defnydd cymunedol o'r Gymraeg, canolbwynt ar gyfer cyswllt

rhwng cenedlaethau ac ymdeimlad o hunaniaeth leol. Nodwyd y cysylltiadau cryf ag ystod o sefydliadau a grwpiau lleol, gan gynnwys yr Eglwys, Cymdeithas Les y Pentref (yn cynnwys llain dyfu gymunedol), ffermydd lleol, cynhyrchwyr mêl, a'r clwb bowlio.

Mynegwyd pryderon hefyd am y posibilrwydd o golli'r rhyngweithio cymdeithasol rheolaidd oedd yn digwydd, trigolion hŷn yn teimlo'n fwy ynysig, llai o weithgareddau codi arian, a chanfyddiad y byddai'r ardal yn llai deniadol i deuluoedd â phlant ifanc. Amlygwyd ymhellach gan yr ymatebwyr y posibilrwydd o golli digwyddiadau cymdeithasol lleol, treftadaeth a chyfleoedd i hyrwyddo a defnyddio'r Gymraeg yn y gymuned.

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod y pryderon y gallai colli ysgol cyfrwng Cymraeg yn y pentref leihau cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol yn y gymuned. Er y byddai mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg yn cael ei gynnal yn yr ysgol dderbyn, mae'r Awdurdod yn cydnabod bod y defnydd o'r iaith y tu hwnt i gatiau'r ysgol yn cyfrannu at fywiogrwydd cymunedol. Lle bo'n ymarferol, byddai'r Awdurdod yn ceisio gweithio gyda'r ysgol dderbyn, darparwyr blynyddoedd cynnar, a phartneriaid cymunedol i gefnogi gweithgareddau Cymraeg ac ymgysylltiad a pharhad cysylltiadau diwylliannol â Llangyndeyrn.

Roedd sylwadau a ddaeth i law i gefnogi'r cynigion yn ystod y cyfnod ymgynghori yn tynnu sylw at y ffaith, er bod ysgolion yn cyfrannu at hunaniaeth gymunedol, nad cynnal y gymuned yw eu prif ddiben ond darparu addysg o ansawdd uchel. Awgrymodd rhai ymatebwyr fod caniatâd cynllunio wedi'i roi yn Llangyndeyrn ar gyfer tai newydd, gan nodi'r effeithiau ar unrhyw deuluoedd newydd fyddai'n symud i'r ardal pan fyddai'r tai hyn wedi'u cwblhau.

15. Casgliad

Roedd llawer iawn o blith y gymuned wedi cymryd rhan yn y broses ymgynghori ac roedd gwrthwynebiad cryf i'r cynnig, gan adlewyrchu pwysigrwydd Ysgol y Fro yn Llangyndeyrn. Mae'r sylwadau hyn wedi'u hystyried yn ofalus ac wedi'u hadlewyrchu drwy gydol yr asesiad hwn. Ar ôl pwyso a mesur yr effeithiau hyn ochr yn ochr ag ansawdd addysgol, deilliannau dysgwyr, cynaliadwyedd ariannol a dyletswyddau statudol, mae'r Awdurdod Lleol o'r farn bod cyfiawnhad dros y cynnig o hyd a'i fod dal yn cydymffurfio â Chod Trefniadaeth Ysgolion (Cymru) 2018. Yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 a dyletswyddau hirdymor y Cyngor, mae'r Awdurdod Lleol wedi ystyried yr effeithiau cymdeithasol a ragwelir o ganlyniad i'r cynnig yn erbyn yr angen am ddarpariaeth addysg gynaliadwy o ansawdd uchel.

14. ATODIAD B – ASESIAD O'R EFFAITH AR YR IAITH GYMRAEG

Asesiad o'r Effaith ar yr Iaith Gymraeg

Cynnig i gau Ysgol y Fro a throsglwyddo disgyblion i Ysgol y Dderwen

Paratowyd gan: Cyngor Sir Caerfyrddin

1. Cyflwyniad a Phwrrpas

Mae'r Asesiad hwn o'r Effaith ar y Gymraeg yn ystyried effeithiau tebygol y cynnig i gau Ysgol y Fro a throsglwyddo disgyblion i Ysgol y Dderwen ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ac ar yr egwyddor o beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Mae'r asesiad wedi'i baratoi yn unol â Chod Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru (Cymru), Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015, Fframwaith Cydymffurfio Safonau'r Gymraeg Cyngor Sir Caerfyrddin, a chanllawiau a gyhoeddwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg.

Mae'r Asesiad hwn o'r Effaith ar y Gymraeg wedi'i adolygu a'i ddiweddarau yn dilyn yr ymgynghoriad statudol ac y Cyfnod Gwrthwynebu ar y cynnig i gau Ysgol y Fro. Rhoddwyd sylw arbennig i faterion a godwyd gan ymgynghoreion yn ymwneud â rôl yr ysgol fel canolfan Gymraeg yng nghymuned Llangyndeyrn, pwysigrwydd defnydd anffurfiol a chymdeithasol o'r Gymraeg, parhad llwybrau trochi cyfrwng Gymraeg gan gynnwys darpariaeth blyneddodedd cynnar a'r effeithiau posibl ar weithgarwch Gymraeg yn y gymuned.

Mae'r asesiad yn adlewyrchu'r themâu hyn yn uniongyrchol drwy nodi risgiau posibl, mesurau lliniaru arfaethedig a threfniadau ar gyfer monitro, sicrhau cysondeb ag ymatebion cyhoeddedig yr Awdurdod Lleol i faterion yn ymwneud â'r Gymraeg a chydymffurfio â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion (Cymru) 2018.

2. Methodoleg a Sylfaen Dystiolaeth

Mae'r asesiad yn cael ei lywio gan y ddogfen ymgynghori statudol sy'n ymwneud â'r cynnig i gau Ysgol y Fro; adroddiadau arolygu Estyn ar gyfer Ysgol y Fro ac Ysgol y Dderwen; Cynllun Strategol Gymraeg mewn Addysg (WESP) Cyngor Sir Caerfyrddin 2022–2032; Strategaeth Hybu'r Iaith Gymraeg (2023–28); Data Cyfrifiad 2021 ynghylch y Gymraeg; a pholisi perthnasol Llywodraeth Cymru gan gynnwys Cymraeg 2050 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

3. Y Cyd-destun: Ysgol y Fro, Ysgol y Dderwen a'r Cynnig

Mae Ysgol y Fro yn ysgol gynradd (Cymraeg yn bennaf) Categori 3 sy'n gwasanaethu cymuned Llangyndeyrn gyda disgyblion rhwng 4 a 11 oed. Mae Ysgol y Dderwen yn ysgol gynradd (Cymraeg yn bennaf) Categori 3 sy'n gwasanaethu disgyblion rhwng 3 ac 11 oed. Y cynnig yw cau Ysgol y Fro o 31 Rhagfyr 2026, gan drosglwyddo disgyblion i Ysgol y Dderwen, a thrwy hynny gynnal addysg cyfrwng Gymraeg a rhoi disgyblion mewn amgylchedd dysgu Gymraeg cynaliadwy.

4. Asesiad o'r Effaith ar yr Iaith Gymraeg (Tabl 1)

Mae'r adran hon yn asesu'r cynnig yn erbyn Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015, yn benodol y Safonau Llionio Polisi (Safonau 88–93), y Safonau Cyflenwi Gwasanaethau (Safonau 1–83), a'r Safonau Gweithredu (Safonau 127–135).

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws yr effaith	Dulliau Lliniaru / Mesurau Posibl i wella'r effaith gadarnhaol	Effaith derfynol (yn dilyn y dulliau lliniaru)
Defnydd anffurfiol o'r Gymraeg yn yr ysgol (cyfarchion, arwyddion, arferion, cyfathrebu cyffredinol)	<p>Mae Ysgol y Fro ac Ysgol y Dderwen yn ysgolion cyfrwng Cymraeg Categori 3 lle mae'r Gymraeg yn brif iaith cyfathrebu bob dydd. Byddai trosglwyddo disgyblion yn golygu y byddai dysgwyr mewn grŵp cyfoedion Cymraeg mwy gyda threfniadau sefydledig sy'n cefnogi'r defnydd anffurfiol a chymdeithasol o'r Gymraeg drwy gydol y diwrnod ysgol.</p> <p>Diffinnir Categori 3 fel Cymraeg yw prif iaith cyfathrebu mewnol yr ysgol. Mae'n cyfathrebu â rhieni a gofalwyr naill ai yn Gymraeg, yn Saesneg neu'n ddwyieithog yn ôl yr angen. Mae hon yn ysgol sydd ag ethos Cymraeg cadarn, gan gefnogi a galluogi'r dysgwyr i ddefnyddio'r Gymraeg ym mhob cyd-destun cymdeithasol yn yr ysgol a'r tu allan iddi.</p> <p>Mewn lleoliad trochi mae pob dysgwr yn cael ei addysgu'n llawn yn y Gymraeg, gyda'r Saesneg yn cael ei defnyddio ar brydiau i sicrhau dealltwriaeth yn ystod y cyfnod trochi cynnar. O 7 oed ymlaen bydd o leiaf 80% o weithgareddau ysgol y</p>	Niwtral	<p>Disgwyliadau clir a chyson o ran y Gymraeg wedi'u hymgorffori yn nhrefniadau dyddiol Ysgol y Dderwen, gan sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei defnyddio'n naturiol ar gyfer cyfarchion, rheolaeth ystafell ddosbarth, arwyddion, a chyfathrebu cyffredinol drwy gydol y diwrnod ysgol.</p> <p>Cynllunio gweithgareddau pontio a threfniadau sefydlu er mwyn i ddisgyblion sy'n trosglwyddo o Ysgol y Fro ymgyswrtu â'r arferion a'r disgwyliadau iaith anffurfiol yn Ysgol y Dderwen, gan gefnogi hyder wrth ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol o'r cychwyn cyntaf.</p> <p>Enghreifftiau cryf o staff yn modelu Cymraeg llafar o ansawdd uchel mewn cyd-destunau ffurfiol ac anffurfiol, gan</p>	Cadarnhaol

	<p>dysgwr (yn gwricwlaidd ac yn allgyrsiol) yn Gymraeg. Byddai'r cynnig yn sicrhau bod darpariaeth Gymraeg ar gael.</p> <p>Mae'r Siarter Iaith yn cefnogi plant a phobl ifanc i ddefnyddio'r Gymraeg ym mhob agwedd ar eu bywydau a'i nod yw cynyddu'r defnydd cymdeithasol o'r Gymraeg ac mae'n rhan o Ddeiliant 5 y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Mae Ysgol y Fro ac Ysgol y Dderwen wedi ennill Gwobr Aur y Siarter Iaith. Byddai'r cynnig hwn felly yn sicrhau parhad yn hyn o beth.</p> <p>Byddai'r cynnig hwn yn cryfhau'r cyfleoedd i ddisgyblion ddefnyddio'r Gymraeg yn ffurfiol ac yn anffurfiol gydag ystod ehangach o gyfoedion.</p>		<p>atgyfnerthu'r Gymraeg fel iaith naturiol rhyngweithio rhwng disgyblion ac oedolion a normaleiddio ei defnydd ar draws pob agwedd ar fywyd ysgol.</p> <p>Atgyfnerthu gweledol cyson o'r defnydd o'r Gymraeg drwy arwyddion, arddangosfeydd ac amgylcheddau dysgu sy'n hyrwyddo gwelededd y Gymraeg ac yn cefnogi'r defnydd o'r iaith o ddydd i ddydd.</p> <p>Trefniadau cymorth bugeiliol a mentora cyfoedion, lle bo hynny'n briodol, er mwyn annog disgyblion i ddefnyddio'r Gymraeg yn hyderus yn ystod amseroedd cymdeithasol fel amser chwarae, amser cinio, a gweithgareddau allgyrsiol.</p> <p>Parhau i fonitro'r defnydd anffurfiol o'r Gymraeg gan staff i nodi unrhyw faterion sy'n codi yn ystod y cyfnod pontio ac i sicrhau bod y Gymraeg yn parhau i fod yn brif iaith gyfathrebu ar draws yr ysgol.</p> <p>Datblygu a hyrwyddo'r Fframwaith Siarter Iaith ymhellach.</p>	
--	--	--	---	--

<p>Safonau a darpariaeth gyfredol y Gymraeg</p>	<p>Ysgol y Fro Ym mis Chwefror 2025, nododd adroddiad arolygu Estyn ar Ysgol y Fro y canlynol: "<i>O'u mannau cychwyn amrywiol, mae llawer o ddisgyblion yn datblygu eu medrau cyfathrebu yn effeithiol gan gaffael y Gymraeg yn llwyddiannus mewn gweithgareddau ysgogol yn yr amgylchedd dysgu, gan gynnwys yr ardal ddysgu allanol. Yn gyffredinol, nid yw disgyblion yn datblygu eu medrau ysgrifennu'n ddigon effeithiol ar draws y meysydd dysgu. Mae ansawdd eu gwaith yn anaeddfed ac nid oes ganddynt afael digon cadarn ar elfennau sylfaenol iaith</i>".</p> <p>Mae'r ysgol yn cydweithio'n dda â'r rhieni ac aelodau'r gymuned ac mae'n rhan bwysig o'r ardal leol. Mae hyn yn cefnogi'r disgyblion i werthfawrogi'r Gymraeg, ynghyd â hanes a thraddodiadau lleol a chenedlaethol."</p> <p>Roedd arolygiad Estyn yn adlewyrchu'r angen i gryfhau cynllunio ar gyfer dilyniant yn Ysgol y Fro. Mae cynllun gweithredu ar waith i gefnogi'r argymhelliad hwn mewn perthynas â chodi safonau.</p> <p>O'u mannau cychwyn amrywiol, mae llawer o ddisgyblion yn datblygu eu medrau cyfathrebu yn effeithiol gan gaffael y Gymraeg yn llwyddiannus mewn gweithgareddau ysgogol yn yr amgylchedd</p>	<p>Cadarn haol</p>	<p>Trefniadau pontio a sefydlu strwythuredig i sicrhau parhad o ran dysgu cyfrwng Cymraeg, gan gynnwys rhannu gwybodaeth sylfaenol am ddatblygiad iaith Gymraeg disgyblion, eu hyder o ran llafaredd, a'u sgiliau llythrennedd rhwng Ysgol y Fro ac Ysgol y Dderwen.</p> <p>Cefnogaeth fugeiliol ac ieithyddol wedi'i thargedu yn ystod y cyfnod pontio cychwynnol er mwyn sicrhau bod disgyblion yn teimlo'n hyderus wrth ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol ac yn academiaidd, yn enwedig o fewn grŵp cyfoedion mwy a charfan gymysg o ran oedran.</p> <p>Addysgeg Gymraeg gyson a disgwyliadau ieithyddol diamwys yn Ysgol y Dderwen, wedi'u hatgyfnerthu drwy arferion dyddiol, modelu Cymraeg llafar o safon uchel gan staff, a disgwyliadau pendant ar gyfer defnyddio'r Gymraeg mewn gwersi ac mewn cyd-destunau anffurfiol.</p> <p>Monitro cynnydd disgyblion yn y Gymraeg yn fanwl yn dilyn y trosglwyddiad</p>	<p>Cadarnhaol</p>
---	---	--------------------	--	-------------------

	<p>dysgu, gan gynnwys yr ardal ddysgu allanol.</p> <p>Mae disgyblion yn dylanwadu ar yr hyn maent yn ei ddysgu ac yn datblygu eu dealltwriaeth o'r hyn sydd angen iddynt ei wneud er mwyn gwella eu gwaith. Fodd bynnag, mae hyn yn ei ddyddiau cynnar. Yn yr arfer orau, mae athrawon yn holi'r disgyblion yn fedrus er mwyn ymestyn eu dealltwriaeth o wahanol feysydd dysgu. Mae athrawon yn darparu amgylchedd dysgu cynhwysol a chefnogol i'r disgyblion sydd, er enghraifft, yn hyrwyddo diwylliant darllen gwerthfawr.</p> <p>Trwy gynhaliaeth gyson yr athrawon, mae llawer o ddisgyblion yn cydweithio'n dda tra'n datblygu eu gallu i ddarllen, er enghraifft wrth ddilyn cyfarwyddiadau fel rhan o weithgareddau datrys problemau ymarferol.</p> <p>Yn gyffredinol, nid yw disgyblion yn datblygu eu medrau ysgrifennu'n ddigon effeithiol ar draws y meysydd dysgu. Mae ansawdd eu gwaith yn anaeddfed ac nid oes ganddynt afael digon cadarn ar elfennau sylfaenol iaith.</p> <p>Ysgol y Dderwen Dywed adroddiad arolygu diweddaraf Ysgol y Dderwen gan Estyn: "<i>Un o gryfderau'r ysgol yw'r ffordd y mae rhan fwyaf y disgyblion yn cyfathrebu i safon uchel yn y Gymraeg.</i>"</p>		<p>er mwyn nodi unrhyw fylchau yn gynnar a sicrhau cynnydd cadarn mewn llafaredd, darllen ac ysgrifennu drwy gyfrwng y Gymraeg.</p> <p>Mynediad at brofiad cwricwlwm ehangach wedi'i alluogi gan garfanau mwy o ddisgyblion, gan ddarparu cyfleoedd mwy pwrpasol ar gyfer ysgrifennu estynedig, trafodaethau grŵp, dysgu ar y cyd, a defnyddio sgiliau Cymraeg ar draws meysydd dysgu.</p> <p>Cyfleoedd dysgu proffesiynol parhaus a chydweithio ar gyfer staff, lle bo angen, er mwyn sicrhau disgwyliadau uchel a chyson ar gyfer datblygiad a dilyniant y Gymraeg ar draws pob gallu.</p>	
--	--	--	--	--

	<p><i>Yn ystod eu cyfnod yn yr ysgol, maent yn gwneud cynnydd eithriadol yn eu medrau llafar.</i></p> <p><i>Drwy'r Cyfnod Sylfaen, mae'r rhan fwyaf yn gwrando'n ofalus ac yn trafod eu gwaith yn hyderus gan ddefnyddio ystod gynyddol o batrymau iaith a geirfa.</i></p> <p><i>Ar draws cyfnod allweddol 2, mae'r rhan fwyaf yn dangos parch gwirioneddol wrth wrando ar safbwyntiau eraill. Maent yn siarad yn aeddfed yn y Gymraeg a Saesneg gan ddefnyddio iaith ffurfiol lle bo'n briodol, er enghraifft wrth gyflwyno rhaglen radio'r ysgol. Wrth drafod yn y Gymraeg, defnyddiant eu tafodiaith leol yn gwbl naturiol wrth gynnal sgwrs.</i></p> <p><i>Mae bron pob aelod o staff yn fodelau iaith rhagorol ac yn rhoi bri ar ddatblygu ac arddel tafodiaith Sir Gaerfyrddin. Maent yn annog disgyblion i ddefnyddio'r Gymraeg yn ystod gweithgareddau ffurfiol ac anffurfiol. O ganlyniad, mae gan lawer o ddisgyblion hŷn fedrau trawsieithu cadarn ac maent yn datblygu'n ddysgwyr dwyieithog cymwys a hyderus.</i></p> <p><i>Mae'r athrawon yn cynllunio ystod eang o weithgareddau ymestynnol er mwyn datblygu ymwybyddiaeth a gwerthfawrogiad da iawn o hanes, diwylliant a thraddodiadau Cymru ymysg y rhan fwyaf o'r disgyblion."</i></p> <p><i>Gallai'r cynnig i drosglwyddo disgyblion i Ysgol y Dderwen gael effaith gadarnhaol ar</i></p>			
--	---	--	--	--

	<p>ddilyniant disgyblion yn y Gymraeg oherwydd bod disgyblion yn cael eu haddysgu gyda charfan o ddisgyblion o oedran tebyg.</p> <p>Un o gryfderau Ysgol y Dderwen yw'r ffordd y mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn cyfathrebu i safon uchel yn y Gymraeg.</p>			
<p>Cyfleoedd ar ôl ysgol a chyfoethogi (drwy gyfrwng y Gymraeg/dwyieithog)</p>	<p>Ysgol y Fro</p> <p>Mae Ysgol y Fro yn nodi ei bod yn hyrwyddo'r Gymraeg yn weithredol drwy ddigwyddiadau ysgol a gweithgareddau anffurfiol. Mae'r ysgol yn cynnig clwb ar ôl ysgol unwaith yr wythnos.</p> <p>Ysgol y Dderwen</p> <p>Mae'r Gymraeg yn ganolog i werthoedd Ysgol y Dderwen ac yn yr un modd i werthoedd Clwb y Mes – clwb gofal yr ysgol. Yma, mae disgyblion yn cael cyfle i sgwrsio yn Gymraeg gyda'u ffrindiau cyn ac ar ôl ysgol, gan mai staff yr ysgol yn bennaf sy'n gweithio yn y Clwb, mae'r agwedd hon yn cael ei hatgyfnerthu mewn ffordd gwbl naturiol ac fel estyniad o dôn ac ethos yr ysgol. Yn ogystal â gofal yn ystod y tymor, cynhelir clwb gwyliau yn ystod pob gwyliau ysgol o ddydd Llun i ddydd Iau, ac eithrio gwyliau'r Nadolig, unwaith eto yn cynnig cyfleoedd i ddatblygu a defnyddio'r Gymraeg.</p> <p>Sefydliad amlwg iawn yng nghyd-destun Ysgol y Dderwen yw'r Urdd. Mae ein</p>	<p>Cadarnhaol</p>	<p>Mynd ati i hyrwyddo darpariaeth ar ôl ysgol a darpariaeth chyfoethogi Ysgol y Dderwen a gynhelir trwy gyfrwng y Gymraeg ac yn ddwyieithog gan gynnwys gweithgareddau diwylliannol a chwaraeon yr Urdd, clybiau, darpariaeth yn ystod y gwyliau, a gofal plant, ynghyd â'r gefnogaeth sydd ar gael i fynychu'r ddarpariaeth, i annog disgyblion sy'n symud o Ysgol y Fro i gymryd rhan ynddynt.</p> <p>Gweithgareddau ymsefydlu ac ymgysylltu wedi'u cynllunio i alluogi disgyblion i ymuno â chlybiau ar ôl ysgol a chyfleoedd cyfoethogi yn raddol ac yn hyderus, gyda chefnogaeth gan staff a chyfoedion, gan sicrhau ymgysylltiad parhaus ar ôl pontio.</p> <p>Cyfathrebu dwyieithog clir gyda rhieni a</p>	<p>Cadarnhaol</p>

	<p>disgyblion yn cael ystod eang o brofiadau drwy gymryd rhan yng nghystadlaethau a gweithgareddau diwylliannol, chwaraeon ac eisteddfod y mudiad. Ym Mlynnyddoedd 4–6, gall ein disgyblion hefyd fynd ar gyrsiau preswyl i ganolfannau'r Urdd ledled Cymru – Caerdydd, Llangrannog a Glanllyn. Mae clybiau chwaraeon ar ôl ysgol, dan ofal yr Urdd, hefyd yn cael eu cynnal yn rheolaidd ar dir yr ysgol drwy gydol y flwyddyn.</p> <p>Mae Ysgol y Dderwen yn y broses o groesawu Cylch Meithrin Caerfyrddin, gyda'r nod y bydd yn cynnal sesiynau bore, prynhawn a thrwy'r dydd a fydd yn arwain at ofal cofleidiol i blant iau yr ysgol.</p> <p>Mae'r ysgol hefyd yn cael ei chynrychioli'n gyson yn y gymuned mewn gweithgareddau fel Gŵyl Canol Dre, cyngherddau cerddorol, ac ymweliadau â chartrefi gofal preswyl, sydd unwaith eto yn cynnig cyfleoedd i ddisgyblion ddatblygu eu Cymraeg.</p>		<p>gofalwyr sy'n amlinellu'r ystod o gyfleoedd ar ôl ysgol a chyfoethogi sydd ar gael, gan gefnogi ymgysylltu a chyfranogiad gwybodus y tu hwnt i'r diwrnod ysgol.</p> <p>Defnyddio gweithgareddau cyfoethogi fel cydestunau dilys ar gyfer defnydd y Gymraeg, gan atgyfnerthu'r defnydd anffurfiol a chymdeithasol o'r Gymraeg drwy chwaraeon, cerddoriaeth, perfformio a gweithgareddau cydweithredol.</p> <p>Partneriaeth barhaus yn gweithio gyda'r Urdd a sefydliadau Cymraeg eraill i sicrhau mynediad parhaus at gyfleoedd diwylliannol, chwaraeon a chymdeithasol o ansawdd uchel drwy gyfrwng y Gymraeg.</p>	
Cyfleoedd Cymunedol (cymorth i rieni/gofalwyr a'r gymuned ehangach)	<p>Ysgol y Fro</p> <p>Mae Ysgol y Fro yn nodi ei bod yn annog disgyblion i rannu a defnyddio'r Gymraeg gyda'u teuluoedd gartref, gan helpu rhieni i ddysgu ochr yn ochr â nhw mewn ffordd naturiol a diddorol.</p>	Niwtral	<p>Darparu sesiynau Cymraeg i'r Teulu.</p> <p>Gweithio mewn partneriaeth â sefydliadau cymunedol lleol, y Fenter Iaith, yr Urdd a gwasanaethau cymorth i ymestyn cyfleoedd Cymraeg y tu hwnt i'r ysgol ac yng</p>	Niwtral

	<p>Nid yw'r ysgol yn cynnig gwersi Cymraeg ffurfiol i rieni.</p> <p>Mae'r ysgol yn falch o'i chysylltiadau cryf â'r ardal leol. Mae cysylltiadau agos â'r Eglwys leol a Chymdeithas Les y Pentref lle mae gan yr ysgol ddarn o dir i dyfu ffrwythau a llysiau.</p> <p>Mae'r ysgol hefyd yn gweithio'n agos gyda'r Eglwys leol, ffermydd, cynhyrchwyr mêl, a'r clwb bowlïo.</p> <p>Mae cymuned yr ysgol wedi ymrwymo i gefnogi achosion da, gan godi arian yn rheolaidd ar gyfer elusennau fel Macmillan, gyda chefnogaeth ragorol gan rieni a'r gymuned ehangach.</p> <p>Mae'r ysgol yn mynd ati i hyrwyddo'r Gymraeg trwy ddigwyddiadau'r ysgol a gweithgareddau anffurfiol. Mae plant yn cael eu hannog i rannu a defnyddio'r Gymraeg gyda'u teuluoedd gartref, gan helpu rhieni i ddysgu ochr yn ochr â nhw mewn ffordd naturiol a diddorol. Er nad yw'r ysgol yn cynnig gwersi Cymraeg ffurfiol i rieni, mae'r dull hwn yn cefnogi ac yn cryfhau'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned.</p> <p>Ysgol y Dderwen:</p> <p>Mae Ysgol y Dderwen yn nodi bod ganddi gysylltiadau cryf â'r gymuned i gefnogi darpariaeth a phrofiadau'r ysgol a gynigir i ddisgyblion.</p> <p>Byddai'r disgyblion yn cael cyfleoedd i elwa o ymgysylltu</p>		<p>nghymuned Llangyndeyrn.</p> <p>Gweithgareddau pontio ac ymgysylltu wedi'u cynllunio i gyflwyno disgyblion, rhieni a gwarcheidwaid o gymuned Ysgol y Fro i raglen sefydledig Ysgol y Dderwen o ddigwyddiadau cymunedol, partneriaethau a gweithgareddau cyfrwng Cymraeg, gan gefnogi hyder a pharhad mewn ymgysylltiad drwy gyfrwng y Gymraeg.</p> <p>Cyfathrebu dwyieithog clir gyda rhieni a gwarcheidwaid sy'n amlinellu cyfleoedd cymunedol sydd ar gael, rolau gwirfoddoli a digwyddiadau sy'n gysylltiedig ag Ysgol y Dderwen, gan alluogi teuluoedd i ymgysylltu'n ystyrlon â'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg y tu hwnt i'r diwrnod ysgol.</p> <p>Cynnal cysylltiadau, lle bo'n ymarferol, gyda sefydliadau cymunedol, grwpiau ffydd a phartneriaid lleol a oedd wedi ymgysylltu ag Ysgol y Fro yn flaenorol, i gefnogi cyfleoedd parhaus i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned ehangach.</p>	
--	--	--	---	--

	<p>â'r gymuned i ategu gweithgareddau cwricwlaidd ac allgyrsiol.</p> <p>Pe bai'n cael ei weithredu, gallai cau Ysgol y Fro arwain at ostyngiad yn amlygrwydd gweithgarwch addysgol cyfrwng Cymraeg ym mhentref Llangyndeyrn a gallai amharu ar rai gweithgareddau cymdeithasol a chymunedol cyfrwng Cymraeg lleol sydd yn hanesyddol wedi'u canoli o amgylch yr ysgol. O ystyried rôl yr ysgol fel canolbwynt ar gyfer defnydd anffurfiol a rhyng-genedlaethol o'r Gymraeg, yn enwedig mewn cyd-destun gwledig, mae potensial y gallai'r cynnig arwain at effeithiau andwyol tymor byr ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg o fewn y gymuned leol uniongyrchol. Nid yw'r effeithiau hyn yn cael eu hystyried yn anochel nac yn anadferadwy ond yn adlewyrchu risgiau a nodwyd trwy ymgynghori sydd angen lliniaru gweithredol a monitro parhaus.</p>		<p>Annog cyfranogiad rhieni a'r gymuned mewn gweithgareddau ysgol yn Ysgol y Dderwen, gan gynnwys digwyddiadau diwylliannol, perfformiadau a gweithgareddau elusennol, gan gryfhau'r defnydd o'r Gymraeg rhwng cenedlaethau mewn cyd-destunau cymdeithasol a chymunedol.</p> <p>Partneriaeth barhaus yn gweithio gyda sefydliadau a rhwydweithiau Cymraeg lleol i wneud y mwyaf o gyfleoedd i ddisgyblion a theuluoedd ddefnyddio'r Gymraeg y tu hwnt i leoliad yr ysgol ac i atgyfnerthu gwelededd y Gymraeg yn y gymuned ehangach.</p>	
<p>Cyd-fynd â Chynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a Chod Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru</p>	<p>Mae'r cynnig yn cyd-fynd â Chynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP) Sir Gaerfyrddin drwy gynnal darpariaeth cyfrwng Cymraeg (Categori 3) a chefnogi cynaliadwyedd ac ansawdd addysg cyfrwng Cymraeg mewn lleoliad ysgol hyfyw.</p> <p>Mae'n gyson â Chod Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru, sy'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol ystyried effaith cynigion ar y Gymraeg</p>	Niwtral	<p>Monitro parhaus drwy drefniadau adrodd ac adolygu Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Cyngor Sir Caerfyrddin i sicrhau bod y cynnig yn parhau i gefnogi amcanion strategol ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg a chyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg.</p> <p>Defnyddio prosesau hunanwerthuso a</p>	Niwtral

	<p>ac i sicrhau darpariaeth effeithiol, effeithlon a chynaliadwy.</p> <p>Mae'r cynnig yn cynnal mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg yn lleol tra'n cefnogi gwell deilliannau addysgol a chyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau ffurfiol ac anffurfiol, heb unrhyw effaith andwyol ar allu'r Awdurdod i gyflawni ei amcanion o ran y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg</p>		<p>chynllunio ar gyfer gwella ysgolion yn Ysgol y Dderwen i fonitro safonau'r Gymraeg, y ddarpariaeth Gymraeg a'r defnydd anffurfiol o'r Gymraeg, gan sicrhau cydnherthedd â blaenoriaethau'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a disgwyliadau'r Cod Trefniadaeth Ysgolion.</p> <p>Cynnal darpariaeth cyfrwng Cymraeg Categori 3, gan sicrhau bod y Gymraeg yn parhau i fod yn brif iaith addysgu, dysgu a bywyd ysgol o ddydd i ddydd, yn unol â gofynion polisiâu lleol a chenedlaethol.</p> <p>Parhau i ymgysylltu â chanllawiau Llywodraeth Cymru a'r Cod Trefniadaeth Ysgolion drwy gydol y broses weithredu, gan ddefnyddio tystiolaeth i lywio'r broses o wneud penderfyniadau ac unrhyw gynllunio yn y dyfodol sy'n ymwneud â darpariaeth cyfrwng Cymraeg.</p> <p>Cyfathrebu ac ymgysylltu dwyieithog clir â rhieni, gwarcheidwaid a rhanddeiliaid drwy gydol y broses, gan atgyfnerthu hyder mewn addysg cyfrwng</p>	
--	---	--	---	--

			<p>Cymraeg a chefnogi rhieni i wneud dewisiadau gwybodus, yn unol â gofynion statudol.</p> <p>Darparu cymorth a monitro wedi'i dargedu ar gyfer dysgwyr ag ADY er mwyn sicrhau bod datblygiad y Gymraeg yn cael ei gefnogi'n briodol.</p> <p>Cynnig sesiynau ymgysylltu teuluol cyfrwng Cymraeg er mwyn cynyddu hyder a defnydd o'r Gymraeg y tu hwnt i'r ystafell ddosbarth.</p> <p>Gweithio mewn partneriaeth â'r Fenter Iaith, yr Urdd a darparwyr cymunedol i ymestyn cyfleoedd ar gyfer defnydd cymdeithasol o'r Gymraeg.</p>	
<p>Peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg</p> <p>Mae'r gofyniad hwn yn cyd-fynd yn uniongyrchol â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau (Safonau 1–83), sy'n mynnu bod yr holl wasanaethau a chyfathrebiadau ar gyfer y cyhoedd ar gael yn y Gymraeg</p>	<p>Mae'r cynnig yn sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg, yn unol â Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015, yn enwedig y Safonau Cyflenwi Gwasanaethau (Safonau 1–83).</p> <p>Bydd yr holl wasanaethau, cyfathrebu ac ymgysylltu cyhoeddus sy'n gysylltiedig â'r cynnig ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg i safon gyfartal, gan gynnwys deunyddiau ymgynghori a gwybodaeth i rieni a gofalwyr.</p> <p>Bydd yr Awdurdod Lleol a'r ysgol yn parhau i ddarparu</p>	Cadarnhaol	<p>Darparu fersiwn sy'n addas i blant o'r ddogfen ymgynghori sy'n glir, yn hygyrch ac yn briodol i'w hoedran, gan gefnogi plant a phobl ifanc i ddeall y cynnig mewn ffordd ystyrlon.</p> <p>Sicrhau bod y fersiwn sy'n addas i blant ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg, gan drin y ddwy iaith yn gyfartal a chefnogi dewisiadau iaith disgyblion.</p> <p>Defnyddio iaith syml, delweddau a chyd-</p>	Cadarnhaol

a'r Saesneg i safon gyfartal.	ymatebion yn yr iaith ddewisol ac yn hyrwyddo'n weithredol welededd a defnydd o'r Gymraeg wrth ddarparu gwasanaethau.		destunau cyfarwydd er mwyn annog ymgysylltiad a galluogi dysgwyr i fynegi eu barn yn hyderus. Hwyluso cyfleoedd i ddisgyblion drafod y cynnig yn Gymraeg, gan gefnogi'r defnydd o'r Gymraeg mewn prosesau cyfranogol a democrataidd. Ymgorffori adborth a gasglwyd gan blant a phobl ifanc yn y broses ymgynghori, gan sicrhau y rhoddir ystyriaeth i'w barn.	
-------------------------------	---	--	---	--

5. Safonau'r Gymraeg (Tabl 2)

Mae'r asesiad hwn yn ystyried effaith y cynnig yn erbyn Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1 2015), gan gynnwys y Safonau Llunio Polisi (88–93), y Safonau Cyflenwi Gwasanaethau (1–83), a'r Safonau Gweithredu (127–135).

Gofyniad	A yw'r cynnig yn effeithio ar y Safonau hyn?	Pa dystiolaeth sydd wedi cael ei defnyddio i gefnogi'r farn hon?	Effeithiau Cadarnhaol/Negyddol
Cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r iaith Gymraeg	Ydy - effaith gadarnhaol. Asesir bod y cynnig yn cael effaith gadarnhaol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg. Er bod darpariaeth cyfrwng Cymraeg (Categori 3) yn cael ei chynnal, byddai trosglwyddo disgyblion i Ysgol y Dderwen yn eu lleoli mewn amgylchedd Cymraeg mwy o faint a mwy cynaliadwy, gan gynyddu cyfleoedd o ddydd i ddydd i ddefnyddio'r	Dogfen ymgynghori Ysgol y Fro, sy'n nodi'r cynnig i drosglwyddo disgyblion i Ysgol y Dderwen, yn cadarnhau y bydd darpariaeth cyfrwng Cymraeg (Categori 3) yn cael ei chynnal ac y bydd disgyblion yn parhau i dderbyn addysg drwy gyfrwng y Gymraeg mewn	Effeithiau Cadarnhaol: Mae'r cynnig yn cynyddu cyfleoedd i ddisgyblion ddefnyddio'r Gymraeg drwy gael mynediad at grŵp mwy o gyfoedion Cymraeg eu hiaith ac at ystod eang o weithgareddau cwricwlaidd, allgyrsiol, diwylliannol a chymunedol cyfrwng Cymraeg yn Ysgol y Dderwen. Mae cyfranogiad cynyddol yng ngweithgareddau'r Urdd, darpariaeth

	<p>Gymraeg yn ffurfiol drwy ddysgu ac yn anffurfiol drwy ryngweithio cymdeithasol, gweithgareddau cyfoethogi ac ymgysylltu â'r gymuned.</p> <p>Mae'r ystod o gyfleoedd allgyrsiol, diwylliannol a chymunedol cyfrwng Cymraeg sydd ar gael yn yr ysgol dderbyn yn cryfhau ymhellach y cyfleoedd i ddisgyblion a'u teuluoedd ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau ystyrion, bywyd go iawn, gan gyd-fynd ag amcanion Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015.</p>	<p>amgylchedd ysgol cynaliadwy.</p> <p>Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg, sy'n nodi bod yr ysgol sy'n derbyn yn cynnig ystod o gyfleoedd anffurfiol, allgyrsiol, diwylliannol a chymunedol cyfrwng Cymraeg.</p> <p>Tystiolaeth arolygu Estyn ar gyfer y ddwy ysgol, sy'n dangos bod y Gymraeg yn cael ei defnyddio fel prif iaith addysgu a chyfathrebu a bod disgyblion yn datblygu eu sgiliau Cymraeg mewn lleoliad cyfrwng Cymraeg, gyda mwy o gyfleoedd ar gyfer rhyngweithio â chyfoedion a dilyniant ieithyddol mewn cyd-destun ysgol fwy.</p> <p>Gwybodaeth am ddarpariaeth ar ôl ysgol, diwylliannol a chymunedol yn Ysgol y Dderwen, gan gynnwys cyfranogiad rheolaidd yng ngweithgareddau diwylliannol a chwaraeon yr Urdd, darpariaeth gerddorol, ac ymgysylltu â'r gymuned, pob un ohonynt yn darparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg</p>	<p>gyfoethogi ac ymgysylltu â'r gymuned yn darparu cyd-destunau mwy mynych a dilys ar gyfer defnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol ac yn gymdeithasol y tu hwnt i'r ystafell ddosbarth, gan gefnogi hyder, rhuglder ac agweddau cadarnhaol tuag at yr iaith.</p> <p>Effeithiau negyddol:</p> <p>Nid oes unrhyw effeithiau negyddol sylweddol wedi'u nodi. Gellir lliniaru unrhyw heriau tymor byr posibl sy'n gysylltiedig â throsglwyddo i amgylchedd ysgol newydd trwy ymsefydlu wedi'i gynllunio, cymorth bugeiliol, a chyfathrebu clir, gan sicrhau parhad o ddefnydd a dilyniant y Gymraeg.</p>
--	---	---	--

		<p>y tu hwnt i'r ystafell ddosbarth.</p> <p>Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Cyngor Sir Caerfyrddin 2022–2032, sy'n pwysleisio pwysigrwydd cynnal darpariaeth cyfrwng Cymraeg a chynyddu cyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau ffurfiol ac anffurfiol.</p>	
<p>Peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg</p>	<p>Ydy – effaith niwtral.</p> <p>Mae'r cynnig yn ymwneud â Safonau'r Gymraeg ond nid yw'n anfantais i'r Gymraeg o'i gymharu â'r Saesneg.</p> <p>Mae darpariaeth cyfrwng Cymraeg (Categori 3) yn cael ei chynnal, a bydd yr holl wasanaethau a chyfathrebiadau cyhoeddus mewn perthynas â'r cynnig yn parhau i fod ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg i safon gyfartal, yn unol â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau (1–83).</p>	<p>Dogfennaeth ymgynghori statudol Ysgol y Fro, sy'n cadarnhau bod deunyddiau ymgynghori a gweithgarwch ymgysylltu yn cael eu darparu'n ddwyieithog drwy gydol y broses.</p> <p>Yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg, sy'n nodi cydymffurfiaeth barhaus â Safonau'r Gymraeg a chynnal addysg cyfrwng Cymraeg.</p> <p>Trefniadau cydymffurfio'r Awdurdod Lleol â Safonau'r Gymraeg, gan sicrhau bod cyfathrebu, gohebiaeth ac ymatebion cyhoeddus</p>	<p>Effeithiau Cadarnhaol:</p> <p>Mae'r cynnig yn diogelu cydraddoldeb ieithyddol drwy gynnal addysg cyfrwng Cymraeg a sicrhau cydymffurfiaeth lawn â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau, gan atgyfnerthu statws cyfartal, amlygrwydd ac argaeledd y Gymraeg ochr yn ochr â'r Saesneg ym mhob gwasanaeth a chyfathrebiad cyhoeddus.</p> <p>Effeithiau negyddol:</p> <p>Nid oes unrhyw effeithiau negyddol wedi'u nodi. Nid yw'r cynnig yn lleihau mynediad at wasanaethau na chyfleoedd trwy gyfrwng y Gymraeg, ac nid yw ychwaith yn rhoi triniaeth ffafriol i'r Saesneg dros y Gymraeg.</p>

		<p>yn cael eu darparu yn yr iaith ddewisol.</p> <p>Gwybodaeth am gategoreiddio iaith ysgolion, sy'n cadarnhau bod yr ysgol sy'n derbyn yn gweithredu fel ysgol cyfrwng Cymraeg Categori 3 lle mai Cymraeg yw'r brif iaith addysgu, dysgu a chyfathrebu.</p>	
<p>Safonau Llunio Polisiâu – ystyriaeth ddyledus i'r Gymraeg</p>	<p>Ydy - effaith gadarnhaol.</p> <p>Mae'r cynnig yn ymwneud yn uniongyrchol â'r Safonau Llunio Polisiâu (Safonau 88–93) gan ei fod yn gofyn am ystyriaeth benodol o'r effeithiau ar y Gymraeg.</p> <p>Mae Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg wedi'i gynnal yng nghyfnod y cynnig, sy'n dangos sylw dyledus i'r Gymraeg drwy nodi effeithiau posibl, asesu cyfleoedd i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg, a nodi mesurau lliniaru lle bo hynny'n briodol.</p>	<p>Y ddogfen ymgynghori statudol ar gyfer Ysgol y Fro, sy'n cynnwys asesiad penodol o effaith y cynnig ar addysg cyfrwng Cymraeg a'r iaith Gymraeg.</p> <p>Yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg, sy'n gwerthuso'n systematig yr effeithiau ar ddefnydd o'r Gymraeg, y ddarpariaeth Gymraeg a'r ymgysylltiad â'r gymuned.</p> <p>Gwybodaeth am gategoreiddio'r Gymraeg yn cadarnhau bod yr ysgol sy'n cau a'r ysgol sy'n derbyn yn gweithredu fel ysgolion cyfrwng Cymraeg Categori 3.</p> <p>Cydnherthedd â Chynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2022–2032</p>	<p>Effeithiau Cadarnhaol:</p> <p>Mae'r cynnig yn dangos ystyriaeth briodol i'r Gymraeg drwy integreiddio ystyriaethau sy'n ymwneud â'r Gymraeg drwy gydol y prosesau o ddatblygu polisi, ymgynghori a gwneud penderfyniadau.</p> <p>Mae'r cynnig yn diogelu darpariaeth cyfrwng Cymraeg, yn nodi cyfleoedd i hyrwyddo'r defnydd anffurfiol a chymdeithasol o'r Gymraeg, ac yn cyd-fynd ag amcanion polisiâu lleol a chenedlaethol sy'n ymwneud â'r Gymraeg.</p> <p>Effeithiau negyddol:</p> <p>Nid oes unrhyw effeithiau negyddol wedi'u nodi mewn perthynas â'r Safonau Llunio Polisi.</p> <p>Mae ystyried effeithiau ar y Gymraeg yn gynnwys yn y broses yn lleihau'r risg o effeithiau andwyol anfwriadol ac yn cefnogi</p>

		<p>Sir Gaerfyrddin, sy'n darparu'r fframwaith strategol sy'n llywio'r cynnig.</p> <p>Cydymffurfio â Chod Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru (Cymru), sy'n ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol roi sylw dyledus i'r Gymraeg wrth ddatblygu cynigion trefniadaeth ysgolion.</p>	cydymffurfiaeth â gofynion statudol.
<p>Safonau Cyflenwi Gwasanaethau – gwasanaethau cyhoeddus yn Gymraeg</p>	<p>Ydy – effaith niwtral.</p> <p>Mae'r cynnig yn ymwneud â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau (Safonau 1–83) ond nid yw'n anfantais i'r Gymraeg o'i gymharu â'r Saesneg.</p> <p>Bydd yr holl wasanaethau, gweithgareddau cyfathrebu ac ymgysylltu cyhoeddus sy'n gysylltiedig â'r cynnig yn parhau i gael eu darparu yn Gymraeg ac yn Saesneg i safon gyfartal.</p>	<p>Y ddogfen ymgynghori statudol ar gyfer Ysgol y Fro, sy'n cadarnhau bod deunyddiau ymgynghori ac ymgysylltu yn cael eu darparu yn ddwyieithog ac y gall unigolion gyfathrebu a derbyn ymatebion yn eu dewis iaith.</p> <p>Yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg, sy'n cadarnhau cydymffurfiaeth barhaus â Safonau'r Gymraeg a threfniadau darparu gwasanaethau dwyieithog.</p> <p>Fframwaith cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg Cyngor Sir Gaerfyrddin, sy'n sicrhau bod yr holl wasanaethau,</p>	<p>Effeithiau Cadarnhaol:</p> <p>Mae'r cynnig yn cynnal cydymffurfiaeth lawn â'r Safonau Cyflenwi Gwasanaethau, gan sicrhau bod y Gymraeg yn parhau i fod ar gael, yn weladwy ac yn cael ei thrin yn gyfartal ym mhob gwasanaeth a chyfathrebiad cyhoeddus, gan atgyfnerthu'r Gymraeg fel iaith naturiol, hygyrch ar gyfer ymgysylltu.</p> <p>Effeithiau negyddol:</p> <p>Nid oes unrhyw effeithiau negyddol wedi'u nodi. Nid yw'r cynnig yn lleihau mynediad at wasanaethau, gwybodaeth na chyfleoedd ymgysylltu drwy gyfrwng y Gymraeg, ac nid yw ychwaith yn ffafrio'r Saesneg dros y Gymraeg.</p>

		<p>gohebiaeth a gwybodaeth sy'n gyhoeddus ar gael yn y Gymraeg a'r Saesneg i'r un safon.</p> <p>Gwybodaeth am gategoreiddio ieithyddol ysgolion, sy'n cadarnhau bod yr ysgol dderbyn yn gweithredu fel ysgol cyfrwng Cymraeg Categori 3, lle mae'r Gymraeg yn brif iaith cyfathrebu.</p>	
<p>Safonau Gweithredu – defnydd mewnol o'r Gymraeg gan staff</p>	<p>Ydy – effaith niwtral.</p> <p>Mae'r cynnig yn ymwneud â'r Safonau Gweithredol (Safonau 127–135) ac ni ddisgwylir iddo gael effaith andwyol ar y defnydd mewnol o'r Gymraeg gan staff.</p> <p>Mae'r ysgol dderbyn, Ysgol y Dderwen, yn gweithredu fel ysgol cyfrwng Cymraeg Categori 3 lle mae'r Gymraeg yn brif iaith cyfathrebu proffesiynol, gan gefnogi cydymffurfiaeth â'r Safonau Gweithredol a chynnig cyfleoedd i gryfhau'r defnydd mewnol o'r Gymraeg o ddydd i ddydd.</p>	<p>Categoreiddio ieithyddol ysgol ac arferion gweithredol, gan gadarnhau bod Ysgol y Dderwen yn ysgol cyfrwng Cymraeg Categori 3 lle mae'r Gymraeg yn brif iaith addysgu, dysgu a chyfathrebu mewnol.</p> <p>Yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg, sy'n nodi gweithrediad parhaus cyfrwng Cymraeg a defnydd mewnol o'r Gymraeg o fewn yr ysgol sy'n derbyn.</p> <p>Trefniadau'r Awdurdod Lleol ar gyfer y gweithlu a chydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg, sy'n cefnogi staff i ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyfathrebiadau mewnol ac i gael</p>	<p>Effeithiau Cadarnhaol: Bydd staff yn gweithio mewn amgylchedd cyfrwng Cymraeg llawn sy'n normaleiddio ac yn atgyfnerthu'r defnydd mewnol o'r Gymraeg ar draws cyfathrebu proffesiynol, cydweithio a bywyd ysgol, gyda mynediad at gymorth ehangach gan gyfoedion ac arferion Cymraeg sefydledig.</p> <p>Effeithiau negyddol: Nid oes unrhyw effeithiau negyddol sylweddol wedi'u nodi.</p> <p>Gellir lliniaru unrhyw addasiad tymor byr sy'n gysylltiedig â staffio neu bontio trwy drefniadau cymorth presennol a datblygiad proffesiynol parhaus.</p>

		mynediad at gyfleoedd datblygu'r Gymraeg pan fo angen.	
--	--	--	--

6. Cyd-destun ieithyddol Cymunedol

Mae data Cyfrifiad 2021 yn dangos dirywiad ehangach yn nifer y bobl sy'n medru'r Gymraeg ledled Sir Gaerfyrddin. Felly, mae ysgolion cyfrwng Cymraeg yn chwarae rhan hanfodol wrth gefnogi trosglwyddiad iaith. Mae'r cynnig yn cynnal darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn lleol ac yn cefnogi gwydnwch y Gymraeg drwy gyfuno'r ddarpariaeth yn Ysgol y Dderwen.

Proffil ieithyddol Llangyndeyrn, tref Caerfyrddin, a'r ardaloedd cyfagos.

Mae tref Caerfyrddin ac ardal Llangyndeyrn wedi'u lleoli o fewn cyd-destun trefol a gwledig cymysg yn Sir Gaerfyrddin ac, yn unol â phatrymau ehangach ledled y sir a nodwyd yn nata Cyfrifiad 2021, bu gostyngiad yn nifer y bobl sy'n medru'r Gymraeg yn ystod y blynyddoedd diwethaf, yn enwedig ymhlith plant a phobl ifanc.

Er bod Sir Gaerfyrddin yn ei chyfanrwydd yn parhau i feddu ar dreftadaeth ieithyddol Gymraeg gref, mae amrywiadau'n bodoli rhwng cymunedau. Mae canolfannau trefol fel tref Caerfyrddin fel arfer yn dangos cyfrannau is o siaradwyr Cymraeg nag ardaloedd gwledig cyfagos, gan adlewyrchu newid demograffig, symudedd poblogaeth, a dylanwad amgylcheddau cymdeithasol ac economaidd lle mae'r Saesneg yn brif iaith. Mewn cyferbyniad, mae ardaloedd fel Llangyndeyrn yn parhau i ddangos defnydd cymharol gryfach o'r Gymraeg, er bod y cymunedau hyn hefyd yn wynebu pwysau ieithyddol cynyddol.

Ar draws Llangyndeyrn a thref Caerfyrddin, ni ellir tybio bod defnydd o'r Gymraeg yn y cartref ac o fewn y gymuned yn gyson ar draws pob teulu. Mae ffactorau fel mewnfudo, datblygiadau tai, a phatrymau cyflogaeth sy'n newid wedi cyfrannu at boblogaeth fwy amrywiol o safbwynt ieithyddol, gan gynyddu pwysigrwydd cyfleoedd strwythuredig ar gyfer caffael y Gymraeg, meithrin hyder a'i defnyddio o ddydd i ddydd. O ganlyniad, mae ysgolion yn chwarae rôl hanfodol fel amgylcheddau sefydlog lle gellir profi, datblygu a normaleiddio Cymraeg i blant waeth beth fo'u cefndir ieithyddol yn y cartref.

Yn y cyd-destun hwn, mae gan ysgolion cyfrwng Cymraeg swyddogaeth hanfodol wrth gynnal y Gymraeg fel iaith fyw. Mae darparu addysg cyfrwng Cymraeg o ansawdd uchel mewn lleoliadau ysgol hyfyw sydd ag adnoddau da yn cefnogi disgyblion i ddatblygu sgiliau iaith cryf ac agweddau cadarnhaol tuag at y Gymraeg. Mae mynediad at grwpiau cyfoedion ehangach, cyfleoedd cyfoethocach o ran y cwricwlwm a gweithgareddau allgyrsiol, ynghyd ag ymgysylltu ystyrion â'r gymuned, yn cryfhau ymhellach y tebygolrwydd y caiff y Gymraeg ei defnyddio y tu hwnt i wersi ffurfiol a'i bod yn rhan naturiol o fywydau cymdeithasol a diwylliannol disgyblion.

Mae dadansoddiad o ddata Cyfrifiad 2021 ledled Sir Gaerfyrddin yn amlygu amrywiad clir yn y gallu i siarad Cymraeg rhwng cymunedau, gydag ardaloedd gwledig fel Llangyndeyrn ar y cyfan yn cofnodi lefelau uwch o siaradwyr Cymraeg na lleoliadau mwy trefol megis tref Caerfyrddin. Fodd bynnag, nid yw cymunedau trefol na gwledig yn imiwn i fregusrwydd ieithyddol. Mae hyn yn tanlinellu'r angen am ddarpariaeth addysgol gynaliadwy, sy'n edrych tua'r dyfodol, a all gefnogi'n gyson ddatblygiad a defnydd y Gymraeg ar draws cenedlaethau.

Gyda'i gilydd, mae'r dystiolaeth hon yn dangos bod yr amgylchedd ieithyddol yn nhref Caerfyrddin a Llangyndeyrn a'r cyffiniau yn gofyn am gefnogaeth barhaus a rhagweithiol i gynnal a chryfhau cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg. Felly, mae gan y cynnig rôl allweddol wrth atgyfnerthu'r Gymraeg fel iaith fyw drwy addysg, cefnogi teuluoedd, a chyfrannu at wydnwch hirdymor y Gymraeg o fewn cymunedau trefol a gwledig, yn unol ag amcanion Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Sir Gaerfyrddin ac uchelgais genedlaethol Cymraeg 2050.

7. Risgiau a Mesurau Lliniaru

Risg	Lliniaru
Gostyngiad tymor byr yn y defnydd anffurfiol o'r Gymraeg ymhlith disgyblion yn ystod y cyfnod pontio	Trefniadau trosglwyddo wedi'u cynllunio, gan gynnwys ymweliadau sefydlu, gweithgareddau ar y cyd, a chymorth gan gyfoedion, i helpu disgyblion o Ysgol y Fro i feithrin hyder wrth ddefnyddio'r Gymraeg o fewn cymuned ysgol fwy. Disgwyliadau clir ar gyfer defnyddio'r Gymraeg wedi'u hymgorffori yn arferion dyddiol yn Ysgol y Dderwen ac yn cael eu cefnogi drwy ofal bugeiliol yn ystod y cyfnod trosglwyddo.
Tarfu ar hyder disgyblion wrth ddefnyddio'r Gymraeg yn gymdeithasol wrth drosglwyddo o ysgol wledig i amgylchedd ysgol drefol fwy	Pwyslais parhaus ar y Gymraeg fel prif iaith gyfathrebu yn Ysgol y Dderwen, gyda staff yn modelu Cymraeg o ansawdd uchel yn gyson ac yn annog cyfranogiad cynhwysol mewn gweithgareddau dosbarth a chymdeithasol.
Colli rhai gweithgareddau cymunedol cyfrwng Cymraeg lleol a oedd gynt wedi'u canoli o amgylch Ysgol y Fro.	Ymgysylltu â lleoliadau cymunedol, sefydliadau a grwpiau ffydd yn ardal Llangyndeyrn lle bo'n ymarferol, ochr yn ochr â chyfathrebu clir i gefnogi teuluoedd i gynnal cyfranogiad cymunedol trwy ddarpariaeth leol amgen a chyfleoedd ysgol ehangach sy'n gysylltiedig ag Ysgol y Dderwen.
Llai o amlygrwydd y Gymraeg o fewn cymuned	Atgyfnerthu bod addysg cyfrwng Cymraeg (Categori 3) yn cael ei chadw a'i chryfhau drwy fynediad i ysgol Gymraeg gynaliadwy yng Nghaerfyrddin, gan gefnogi'r defnydd o'r Gymraeg mewn addysg,

Llangyndeyrn yn dilyn cau'r ysgol leol	<p>gweithgareddau cyfoethogi ac ymgysylltu â'r gymuned.</p> <p>Mwy o weithio mewn partneriaeth gyda'r Fenter Iaith, yr Urdd a darparwyr Cymraeg lleol eraill.</p>
Ymgysylltiad amrywiol rhieni a gofalwyr â gweithgareddau ysgol a chymunedol cyfrwng Cymraeg yn dilyn trosglwyddo i ysgol mewn tref	<p>Cyfathrebu dwyieithog clir, hygyrch sy'n amlinellu cyfleoedd ar gyfer ymgysylltu â rhieni, gwirfoddoli a chyfranogiad mewn digwyddiadau, gweithgareddau a phartneriaethau cyfrwng Cymraeg yn Ysgol y Dderwen, gan gefnogi cyfranogiad parhaus a hyder ymhlith teuluoedd.</p>
Cyfranogiad anwastad mewn gweithgareddau ar ôl ysgol, diwylliannol neu gyfoethogi cyfrwng Cymraeg	<p>Cymorth i ymsefydlu mewn clybiau ar ôl ysgol, gweithgareddau'r Urdd, digwyddiadau diwylliannol, a darpariaeth cyfoethogi, gydag anogaeth ac arweiniad gan staff a chyfoedion i sicrhau bod gweithgareddau'n gynhwysol, yn hygyrch ac yn briodol i ddisgyblion sy'n trosglwyddo o gyd-destun ysgol wledig lai.</p>
Canfyddiad y gallai cau ysgol wledig cyfrwng Cymraeg a throsglwyddo disgyblion i ysgol mewn tref wanhau trosglwyddiad y Gymraeg yn lleol	<p>Cyfathrebu tryloyw gyda rhanddeiliaid yn esbonio sut y bydd addysg cyfrwng Cymraeg, cyfranogiad diwylliannol, a chyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn cael eu cynnal a'u gwella drwy fynediad at grŵp cyfoedion ehangach, darpariaeth gyfoethogi gryfach, ac ethos cyfrwng Cymraeg parhaus yn yr ysgol sy'n derbyn.</p>
Pwysau posibl ar staff i gefnogi parhad darpariaeth Gymraeg a llesiant disgyblion yn ystod pontio	<p>Defnyddio prosesau cynllunio pontio ffurfiol, cydweithio rhwng staff Ysgol y Fro ac Ysgol y Dderwen, a mynediad at gymorth gan yr Awdurdod Lleol lle bo angen, ochr yn ochr â monitro dilyniant a llesiant disgyblion yn y Gymraeg yn barhaus.</p>
Llai o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg rhwng cenedlaethau yng nghymuned Llangyndeyrn	<p>Anogaeth i ymgysylltu'n barhaus â digwyddiadau cymunedol lleol, gweithgareddau sy'n seiliedig ar ffydd, a mentrau yn ardal Llangyndeyrn sy'n darparu cyfleoedd Cymraeg rhwng cenedlaethau, ochr yn ochr â hyrwyddo cyfranogiad mewn digwyddiadau cymunedol a diwylliannol ehangach sy'n gysylltiedig ag Ysgol y Dderwen.</p> <p>Mwy o gysylltiadau â'r Fenter Iaith, yr Urdd a darparwyr lleol eraill.</p>

Colli pwyntiau cyswllt anffurfiol i ddefnyddio'r Gymraeg a oedd yn gysylltiedig yn flaenorol ag adeilad Ysgol y Fro.	Cefnogaeth i barhau i ddefnyddio lleoliadau cymunedol eraill a mannau a rennir yn ardal Llangyndeyrn ar gyfer gweithgareddau cyfrwng Cymraeg lle bo hynny'n briodol, gan leihau dibyniaeth ar hen safle yr ysgol yn unig.
Risg y bydd y Gymraeg yn cael ei defnyddio'n bennaf o fewn lleoliad yr ysgol yn hytrach nag ymestyn i'r gymuned ehangach	Cryfhau cysylltiadau rhwng Ysgol y Dderwen a sefydliadau cymunedol, darpariaeth blynnyddoedd cynnar, grwpiau diwylliannol, a phartneriaid Cymraeg i ymestyn y defnydd o'r Gymraeg y tu hwnt i amgylchedd yr ysgol, gan gynnwys mwy o weithio mewn partneriaeth gyda'r Fenter Iaith a'r Urdd.

8. Monitro a Gwerthuso

Bydd camau lliniaru a nodir yn yr Asesiad hwn o'r Effaith ar y Gymraeg yn cael eu monitro drwy brosesau sefydledig yr Awdurdod Lleol a gwella ysgolion ac adborth o'r ymgynghoriad, gydag addasiadau yn cael eu gwneud lle bo angen i sicrhau'r effaith gadarnhaol fwyaf posibl ar y Gymraeg.

Bydd gwaith monitro parhaus yn sicrhau cydymffurfiaeth barhaus â Safonau'r Gymraeg, gan gynnwys y Safonau Llunio Polisi (88–93), y Safonau Cyflenwi Gwasanaethau (1–83) a'r Safonau Gweithredu (127–135), y mae'n rhaid i'r Awdurdod Lleol eu bodloni.

9. Mecanweithiau Gwella Parhaus

Mae'r cynnig hwn yn dangos sylw dyladwy clir i God Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru a Safonau'r Gymraeg, a bydd yr Awdurdod Lleol yn monitro deilliannau o ran y Gymraeg drwy gydol y broses dylunio, adeiladu a gweithredu, gan adolygu tystiolaeth yn flynyddol a mireinio camau gweithredu fel bod y Gymraeg yn cael ei hyrwyddo'n gyson ac nad yw'n cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.

10. Casgliad a Chrynodeb

Mae'r cynnig i gau Ysgol y Fro a throsglwyddo disgyblion i Ysgol y Dderwen wedi cael ei asesu o ran ei effeithiau ar yr iaith Gymraeg. Bydd darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg yn cael ei chynnal, gyda chyfleoedd i gefnogi a chryfhau'r defnydd o'r Gymraeg trwy fesurau lliniaru effeithiol. Mae'r cynnig yn cyd-fynd â Chynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Sir Gaerfyrddin ac uchelgeisiau Cymraeg 2050 drwy ddiogelu mynediad i addysg drwy gyfrwng y Gymraeg ac yn cefnogi datblygiad parhaus sgiliau Cymraeg ymhlith plant a phobl ifanc.

15. ATODIAD C – ASESIAD EFFAITH INTEGREDIG

Asesiad Effaith Integredig Cyngor Sir Caerfyrddin

MANYLION Y CYNNIG			
Gwasanaeth ac Adran:	Cwblhawyd gan (swyddog arweiniol):	Dyddiad yr asesiad cychwynnol:	Rhagfyr 2025
Addysg a Gwasanaethau Plant	Tîm y Rhaglen Moderneidd io Addysg	Fersiwn Rhif:	4
		Dyddiad Adolygu:	Awst 26
Beth yw'r cynnig sydd i'w asesu?	<p>Cynnig i gau Ysgol y Fro a throsglwyddo disgyblion i Ysgol y Dderwen o 31^{ain} o Ragfyr 2026.</p> <p>Ailasesiad ar ôl yr Ymgynghoriad</p> <p>Mae'r Asesiad Effaith Integredig hwn wedi'i adolygu a'i ddiweddarau yn dilyn cwblhau'r cyfnod gwrthwynebu a gynhaliwyd rhwng 16 Mehefin a 14 Gorffennaf 2026, yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018). Mae'r adolygiad wedi rhoi sylw llawn i'r safbwyntiau a'r dystiolaeth a ddaeth i law gan ymatebwyr.</p> <p>Nododd yr adborth nifer o themâu cyson, gan gynnwys effaith ar y gymuned, defnydd o'r Gymraeg o fewn y pentref, rôl y Cylch Meithrin, llesiant disgyblion a staff, anghenion dysgu ychwanegol, trefniadau teithio ac ystyriaethau amgylcheddol.</p>		

	<p>Mae'r materion hyn wedi'u hystyried yn ofalus ac fe'u hadlewyrchir yn adrannau perthnasol yr Asesiad hwn. Er bod yr ymatebion i'r ymgynghoriad wedi darparu cyd-destun ychwanegol ac wedi cryfhau'r ddealltwriaeth o effeithiau posibl y cynnig, ni nodwyd unrhyw dystiolaeth newydd nac unrhyw dystiolaeth sylweddol wahanol a fyddai'n newid yr asesiad craidd o gynaliadwyedd addysgol, ariannol neu drefniadaethol y cynnig. O ganlyniad, nid oes unrhyw newidiadau i'r cynnig ei hun.</p> <p>Fodd bynnag, mae'r mesurau lliniaru a'r ystyriaethau gweithredu wedi'u hatgyfnerthu er mwyn adlewyrchu'r materion a godwyd yn ystod yr ymgynghoriad, yn enwedig mewn perthynas â chynllunio pontio, cymorth i ddysgwyr bregus, ystyriaethau cymunedol a pharhad y Gymraeg.</p> <p>Nodyn Pwysig</p> <p>Cwblhawyd yr Asesiad Effaith Integredig hwn ym mis Awst 2026 yn seiliedig ar y wybodaeth oedd ar gael ar y pryd. Yn dilyn cwblhau'r asesiad, gostyngodd nifer y disgyblion yn Ysgol Y Fro ac nid oes unrhyw ddisgyblion wedi'u cofrestru yn yr ysgol ers mis Medi 2026. Er bod yr ysgol yn parhau ar agor tra bo penderfyniad ar y cynnig yn yr arfaeth, cydnabyddir y newid hwn mewn amgylchiadau. Er mwyn diogelu uniondeb y broses asesu a darparu cofnod cywir o'r asesiad fel y'i cynhaliwyd yn wreiddiol, nid yw'r Asesiad Effaith Integredig wedi'i ddiwygio'n ôl-weithredol drwyddo draw. Lle bo'n berthnasol, mae gwybodaeth sy'n ymwneud â nifer y disgyblion wedi'i ddiwygio a'i hadlewyrchu yn yr adroddiad cysylltiedig ac yn nogfennau'r broses benderfynu.</p>
Ar bwy fydd y cynnig hwn yn cael effaith uniongyrchol?	<p>Disgyblion sy'n mynychu Ysgol y Fro ar hyn o bryd Rhieni a gofalwyr y disgyblion hyn Staff ysgol yn Ysgol y Fro Llywodraethwyr Ysgol y Fro Staff a disgyblion yr ysgol dderbyn (Ysgol y Dderwen) Cymuned leol Llangyndeyrn Ysgolion lleol eraill.</p>

DEDDF LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL (CYMRU) PUM FFORDD O WEITHIO <i>(gelwir hyn hefyd yn egwyddor datblygu cynaliadwy. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn mynnu fod y Cyngor yn ystyried sut mae unrhyw gynnig yn gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru gan ddefnyddio'r pum ffordd o weithio yn sylfaen)</i>		
Yr egwyddor datblygu cynaliadwy yw: '... bod yn rhaid i'r corff weithredu mewn modd sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion hwythau.'		
Ffyrdd o Weithio	Sut mae'r cynnig yn dangos ei fod wedi ystyried hyn?	Pa dystiolaeth sydd wedi cael ei defnyddio i gefnogi'r farn hon?
Tymor Hir Cydbwyso anghenion tymor byr â rhai tymor hir a chynllunio ar gyfer y dyfodol	Mae'r cynnig yn mynd i'r afael â'r sefyllfa bresennol anghynaliadwy yn Ysgol Y Fro, sydd ar hyn o bryd heb unrhyw ddisgyblion ar y gofrestr, sydd yn hanesyddol wedi cael nifer isel ac yn gostwng o ddisgyblion, a diffyg cyllidebol sylweddol. Ni fyddai cynnal yr ysgol yn hyfyw yn y tymor hir. Drwy drosglwyddo disgyblion i Ysgol Y Dderwen, mae'r cynnig yn gwella canlyniadau addysgol drwy sicrhau mynediad at gwricwlwm ehangach, dosbarthiadau sy'n briodol i'w hoedran, a chyfleusterau gwell, gan gefnogi llwyddiant addysgol hirdymor. Mae hefyd yn cefnogi cynaliadwyedd ariannol drwy leihau costau parhaus ac atal twf pellach yn y diffyg, gan alluogi adnoddau i gael eu defnyddio'n fwy effeithiol ar draws y sir. Ar ben hynny, mae'r cynnig yn sicrhau darpariaeth sy'n addas ar gyfer y dyfodol drwy gyd-fynd â Strategaeth y Rhaglen Moderneiddio Addysg (RhMA), sy'n anelu at greu rhwydwaith ysgolion cynaliadwy sydd wedi'i gyfarparu ar gyfer dysgu'r 21ain ganrif.	Data CYBLD: Yn dangos niferoedd isel parhaus o ddisgyblion a nifer uchel o leoedd gwag. Adroddiadau Cyllideb: Yn tynnu sylw at dueddiadau diffyg anghynaliadwy a chost uchel fesul disgybl (£11,326 o'i gymharu â chyfartaledd sirol o £5,969 2026/27). Arolygiad Estyn (Chwefror 2025): Rhoddwyd yr ysgol mewn Mesurau Arbennig, gan nodi angen brys am welliant. Strategaeth y Rhaglen Moderneiddio Addysg: Yn nodi amcanion ar gyfer cynaliadwyedd hirdymor a safonau addysgol gwell. Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018): Yn gofyn am weithredu lle mae lleoedd gwag yn fwy na 25% a 30 o leoedd heb eu llenwi.
Atal Atal problemau rhag digwydd neu waethygu	Mae'r cynnig yn atal y sefyllfa rhag gwaethygu drwy fynd i'r afael â'r heriau parhaus yn Ysgol Y Fro cyn iddynt ddod yn anwrthdroadwy. Nid oes gan yr ysgol unrhyw ddisgyblion ar y gofrestr ar hyn o bryd, ochr yn ochr â diffyg cyllidebol	Data CYBLD (2026): Amcanestyniadau'n nodi niferoedd isel parhaus a niferoedd uchel o lefydd gwag (41% yn 2030).

	<p>sylweddol sy'n cynyddu. Byddai cynnal y sefyllfa bresennol yn arwain at ansefydlogrwydd ariannol pellach ac anawsterau parhaus wrth ddarparu cwricwlwm eang a chytbwys, fel yr amlygwyd gan arolygiad diweddar Estyn a osododd yr ysgol mewn Mesurau Arbennig. Drwy drosglwyddo disgyblion i Ysgol Y Dderwen, mae'r cynnig yn lliniaru'r risgiau hyn, gan sicrhau bod disgyblion yn cael mynediad at addysg o ansawdd uchel mewn dosbarthiadau sy'n briodol i'w hoedran ac mewn cyfleusterau modern. Mae'r dull rhagweithiol hwn yn cyd-fynd â Strategaeth y Rhaglen Moderneiddio Addysg (RhMA), sy'n anelu at greu rhwydwaith ysgolion cynaliadwy ac osgoi dirywiad mewn safonau addysgol a hyfywedd ariannol.</p>	<p>Adroddiadau Cyllideb: Mae gan Ysgol y Fro ddiffyg o £107,810 mewn Mawrth 2026, heb unrhyw ddiffyg trwyddedig ar waith.</p> <p>Cost fesul Disgybl: £11,326 o'i gymharu â chyfartaledd Sir Gaerfyrddin o £5,969, sy'n tynnu sylw at aneffeithlonrwydd ariannol.</p> <p>Arolygiad Estyn (Chwefror 2025): Rhoddwyd yr Ysgol mewn Mesurau Arbennig oherwydd pryderon ynghylch diogelu, arweinyddiaeth wan, a safonau gwael.</p> <p>Strategaeth y Rhaglen Moderneiddio Addysg: Yn nodi amcanion ar gyfer creu rhwydwaith ysgolion cynaliadwy a gwella safonau addysgol.</p> <p>Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018): Yn gofyn am weithredu lle mae lleoedd gwag yn fwy na 25% a 30 o leoedd heb eu llenwi, sy'n berthnasol i Ysgol y Fro.</p>
<p>Integreiddio</p> <p>Cydnabod perthnasoedd a rhyngddibyniaeth â nodau llesiant eraill ac amcanion meysydd gwasanaeth a phartneriaid eraill.</p>	<p>Mae'r cynnig yn dangos integreiddio drwy gydnabod y berthynas a'r rhyngddibyniaethau rhwng darpariaeth addysgol, cynaliadwyedd ariannol, llesiant cymunedol, ac amcanion diwylliannol. Mae cau Ysgol y Fro a throsglwyddo'r disgyblion i Ysgol y Dderwen yn cyd-fynd â Strategaeth Rhaglen Moderneiddio Addysg Sir Gaerfyrddin, sy'n ceisio creu rhwydwaith ysgolion cynaliadwy sy'n cefnogi'r Cwricwlwm i Gymru a blaenoriaethau Llywodraeth Cymru, gan gynnwys Cymraeg 2050. Mae hefyd yn cyfrannu at amcanion corfforaethol ehangach fel lleihau lleoedd gwag, gwella effeithlonrwydd adnoddau, a chefnogi</p>	<p>Strategaeth y Rhaglen Moderneiddio Addysg: Yn nodi amcanion ar gyfer rhwydweithiau ysgolion cynaliadwy a gwella safonau addysgol.</p> <p>Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018): Yn gofyn am ystyried lleoedd gwag a'r effaith ar y gymuned.</p> <p>Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg: Yn sicrhau parhad darpariaeth cyfrwng Cymraeg ac yn cefnogi nodau Cymraeg 2050.</p>

	<p>cydraddoldeb economaidd-gymdeithasol drwy sicrhau bod disgyblion yn cael mynediad at addysg o ansawdd uchel waeth beth fo'u lleoliad. Mae'r cynnig yn integreiddio â pholisi cludiant drwy ddarparu cludiant am ddim i'r ysgol i ddisgyblion cymwys, ac â chynllunio cymunedol drwy ystyried yr effaith ar wasanaethau lleol fel y Cylch Meithrin. Mae'r dull cyfannol hwn yn sicrhau nad yw penderfyniadau ynghylch darpariaeth addysg yn cael eu gwneud ar wahân ond yn ystyried nodau llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.</p> <p>Mae'r adborth o'r ymgynghoriad wedi atgyfnerthu pwysigrwydd Ysgol y Fro fel canolbwynt ar gyfer gweithgarwch cymunedol, hunaniaeth leol a defnydd o'r Gymraeg yn Llangyndeyrn. Disgrifiodd llawer o ymgynghoreion yr ysgol yn ganolog i fywyd y pentref. Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod yn llawn gryfder y sylwadau a'r safbwyntiau hyn. Mewn ymateb, mae'r Awdurdod Lleol wedi ailedrych ar ei asesiad o effeithiau cymunedol a'i ddiweddarau, gan gynnwys y cysylltiadau â sefydliadau lleol a'r Cylch Meithrin sydd wedi'i leoli ar yr un safle.</p> <p>Er bod y gwerth a roddir ar yr ysgol gan y gymuned yn cael ei gydnabod, mae'r effeithiau hyn wedi'u pwysu a'u mesur ochr yn ochr â chyfrifoldebau statudol i sicrhau darpariaeth addysg gynaliadwy, o ansawdd uchel a defnydd effeithiol o adnoddau cyhoeddus. Mae'r cynnig yn parhau i integreiddio amcanion corfforaethol ehangach sy'n ymwneud â chynaliadwyedd, cydraddoldeb a llesiant diwylliannol, gan gydnabod ar yr un pryd bod penderfyniadau ynghylch trefniadaeth ysgolion yn anochel yn golygu cydbwysu</p>	<p>Data Ariannol: Yn dangos diffyg anghynnaladwy a chost uchel fesul disgybl yn Ysgol y Fro.</p> <p>Polisi Trafnidiaeth: Cludiant ysgol am ddim i ddisgyblion cymwys er mwyn cynnal hygyrchedd.</p> <p>Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned: Yn tynnu sylw at gysylltiadau â sefydliadau a gwasanaethau lleol.</p> <p>Adborth o'r Ymgynghoriad Yn tynnu sylw at farn rhanddeiliaid a'r cyhoedd</p>
--	--	--

	effeithiau cymunedol â gwydnwch addysgol hirdymor a deilliannau dysgwyr.	
Cydweithio Wedi'i gyflawni trwy weithio gyda phartneriaid mewnol ac allanol eraill (sector cyhoeddus, preifat neu wirfoddol) i ddod o hyd i atebion cynaliadwy a rennir	<p>Mae'r cynnig wedi'i ddatblygu a'i gyflwyno drwy gydweithio â phartneriaid mewnol ac allanol i nodi atebion cynaliadwy a rennir. Yn fewnol, gweithiodd yr Awdurdod Lleol gyda thimau Gwasanaethau Addysg, Cyllid, Adnoddau Dynol a Chludiant i sicrhau bod y cynnig yn mynd i'r afael â safonau addysgol, cynaliadwyedd ariannol, a hygyrchedd. Yn allanol, ymgysylltwyd â chorff llywodraethu'r ysgol, y pennaeth a'r aelod etholedig lleol yn ystod y trafodaethau cychwynnol. Bydd y broses ymgynghori yn cael ei chynnal yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018), sy'n sicrhau y gall rhanddeiliaid, gan gynnwys rhieni, staff, undebau llafur, Estyn, a Chomisiynydd y Gymraeg fynegi eu barn. Mae'r dull cydweithredol hwn yn cefnogi tryloywder, rhannu cyfrifoldeb, a'r broses o ddatblygu ateb sy'n cydbwysu anghenion addysgol, ariannol a chymunedol.</p>	<p>Llunio Trafodaethau: Trafodaethau cychwynnol gyda chorff llywodraethu Ysgol y Fro a'r aelod lleol (Mawrth 2025).</p> <p>Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018): Gosod gofynion statudol ar gyfer ymgynghori ac ymgysylltu â rhanddeiliaid.</p> <p>Dogfen Ymgynghori: Yn amlinellu ymgysylltiad â rhieni, staff, undebau llafur, a grwpiau cymunedol.</p> <p>Strategaeth y Rhaglen Moderneiddio Addysg: Wedi'u datblygu ar y cyd ar draws meysydd gwasanaeth i sicrhau rhwydweithiau ysgolion cynaliadwy.</p> <p>Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned: Ystyried sefydliadau a gwasanaethau lleol a allai gael eu heffeithio.</p>
Cynnwys Cynnwys y rhai sydd â diddordeb a cheisio eu barn am benderfyniadau sy'n effeithio arnynt	<p>Mae'r cynnig wedi'i ddatblygu trwy gynnwys yn weithredol y rheiny sydd â diddordeb a cheisio eu barn am benderfyniadau sy'n effeithio arnynt. Yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018), mae Cyngor Sir Caerfyrddin wedi cwblhau proses ymgynghori gynhwysfawr â rhanddeiliaid. Roedd hyn yn cynnwys ymgysylltu â rhieni, gofawyr, disgyblion, staff ysgol, cyrff llywodraethu, undebau llafur, Estyn, Comisiynydd y Gymraeg, aelodau etholedig lleol, a chynrychiolwyr cymunedol. Ymgynghorwyd â disgyblion drwy ddeunyddiau yn briodol i'w hoedran a sesiynau gyda'r cyngor ysgol, gan sicrhau bod eu lleisiau yn cael eu clywed. Roedd y cyfnodau ymgynghori a</p>	<p>Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018): Yn gosod gofynion statudol ar gyfer cynnwys rhanddeiliaid.</p> <p>Dogfen Ymgynghori: Yn manylu ar rhanddeiliaid, dulliau ac amserlen o ran ymgynghori.</p> <p>Gweithgareddau Ymgynghori: Arolwg ar-lein, ymatebion drwy e-bost, ffurflenni papur, a sesiynau ymgysylltu â disgyblion.</p> <p>Ymrwymiad i gyhoeddi Adroddiad Ymgynghori ac Adroddiadau</p>

	<p>gwrthwynebu yn darparu sawl sianel ar gyfer rhoi adborth, gan gynnwys arolygon ar-lein, sylwadau dros e-bost, a ffurflenni ymateb ar bapur. Cyhoeddwyd Adroddiad Ymgynghori ffurfiol yn crynhoi'r holl ymatebion a bydd yr adroddiad Gwrthwynebu yn cael ei gyhoeddi gan gynnwys ystyriaethau y Cyngor cyn i unrhyw benderfyniad terfynol gael ei wneud. Mae'r dull hwn yn sicrhau tryloywder a chyfranogiad ystyrllon rhanddeiliaid wrth lunio'r cynnig.</p>	<p>Gwrthwynebu: Yn sicrhau bod adborth yn cael ei ystyried cyn gwneud penderfyniad terfynol.</p>
--	--	---

Pa gamau gellir eu cymryd i leihau unrhyw effeithiau negyddol neu gefnogi unrhyw effeithiau positif?

1. Tymor Hir	I gefnogi cynaliadwyedd tymor hir, bydd y cynnig yn cynnwys cynllun pontio fesul cam i sicrhau bod y disgyblion yn symud yn hwylus i Ysgol y Dderwen, gan gynnal parhad o ran addysg a llesiant. Os oes angen, bydd buddsoddiad yn cael ei wneud mewn seilwaith cynaliadwy yn yr ysgol sy'n derbyn i ddarparu ar gyfer disgyblion ychwanegol heb gyfaddawdu ar ansawdd. Bydd y Cyngor hefyd yn monitro'r effaith tymor hir ar gydlyniant cymunedol ac yn edrych ar opsiynau ar gyfer rhoi pwrpas newydd i safle Ysgol y Fro er budd y gymuned yn unol â pholisi'r Awdurdod Lleol ar gyfer adeiladau ysgol diangen.
2. Atal	Mae mesurau ataliol yn canolbwyntio ar leihau ansicrwydd ac osgoi dirywiad pellach y sefyllfa. Mae hyn yn cynnwys ymgysylltu'n gynnar a chyfathrebu'n glir â rhieni a staff, cymorth wedi'i dargedu i ddysgwyr sy'n agored i niwed yn ystod y cyfnod pontio, a rhoi mesurau rheoli ariannol ar waith i atal y diffyg rhag cynyddu ymhellach yn Ysgol y Fro hyd nes iddi gau.
3. Integreiddio	Mae'r cynnig yn integreiddio â strategaethau ac amcanion ehangach drwy gyd-fynd â Strategaeth y Rhaglen Moderneiddio Addysg a Chynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg. Mae'n sicrhau cysondeb â nodau addysgol a diwylliannol wrth gydlynu â gwasanaethau cludiant i ddarparu trefniadau teithio diogel ac effeithlon.
4. Cydweithio	Mae cydweithio yn ganolog i'r cynnig, gydag ymgysylltu parhaus rhwng timau mewnol, Addysg, Cyllid, Adnoddau Dynol a Chludiant, a phartneriaid allanol fel Estyn, Comisiynydd y Gymraeg, ac undebau llafur. Bydd y Cyngor hefyd yn gweithio'n agos gyda'r holl randdeiliaid gan gynnwys yr ysgol sy'n derbyn er mwyn sicrhau bod pob parti yn cydweithio'n llawn drwy gydol y cyfnod pontio.

5. Cynnwys	Er mwyn sicrhau cyfranogiad ystyrlon, mae'r Cyngor wedi cynnal prosesau ymgynghori tryloyw, gan roi cyfleoedd i rieni, disgyblion, staff a rhanddeiliaid cymunedol roi adborth. Defnyddiwyd deunyddiau ymgynghori sy'n addas i blant a sesiynau gyda'r cyngor ysgol i gynnwys plant mewn penderfyniadau sy'n effeithio arnynt. Bydd Adroddiad Ymgynghori ffurfiol yn cael ei gyhoeddi yn crynhoi'r adborth a sut y dylanwadodd ar y penderfyniad terfynol. Os bydd y cynnig yn mynd ymlaen i Hysbysiad Statudol, bydd cyfle arall i'r cyhoedd a rhanddeiliaid gyflwyno gwrthwynebiadau.
-------------------	---

CYDRADDOLDEBAU (*mae Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor roi "sylw priodol" i'r angen i wneud y canlynol: dileu gwahaniaethu, aflonyddu a fictimeiddio anghyfreithlon; hybu cyfle cyfartal rhwng gwahanol grwpiau; a meithrin perthynas dda rhwng gwahanol grwpiau*)

Nodweddion Gwarchodedig	A ydy'r cynnig yn effeithio ar unrhyw un o'r nodweddion gwarchodedig?	Pa dystiolaeth sydd wedi cael ei defnyddio i gefnogi'r farn hon?
Oedran	Mae'r cynnig yn effeithio'n uniongyrchol ar ddisgyblion oedran cynradd sy'n mynychu Ysgol y Fro ar hyn o bryd, gan y bydd angen iddynt drosglwyddo i ysgol arall. Mae hefyd yn effeithio ar rieni a gofalmwyr a allai fod angen addasu i drefniadau teithio newydd. Mae'r cynnig yn effeithio'n uniongyrchol ar yr holl staff sy'n cael eu cyflogi yn Ysgol y Fro. Bydd angen ystyried lliniaru unrhyw effaith ar staff, gan gynnwys y rhai dros 55 oed.	Data CYBLD Proffil staffio
Anabledd	Amlygodd ymatebion i'r ymgynghoriad bryderon ynghylch yr effeithiau posibl ar ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol, gan gynnwys gorbryder sy'n gysylltiedig â newid, sensitifrwydd synhwyrdd a'r heriau sy'n gysylltiedig ag addasu i amgylchedd ysgol fwy. Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod bod rhai dysgwyr yn cael budd o arferion cyfarwydd a lleoliadau llai. Mae gan yr ysgol dderbyn systemau ADY sefydledig, arweinyddiaeth ADY bwrpasol, a mynediad at wasanaethau arbenigol. Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai trefniadau cynllunio pontio unigol, addasiadau rhesymol ac ymgysylltu parhaus â theuluoedd yn hanfodol i liniaru unrhyw	Ymatebion i'r Ymgynghoriad

	effeithiau andwyol posibl a chefnogi llesiant disgyblion.	
Ailbennu Rhywedd	Ni nodwyd unrhyw effaith. Nid yw'r cynnig yn ymwneud â hunaniaeth rhywedd nac yn cynnwys newidiadau a fyddai'n effeithio ar unigolion sy'n mynd neu wedi mynd drwy broses ailbennu rhywedd.	Nid yw natur y cynnig (cau ysgol a throsglwyddo'r disgyblion) yn gysylltiedig â'r nodwedd hon.
Priodas a Phartneriaeth Sifil	Ni nodwyd unrhyw effaith. Nid yw'r cynnig yn effeithio ar statws priodasol neu statws partneriaeth sifil.	Cwmpas y cynnig wedi'i gyfyngu i ddarpariaeth ysgol.
Hil	Ni ragwelir unrhyw effaith negyddol. Mae'r ddwy ysgol yn darparu addysg cyfrwng Cymraeg ac yn hyrwyddo cydraddoldeb a chynhwysiant.	Mae'r Asesiad o'r Effaith ar yr Iaith Gymraeg ac adroddiadau Estyn yn cadarnhau arferion cynhwysol.
Crefydd/Cred	Ni nodwyd unrhyw effaith. Nid yw'r cynnig yn newid darpariaeth addysg grefyddol nac yn cyfyngu mynediad at weithgareddau sy'n seiliedig ar ffydd.	Mae'r ddwy ysgol yn ysgolion cymunedol heb gymeriad crefyddol dynodedig.
Beichiogrwydd a Mamolaeth	Effaith bosibl ar rieni sy'n feichiog neu ar gyfnod mamolaeth oherwydd newidiadau i drefniadau teithio. Mae mesurau lliniaru yn cynnwys cyfathrebu clir a chymorth o ran cludiant. Bydd staff beichiog, y rhai sydd ar absenoldeb mamolaeth, neu'r rhai sy'n dychwelyd i'r gwaith yn cael mynediad at gyngor ac arweiniad parhaus gan AD trwy gydol y broses weithredu. Lle bo'n bosibl, bydd cyswllt AD enwebedig yn cael ei nodi ar gyfer ymholiadau sy'n gysylltiedig â beichiogrwydd a mamolaeth.	Polisi cludiant i'r ysgol Cyngor Sir Caerfyrddin a mesurau cymorth.
Cyfeiriadedd Rhywiol	Ni nodwyd unrhyw effaith. Nid yw'r cynnig yn effeithio ar gyfleoedd neu driniaeth sy'n seiliedig ar ryw neu gyfeiriadedd rhywiol.	Mae'r cynnig yn ymwneud â threfniadaeth ysgolion a throsglwyddo disgyblion yn unig.
Rhyw	Ni nodwyd unrhyw effaith ar ddisgyblion. Nid yw'r cynnig yn effeithio ar gyfleoedd na thriniaeth ar sail rhyw neu gyfeiriadedd rhywiol. Ni nodwyd unrhyw effaith wahaniaethol ar staff. Byddai unrhyw effeithiau	Mae'r cynnig yn ymwneud â threfniadaeth ysgolion a throsglwyddo disgyblion yn unig.

	staffio sy'n deillio o'r cynnig yn cael eu rheoli yn unol â pholisïau cyflogaeth y Cyngor, gan sicrhau triniaeth deg a chyfartal waeth beth fo'u rhyw.	
--	--	--

Pa gamau gellir eu cymryd i leihau unrhyw effeithiau negyddol neu gefnogi unrhyw effeithiau positif?

1. Oedran	Darparu cymorth pontio a chyfathrebu clir ar gyfer disgyblion a rhieni, gan gynnwys ymweliadau ymgysylltu â'r ysgol sy'n derbyn. Cynnig gofal bugeiliol ychwanegol ar gyfer disgyblion iau i leddfu pryder yn ystod y newid.
2. Anabledd	Sicrhau bod yr ysgol sy'n derbyn yn gwneud addasiadau rhesymol ar gyfer disgyblion ag anableddau os oes angen, gan gynnwys addasiadau hygyrchedd a threfniadau cludiant. Darparu cynlluniau pontio unigol ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol.
3. Ailbennu Rhywedd	Cadw cyfrinachedd a sicrhau bod polisïau cynhwysol yn cael eu cynnal. Darparu hyfforddiant staff (os oes angen) ar gydraddoldeb ac amrywiaeth er mwyn atal gwahaniaethu a meithrin amgylchedd cynhwysol.
4. Priodas a Phartneriaeth Sifil	Ni ddisgwylir unrhyw effaith uniongyrchol, ond cynnal sianeli cyfathrebu hyblyg i rieni ddarparu ar gyfer amgylchiadau teuluol.
5. Hil	Parhau i hyrwyddo cydraddoldeb a chynhwysiant yn yr ysgol sy'n derbyn. Monitro am unrhyw broblemau posibl a darparu gweithgareddau ymwybyddiaeth ddiwylliannol i gynnal perthynas gadarnhaol.
6. Crefydd/Cred	Sicrhau bod unrhyw arferion crefyddol neu ofynion deietegol yn parhau i gael eu parchu yn yr ysgol sy'n derbyn. Cyfathrebu â rhieni i gadarnhau'r trefniadau.
7. Beichiogrwydd a Mamolaeth	Cynnig opsiynau ymgysylltu hyblyg i rieni sy'n feichiog neu ar gyfnod mamolaeth, megis cyfarfodydd rhithwir a dyddiadau cau estynedig ar gyfer ymatebion i'r ymgynghoriad.
8. Cyfeiriadedd Rhywiol	Darparu hyfforddiant cydraddoldeb ac amrywiaeth i staff er mwyn cynnal amgylchedd cynhwysol ac atal gwahaniaethu os oes angen. Sicrhau bod polisïau gwrth-fwlio yn cael eu gweithredu.
9. Rhyw	Darparu hyfforddiant cydraddoldeb ac amrywiaeth i staff er mwyn cynnal amgylchedd cynhwysol ac atal gwahaniaethu os oes angen. Sicrhau bod polisïau gwrth-fwlio yn cael eu gweithredu. Byddai unrhyw effeithiau

	staffio sy'n deillio o'r cynnig yn cael eu rheoli yn unol â pholisïau cyflogaeth y Cyngor, gan sicrhau triniaeth deg a chyfartal waeth beth fo'u rhyw.
--	--

Y GYMRAEG (mae Mesur y Gymraeg 2011 a Safonau'r Gymraeg yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor roi "sylw priodol" i'r effaith bositif neu negyddol y gall cynnig ei chael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg)

Gofyniad	A ydy'r cynnig yn effeithio ar y Safonau canlynol?	Pa dystiolaeth sydd wedi cael ei defnyddio i gefnogi'r farn hon?	A ydy'r cynnig yn cael unrhyw effeithiau positif neu negyddol?
Cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r iaith Gymraeg	<p>Ydy, yn gadarnhaol. Bydd disgyblion yn parhau i dderbyn addysg drwy gyfrwng y Gymraeg yn Ysgol y Dderwen, sydd hefyd yn ysgol cyfrwng Cymraeg Categori 3.</p> <p>Amlygodd ymatebion i'r ymgynghoriad bryderon ynghylch effaith bosibl y cynnig ar y defnydd o'r Gymraeg yng nghymuned ehangach Llangyndeyrn, yn benodol colli cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol ac yn gymdeithasol sy'n gysylltiedig â phresenoldeb yr ysgol fel sefydliad canolog yn y pentref. Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod y pryderon hyn ac yn derbyn bod bywiogrwydd y Gymraeg yn cael ei ddylanwadu nid yn unig gan addysg ffurfiol, ond hefyd gan ryngweithio cymdeithasol a gweithgareddau cymunedol. Er nad yw'r cynnig yn lleihau mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg a'i fod yn cynnal llwybr cyfrwng Cymraeg llawn yn yr ardal</p>	<p>Mae'r ddwy ysgol yn rhai cyfrwng Cymraeg.</p> <p>Mae Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg yn nodi bod y cynnig yn cynnal darpariaeth cyfrwng Cymraeg ac yn cefnogi amcanion Cymraeg 2050.</p> <p>Mae adroddiad Estyn ar gyfer Ysgol y Dderwen yn tynnu sylw at safonau Cymraeg cryf a chyfleoedd i ddisgyblion ddefnyddio'r Gymraeg yn ffurfiol ac yn anffurfiol.</p>	<p>Effaith Gadarnhaol: Bydd disgyblion yn cael mwy o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn grŵp cyfoedion mwy a chael mynediad at weithgareddau allgyrsiol (e.e. clybiau'r Urdd) sy'n hyrwyddo'r iaith a diwylliant Cymraeg.</p> <p>Bydd yr Awdurdod Lleol yn monitro effeithiau'r Gymraeg ar ôl gweithredu'r cynnig drwy ymgysylltu â'r ysgol sy'n derbyn a phartneriaid perthnasol er mwyn sicrhau bod cyfleoedd i blant a phobl ifanc ddefnyddio'r Gymraeg yn hyderus ac yn naturiol yn parhau i gael eu cefnogi.</p>

	leol, mae'r Awdurdod Lleol yn derbyn y gallai newidiadau i strwythur y ddarpariaeth effeithio ar y ffordd y caiff gweithgareddau cyfrwng Cymraeg eu profi yn lleol. Yn unol â hynny, bydd yr Awdurdod yn parhau i weithio gyda'r ysgol sy'n derbyn, darparwyr blynyddoedd cynnar a phartneriaid perthnasol i gefnogi cyfleoedd i ddisgyblion ddefnyddio'r Gymraeg yn hyderus ac yn naturiol mewn cyd-destunau addysgol a chymdeithasol yn dilyn y cyfnod trosglwyddo.		
Dim trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg	Dim effaith negyddol. Bydd darpariaeth Gymraeg yn parhau i gael ei thrin yn gyfartal a'i hyrwyddo yn unol â gofynion statudol.	Mae'r ddwy ysgol yn gweithredu o dan Safonau'r Gymraeg. Mae'r ddogfen gynnig yn cadarnhau cydymffurfiaeth â Mesur y Gymraeg 2011. Mae gan yr ysgol dderbyn ethos Cymraeg cryf a chyfleoedd allgyrsiol yn Gymraeg.	Effaith Gadarnhaol: Cynnal a chryfhau'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg, gan sicrhau bod disgyblion yn parhau i ddysgu a chyfathrebu yn bennaf yn Gymraeg. Bydd yr Awdurdod Lleol yn monitro effeithiau ar yr Iaith Gymraeg ar ôl gweithredu'r cynnig drwy ymgysylltu â'r ysgol sy'n derbyn a phartneriaid perthnasol er mwyn sicrhau bod cyfleoedd i blant a phobl ifanc ddefnyddio'r Gymraeg yn hyderus ac yn naturiol yn parhau i gael eu cefnogi.

<p>DYLETSWYDD ECONOMAIDD-GYMDEITHASOL (Mae'r Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol yn ei gwneud yn ofynnol i ni, wrth wneud penderfyniadau strategol, ystyried sut allai ein penderfyniadau helpu i leihau'r anghydraddoldebau sydd ynghlwm wrth anfanteision economaidd-gymdeithasol. Mae anghydraddoldeb o ran canlyniadau yn ymwneud ag unrhyw wahaniaethau mesuradwy mewn canlyniadau rhwng y rhai sydd wedi profi anfantais economaidd-gymdeithasol a gweddi y boblogaeth. Mae hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i ni ddeall safbwyntiau ac anghenion y rhai yr effeithir arnynt gan y penderfyniad, yn enwedig y rhai sy'n wynebu anfantais economaidd)</p>	
Gofyniad	
Pa dystiolaeth sydd gennych chi am anfantais economaidd-gymdeithasol ac anghydraddoldebau canlyniadau mewn perthynas â'r penderfyniad hwn?	Dangosodd data CYBLD (2025) fod tua 13.3% o ddisgyblion Ysgol Y Fro yn gymwys i gael Prydau Ysgol am Ddim, sy'n dangos anfantais economaidd-gymdeithasol ymhlith rhai teuluoedd. Gallai'r cynnig effeithio ar y teuluoedd hyn oherwydd newidiadau mewn trefniadau teithio a lleoliad yr ysgol. Fodd bynnag, bydd cludiant am ddim o'r cartref i'r ysgol yn cael ei ddarparu i ddisgyblion cymwys, gan leihau'r baich ariannol.
A ydych wedi ymgysylltu â'r rheiny y mae'r penderfyniad yn effeithio arnynt?	Ydyn. Cynhaliwyd trafodaethau llunio gyda'r pennaeth a'r corff llywodraethu. Mae proses ymgynghori statudol yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018) wedi cael ei chynnal. Roedd hyn yn cynnwys ymgysylltu â rhieni, gofalmwr, disgyblion, staff, a rhanddeiliaid cymunedol trwy arolygon ar-lein, ymatebion e-bost, a chyfarfodydd. Mae llais y disgyblion yn cael ei gynnwys trwy sesiynau gyda'r cyngor ysgol, sesiynau ar-lein a deunyddiau sy'n briodol i'w hoedran. Rhoddwyd cyfle pellach i wneud sylwadau ar y cynigion yn ystod y cyfnod gwrthwynebu. Amlygodd adborth o'r ymgynghoriad bryderon ynghylch y dyddiad trosglwyddo arfaethedig yng nghanol blwyddyn academaidd. Os bydd y cynnig yn mynd rhagddo, bydd amseriad trosglwyddo disgyblion yn cael ei adolygu fel rhan o gynllunio gweithredu, gan ystyried llesiant disgyblion, parhad y cwricwlwm ac ystyriaethau gweithredol.
A ydych wedi ystyried cymunedau a lleoedd o ddiddordeb?	Ydyn. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned wedi cael ei ailystyried yn dilyn adborth o'r ymgynghoriad ac mae'n tynnu sylw at arwyddocâd Ysgol y Fro yng nghymuned Llangyndeyrn, gan gynnwys ei rôl wrth gefnogi cydlyniant cymdeithasol, hunaniaeth leol a rhyngweithio rhwng cenedlaethau. Cododd ymgynghoreion bryderon ynghylch effeithiau posibl y cynnig ar weithgarwch cymunedol, defnydd o'r Gymraeg, a dadleoli gwasanaethau sy'n gweithredu ar safle'r ysgol ar hyn o bryd, gan gynnwys y Cylch Meithrin, sy'n gweithredu fel lleoliad Gofal Plant Dechrau'n Deg cymeradwy ac yn ddarparwr cofrestredig y Cynnig Gofal Plant.

	<p>Amlygodd adborth o'r ymgynghoriad bryder sylweddol ynghylch effaith bosibl y cynnig ar y Cylch Meithrin sy'n gweithredu ar hyn o bryd o Ysgol Y Fro, gan gynnwys risgiau o darfu ar ddarpariaeth y blynyddoedd cynnar, effeithiau ar staff a goblygiadau i deuluoedd sy'n defnyddio darpariaeth Dechrau'n Deg a'r Cynnig Gofal Plant. Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod pwysigrwydd darpariaeth blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg wrth gefnogi caffael iaith a chyfranogiad economaidd-gymdeithasol.</p> <p>Er mai cyfrifoldeb y darparwr yw gweithrediad y Cylch, bydd yr Awdurdod yn gweithio gyda phartneriaid perthnasol, gan gynnwys y Gwasanaethau Blynyddoedd Cynnar a Mudiad Meithrin, i edrych ar opsiynau llety amgen os bydd angen. Mae'r effeithiau hyn wedi'u pwysu a'u mesur yn ofalus ochr yn ochr â chynaliadwyedd addysgol ac ariannol yr ysgol.</p> <p>Gan fod Ysgol y Fro wedi'i dynodi fel ysgol wledig, rhoddwyd ystyriaeth ychwanegol i ofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018), gan gynnwys cynaliadwyedd cymunedol, goblygiadau teithio, dewisiadau eraill rhesymol yn lle cau'r ysgol a'r rhagdybiaeth yn erbyn cau sy'n berthnasol i ysgolion gwledig. Mae'r materion hyn wedi llywio'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned a'r broses ehangach o wneud penderfyniadau.</p> <p>Mae'r effeithiau hyn yn cael eu cydnabod ac wedi cael eu pwysu a'u mesur ochr yn ochr â chyfrifoldebau statudol yr Awdurdod Lleol i sicrhau darpariaeth addysg gynaliadwy. Os bydd y cynnig yn cael ei weithredu ac nad oes angen adeilad yr ysgol mwyach o ran gofynion addysgol, bydd prosesau corfforaethol sefydledig yn ystyried defnydd posibl o'r safle yn y dyfodol, gan gynnwys defnydd cymunedol neu wirfoddol, yn amodol ar ystyriaethau o ran hyfywedd a llywodraethu.</p>
<p>Beth yw prif effeithiau'r cynnig?</p>	<p>Mae'r prif effeithiau yn cynnwys cau ysgol leol, a allai effeithio ar gydlyniant cymunedol a hygyrchedd i deuluoedd yn Llangyndeyrn. Bydd angen i ddisgyblion deithio ymhellach i fynychu Ysgol y Dderwen neu ysgol arall a ffefrir. Gall hyn leihau cyfleoedd ar gyfer teithio llesol fel cerdded, beicio neu sgwtera i'r ysgol a gallai effeithio ar arferion teuluol a threfniadau gofal plant. Fodd bynnag, bydd cludiant am ddim o'r cartref i'r ysgol ar gael i ddisgyblion cymwys yn unol â Pholisi Trafnidiaeth y Cyngor.</p> <p>Mae'r cynnig yn sicrhau addysg cyfrwng Cymraeg barhaus a gwell cyfleoedd addysgol drwy drosglwyddo disgyblion i ysgolion sydd â chyfleoedd cwricwlaidd ac allgyrsiol ehangach, mwy o wydnwch staffio a chyfleusterau gwell. Yn ariannol, mae'r cynnig yn lleihau aneffeithlonrwydd ac yn atal</p>

	y diffyg rhag cynyddu ymhellach.
Sut gellid gwella'r cynnig fel ei fod yn lleihau anghydraddoldebau canlyniadau o ganlyniad i anfantais economaidd-gymdeithasol?	<p>Gellid gwella'r cynnig drwy ddarparu cymorth ychwanegol i deuluoedd sy'n wynebu caledi economaidd, megis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sicrhau cludiant am ddim i'r ysgol ar gyfer pob disgybl cymwys. • Cynnig opsiynau ymgysylltu hyblyg i rieni (e.e., cyfarfodydd rhithwir). • Monitro'r effaith ar ddisgyblion sy'n cael Prydau Ysgol am Ddim a chynnig cymorth llesiant wedi'i dargedu yn ystod y broses bontio os oes angen. <p>Mae cyllid ysgolion yn ystyried lefelau amddifadedd drwy ddefnyddio cymhwysedd am Brydau Ysgol am Ddim fel dangosydd o anfantais. Darperir cyllid ychwanegol ar gyfer pob disgybl cymwys, sy'n golygu bod ysgolion sydd â mwy o ddisgyblion sy'n derbyn Prydau Ysgol am Ddim yn cael mwy o gymorth. Mae hyn yn helpu i sicrhau bod adnoddau yn cael eu targedu at y mannau lle mae eu hangen fwyaf.</p>
Beth yw'r effaith debygol ar y rhai sy'n rhannu nodweddion gwarchodedig a beth yw'r effeithiau pellach o ran croestoriadedd?	<p>Mae'r cynnig yn annhebygol o gael effaith negyddol ar y rhan fwyaf o'r nodweddion gwarchodedig, gan y bydd darpariaeth cyfrwng Cymraeg ac arferion cynhwysol yn parhau. Fodd bynnag, gallai fod effeithiau croestoriadol i ddisgyblion o deuluoedd incwm isel sydd hefyd ag anghenion dysgu ychwanegol neu rieni sy'n feichiog/mamolaeth. Gellir lliniaru'r effeithiau hyn trwy gynlluniau pontio unigol, cymorth trafndiaeth, a gofal bugeiliol wedi'i dargedu.</p>

HAWLIAU'R PLENTYN (<i>Yn yr adran hon, mae angen i ni ystyried a yw'r cynnig yn cael unrhyw effaith uniongyrchol neu anuniongyrchol ar blant a phobl ifanc</i>).			
Gofyniad		Pa dystiolaeth sydd wedi cael ei defnyddio i gefnogi'r farn hon?	Pa gamau gellir eu cymryd i leihau unrhyw effeithiau negyddol neu gefnogi unrhyw effeithiau positif?
A fydd y cynnig yn cael unrhyw effaith (uniongyrchol neu	Bydd y cynnig yn cael effaith uniongyrchol ar blant sy'n mynychu Ysgol y Fro ar hyn o	<ul style="list-style-type: none"> • Data CYBLD (2025) sy'n dangos bod 15 o ddisgyblion ar y gofrestr. 	<ul style="list-style-type: none"> • Datblygu cynllun pontio, gan gynnwys ymweliadau ymgyfarwyddo ag Ysgol y

<p>anuniongyrchol) ar blant a phobl ifanc?</p>	<p>bryd, gan y bydd angen iddynt drosglwyddo i ysgol arall. Gallai'r newid hwn effeithio ar eu hymdeimlad o ddiogelwch, cyfeillgarwch, ac arferion dyddiol. Mae effeithiau anuniongyrchol yn cynnwys newidiadau i drefniadau teithio, grwpiau ffrindiau, arferion sefydledig ac effeithiau posibl ar fywyd teuluol. Amlygodd ymatebion i'r ymgynghoriad a'r cyfnod gwrthwynebu bryderon ynghylch gorbryder a allai godi o ganlyniad i'r broses drosglwyddo, yn enwedig ymhlith dysgwyr agored i niwed a'r rhai a allai gael anhawster ymdopi â newid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Adroddiad arolygu Estyn (Chwefror 2025) yn rhoi'r ysgol mewn Mesurau Arbennig, gan dynnu sylw at yr angen am well safonau addysgol. 	<p>Dderwen os oes angen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Darparu cymorth bugeiliol ychwanegol i ddisgyblion yn ystod y cyfnod pontio. • Sicrhau cyfathrebu clir â rhieni a disgyblion ynghylch amserlenni a threfniadau. • Cynnig cyfleoedd i ddisgyblion gynnal perthynas â cyfoedion drwy weithgareddau ar y cyd cyn symud ysgol. • Datblygu cynlluniau pontio unigol ar gyfer disgyblion sy'n agored i niwed neu'n bryderus, gan gynnwys y rhai sydd ag ADY, wedi'u llywio gan adborth o'r ymgynghoriad a llais disgyblion.
<p>A ydy'r fenter wedi'i dylunio / chynllunio er budd pennaf plant a phobl ifanc?</p>	<p>Ydy, mae'r fenter wedi'i chynllunio i wella deilliannau addysgol drwy drosglwyddo disgyblion i ysgol sydd â chyfleusterau gwell, arweinyddiaeth sefydlog, a'r gallu i gyflwyno'r Cwricwlwm i Gymru yn llawn. Mae hyn hefyd yn sicrhau darpariaeth cyfrwng Cymraeg barhaus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Adroddiad Estyn ar gyfer Ysgol y Fro (Mesurau Arbennig) vs. Ysgol y Dderwen (Dim statws Dilynol). • Strategaeth y Rhaglen Moderneiddio Addysg sy'n blaenoriaethu addysg gynaliadwy o ansawdd uchel. • Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg sy'n cadarnhau parhad y 	<ul style="list-style-type: none"> • Cynnwys disgyblion yn y broses ymgynghori gan ddefnyddio deunyddiau sy'n briodol i'w hoedran. • Darparu cymorth emosiynol a llesiant yn ystod ac ar ôl y broses bontio. • Monitro cynnydd a llesiant y disgyblion sy'n trosglwyddo i sicrhau deilliannau cadarnhaol. • Cynnal cyfathrebu â rhieni i fynd i'r afael â phryderon yn brydlon.

		ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg.	
<p>Mae DEDDF YR AMGYLCHEDD (CYMRU) A CHARBON SERO NET Adran 6 y ddyletswydd yn datgan bod rhaid i awdurdodau cyhoeddus "<i>geisio cynnal a gwella bioamrywiaeth...ac wrth wneud hynny hyrwyddo cydnerthedd ecosystemau, i'r graddau y bo hynny'n gyson ag arfer y swyddogaethau hynny'n briodol</i>". Er mwyn cydymffurfio â'r ddyletswydd adran 6, dylai awdurdodau cyhoeddus ymgorffori'r angen i ystyried bioamrywiaeth ac ecosystemau yn eu syniadau a'u cynlluniau busnes cychwynnol, gan gynnwys unrhyw bolisïau, cynlluniau, rhaglenni a phrosiectau, yn ogystal â'u gweithgareddau beunyddiol."</p> <p><i>Mae Cyngor Sir Caerfyrddin wedi ymrwymo i fynd i'r afael â'r newid yn yr hinsawdd ac yn cydnabod bod gennym ran bwysig i'w chwarae er mwyn lleihau ein hallyriadau nwyon tŷ gwydr ein hunain a rhoi arweiniad er mwyn annog trigolion, busnesau a sefydliadau eraill i weithredu i leihau eu hól troed carbon hwythau.</i></p>			
Gofyniad			
A ydy'r cynnig yn effeithio ar Fioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau'r sir?		<p>Roedd ymatebion i'r ymgynghoriad yn codi pryderon ynghylch pellteroedd teithio cynyddol ac effeithiau carbon cysylltiedig. Ailaseswyd y materion hyn yn dilyn yr ymgynghoriad gan ddefnyddio'r data diweddaraf ar ddefnydd ynni adeiladau ac allyriadau trafniadaeth er mwyn sicrhau gwerthusiad gwybodus a chymesur.</p> <p>Mae'r cynnig yn annhebygol o gael effaith uniongyrchol sylweddol ar fioamrywiaeth neu gydnerthedd ecosystemau. Mae cau Ysgol y Fro yn golygu rhoi pwrpas newydd i adeilad presennol neu ei werthu yn hytrach na chreu datblygiad newydd, felly ni ddisgwylir tarfu mawr ar gynefinoedd. Fodd bynnag, dylai unrhyw ddefnydd o'r safle yn y dyfodol gydymffurfio â dyletswyddau bioamrywiaeth.</p> <p>Gallai mwy o draffig o gludiant ysgol amharu ar gynefinoedd cyfagos. Fodd bynnag, mae'r effaith yn debygol o fod yn fach iawn gan na fydd angen ehangu seilwaith na cholli mannau gwyrdd ar gyfer y cynnig. Gallai'r cynnig hefyd hyrwyddo ymwybyddiaeth amgylcheddol trwy fannau dysgu awyr agored a rhaglenni eco-addysgol yn Ysgol y Dderwen. Gallai cynnydd yn nifer y disgyblion gynhyrchu mwy o wastraff yn Ysgol y Dderwen, fodd bynnag, byddai'r camau rheoli gwastraff effeithiol yn yr ysgol yn lliniaru effeithiau negyddol.</p>	
A ydy'r cynnig yn cael effaith bositif neu negyddol ar ymrwymiad CSC i fod yn		Cofnododd Ysgol y Fro, a adeiladwyd yn 1858 ac sy'n cael ei gwresogi gan system olew, ôl troed carbon o 10.46 tonnelli o allyriadau CO ² yn 2024/25. O gymharu,	

<p>awdurdod lleol carbon sero-net erbyn 2030?</p>	<p>cofnododd Ysgol y Dderwen, lle mae nifer o flociau cymharol fodern yn dyddio o 1984, ac sydd bellach wedi'i chynhesu drwy dechnoleg pwmp gwres carbon isel a gefnogir gan baneli solar ffotofoltäig, ôl troed carbon o 66.89 tonnelli o allyriadau CO₂ yn 2024/25. Wedi dweud hynny, mae ôl troed Ysgol y Dderwen llawer yn fwy nag Ysgol y Fro. O ystyried defnydd ynni fesul m2, roedd Ysgol y Fro yn gyfrifol am 187.4 kWh/m2 yn ystod 2024/25 o gymharu â 133.7 kWh/m2 Ysgol y Dderwen. Mae'r ffigurau hyn yn tynnu sylw at yr allyriadau anghymesur o uchel sy'n gysylltiedig â chynnal adeiladau ysgol hŷn, sy'n aneffeithlon o ran ynni ar lefelau defnydd isel. Mae'r allyriadau cludiant sy'n gysylltiedig â symud disgyblion dal yn gymharol isel. Byddai bws mini a rennir sy'n teithio 12.4 milltir bob diwrnod ysgol am 190 diwrnod addysgu yn cynhyrchu oddeutu 3.53 tonnelli o allyriadau CO₂ y flwyddyn ar sail ffactorau sy'n deillio o DEFRA (~18.6 kg CO₂ fesul taith). Nid yw'r amcangyfrif hwn yn cynnwys allyriadau o daith y cerbyd i gyrraedd y man casglu, ond mae'n parhau i fod yn sylweddol is na'r allyriadau blynyddol sy'n gysylltiedig â chynnal hen adeilad ysgol. Ar hyn o bryd mae Ysgol y Fro yn darparu ar gyfer nifer fach iawn o ddisgyblion mewn adeilad hŷn sy'n aneffeithlon yn thermol. Mae gweithredu adeilad o'r maint hwn gyda niferoedd isel o ddisgyblion yn arwain at ddefnydd ynni anghymesurol o uchel fesul disgybl, yn enwedig ar gyfer gwresogi a goleuadau. Mae tystiolaeth gan Lywodraeth Cymru a chanllawiau sector cyhoeddus y DU yn nodi'n gyson fod defnydd ynni adeiladau yn un o'r prif ffynonellau allyriadau carbon yn yr ystad addysg. Byddai cau ysgol nad yw'n llawn yn golygu na fyddai angen gwresogi a chynnal a chadw adeilad sy'n cael ei ddefnyddio'n aneffeithlon, gan arwain at ostyngiad sylweddol mewn allyriadau cysylltiedig ag adeiladau. Er y byddai cludiant ysgol a rennir yn cynhyrchu allyriadau ychwanegol, disgwylir i'r rhain fod yn gymharol fach. Mae taith fer gan gerbyd a rennir, dros gyfnod o flwyddyn ysgol, yn cynhyrchu tipyn llai o allyriadau na'r hyn sy'n gysylltiedig â gweithredu adeilad ysgol nad oes defnydd llawn yn cael ei wneud ohono. Mae'r ysgol dderbyn, sef Ysgol y Dderwen, yn gweithredu mewn modd mwy cynaliadwy, gan ddarparu ar gyfer mwy o ddisgyblion mewn adeilad sydd wedi'i ddylunio'n well ar gyfer defnyddio ynni'n effeithlon. Mae cyfuno'r ddarpariaeth mewn lleoliad o'r fath yn gwella effeithlonrwydd ynni cyffredinol ac yn cyd-fynd â'r disgwyliadau cenedlaethol ar gyfer rheoli ystad ysgolion yn gynaliadwy.</p>
--	---

A ydy'r cynnig yn cael effaith bositif neu negyddol ar sut gall y Cyngor wrthsefyll effeithiau newid hinsawdd nawr ac yn y dyfodol?	Mae'r cynnig yn cael effaith gadarnhaol ar wydnwch. Byddai cyfuno'r ddarpariaeth addysg mewn adeilad modern sy'n effeithlon o ran ynni (Ysgol y Dderwen) yn cefnogi nodau addasu i'r hinsawdd. Fodd bynnag, gallai mwy o ddibyniaeth ar gludiant wrthbwysu rhai manteision.
--	---

DIOGELU DATA <i>(Mae deddfwriaeth Diogelu Data yn cynnwys gofyniad cyfreithiol i gynnal Asesiadau o'r Effaith ar Ddiogelu Data er mwyn nodi a lleihau risgiau preifatrwydd prosiect yn gynnar. Yn yr adran hon, mae angen i ni weld a oes angen cwblhau'r asesiad hwn ar gyfer y cynnig. Mae gofynion penodol hefyd ynglŷn â defnyddio trydydd partion i brosesu data personol ar ran y Cyngor, a rhaid yw cael Cytundeb Prosesu Data sy'n rhwymol yn gyfreithlon ar eu cyfer).</i>		
A ydy'r cynnig yn golygu casglu/defnyddio data personol (gwybodaeth yn ymwneud â pherson y mae modd ei adnabod)?	Ydy	Os ydy, rhowch wybodaeth am y math o ddata
		Gofynnir am gyfeiriad e-bost neu gyfeiriad post os yw ymgynghoreion am gael gwybodaeth am gyhoeddi'r adroddiad ymgynghori. Bydd ymatebion i'r ymgynghoriad yn aros yn gyfrinachol.
A ydy'r cynnig yn gofyn am ddefnyddio technolegau newydd ac yn debygol o arwain at berygl sylweddol i hawliau a rhyddid yr unigolion?	Nac ydy.	Os ydy, rhowch wybodaeth am y math o dechnolegau newydd
		Bydd dogfennau ymgynghori ar gael ar-lein ac fel copi papur yn yr ysgol. Bydd ffurflenni ymateb ar gael ar-lein ac fel copi papur yn yr ysgol.
A ydy'r cynnig yn golygu bydd trydydd parti yn casglu, yn derbyn, neu fel arall, yn cael mynediad at ddata personol a reolir gan y Cyngor?	Nac ydy	Os ydy, rhowch wybodaeth am yr hyn y bydd hyn yn ei olygu
Os ydych wedi ateb 'ydy' i unrhyw un o'r ystyriaethau hyn, siaradwch â'r Swyddog Diogelu Data i gychwyn Asesiad o'r Effaith ar Ddiogelu Data a/neu drafod a oes angen Cytundeb Prosesu Data.		

GOBLYGIADAU <i>(Rhowch ystyriaeth i unrhyw oblygiadau ychwanegol a gwnewch yn siŵr fod y Cyfarwyddwyr / Penaethiaid Gwasanaeth priodol wedi cytuno ar unrhyw oblygiadau sy'n codi, ac y cyfeirir atynt yn fanwl isod)</i>	
	A oes unrhyw oblygiadau uniongyrchol y mae angen eu hystyried fel rhan o'r cynnig hwn?
1. Cyfreithiol a Rheoli Risg	Bydd y gweithdrefnau a'r prosesau statudol o fewn Cod Trefniadaeth Ysgolion

	<p>2018 yn cael eu dilyn. Mae hysbysiad statudol a chyfnod gwrthwynebu wedi'u cwblhau yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018). Mae'r cynnig bellach yn mynd ymlaen trwy gam penderfynu'r broses statudol.</p>
2. Cyllid, Caffael, TGCh ac Asedau Ffisegol	<p>Os cymeradwyir y cynnig, bydd yn cael ei ariannu'n unol ag ysgolion a gynhelir gan yr Awdurdod Lleol.</p> <p>Mae sefyllfa ariannol bresennol yr ysgol yn ogystal â'r cyllidebau a ragwelir wedi'u hystyried fel rhan o bapurau'r cynnig. Pe bai'r cynigion yn mynd rhagddynt, a phe chytunid iddynt gael eu rhoi ar waith, byddai arbedion referniw blyneddol disgwylidig. Yn ogystal, mae arbedion eraill i'r Cyngor o'r gostyngiad mewn gwasanaethau cymorth canolog a ddarperir i ysgolion fel Adnoddau Dynol, Addysg a Chymorth ADY, TG, Gwasanaeth Cerdd, glanhau, cynnal a chadw eiddo, cynnal a chadw tiroedd ac arlwy. Os caiff y cynnig ei gymeradwyo, byddai'r ysgol sy'n derbyn yn elwa ar gyllid disgyblion ychwanegol. Pe bai'r Cynnig yn mynd rhagddo, a phe chytunid iddo gael ei roi ar waith, byddai gan yr Awdurdod Lleol adeilad ysgol diangen yn ei ystad. Os nad oes diddordeb corfforaethol neu gymunedol mewn cadw'r adeilad yn unol â'r polisi Defnyddio/Gwaredu Tir ac Adeiladau Diangen yn y Dyfodol, yna byddai'r adeilad yn cael ei roi ar y farchnad agored a gallai gynhyrchu derbyniad cyfalaf. Pe bai'r cynnig yn mynd rhagddo, ac yn cael ei weithredu, byddai gan yr Awdurdod Lleol un adeilad ysgol diangen yn ei ystad, â gwerth amcangyfrifedig o £120,000. Trosglwyddir yr eiddo i'r Is-adran Eiddo Corfforaethol er mwyn gweithredu'r gweithdrefnau a amlinellwyd yn y polisi ynghylch Defnyddio yn y Dyfodol/Gwaredu Tir ac Adeiladau Afraid o ganlyniad i'r Rhaglen Moderneiddio Addysg. Datblygwyd y polisi hwn er mwyn gallu cynnig yr ased i'r gymuned yn gyntaf oll cyn gosod y safle ar y farchnad agored.</p>
3. Staffio	<p>Os cymeradwyir y cynnig, bydd Ysgol y Dderwen yn defnyddio ei chyflenwad staffio presennol.</p> <p>Nid yw'r penderfyniad i gynnig cau ysgol byth yn cael ei wneud ar chwarae bach, ac rydym yn cydnabod yn llawn yr effaith sylweddol y gall cynigion o'r fath ei chael ar y staff sy'n gweithio yno. Ein blaenoriaeth bob amser yw lleihau tarfu a</p>

	<p>chefnogi ein staff drwy unrhyw gyfnod o newid. Yn unol â'n Polisi Dileu Swyddi / Staff Gormodol Enghreifftiol ar gyfer Ysgolion, rydym wedi ymrwymo i wneud popeth o fewn ein gallu i osgoi dileu swyddi yn orfodol. Mae hyn yn cynnwys archwilio'r holl gyfleoedd adleoli posibl o fewn y rhwydwaith ysgolion ehangach a'r awdurdod lleol, cynnig dileu swyddi yn wirfoddol neu ymddeoliad cynnar lle bo hynny'n briodol, a gweithio'n agos gydag undebau llafur drwy gydol y broses. Fodd bynnag, er y byddwn yn gwneud pob ymdrech i adleoli staff yr effeithir arnynt, ni allwn ddiystyru'n llwyr y posibilrwydd o ddileu swyddi. Pan nad yw adleoli ym ymarferol, byddwn yn dilyn proses deg a thryloyw ac yn cefnogi'r rheiny yr effeithir arnynt. Rydym yn deall bod hyn yn creu ansicrwydd i staff a'u teuluoedd, ac rydym wedi ymrwymo i gyfathrebu'n glir, a darparu diweddariadau amserol a mynediad at wasanaethau cymorth drwy gydol y broses. Bydd ein tîm Adnoddau Dynol yn gweithio'n agos gyda Phenaethiaid a Chyrff Llywodraethu i sicrhau bod yr holl staff yn cael eu trin ag urddas a pharch drwy gydol y broses.</p>
4. Marchnata a'r Cyfryngau	<p>Bydd yr Awdurdod Lleol yn parhau i gyfathrebu datblygiadau sy'n ymwneud â'r cynnig trwy ei sianeli cyfathrebu sefydledig ac yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018).</p>
5. Troseddau ac Anhrefn	<p>Ni ddisgwyllir unrhyw oblygiadau.</p>

16. ATODIAD D – CRYNODEB O'R YMATEB A DDAETH I LAW AR ÔL I'R CYFNOD GWRTHWYNEBU DDOD I BEN

Daeth ymateb i law ar 15 Gorffennaf 2026, ar ôl i'r cyfnod gwrthwynebu statudol ddod i ben ar 14 Gorffennaf 2026. Yn unol â hynny, nid yw wedi'i gyfrif fel gwrthwynebiad ffurfiol at ddibenion y Cod Trefniadaeth Ysgolion. Fodd bynnag, er mwyn tryloywder a chyflawnrwydd, mae'r materion a godwyd wedi'u hadolygu ac fe'u crynhoir isod ynghyd ag ymateb yr Awdurdod Lleol. Nid yw ystyried y sylw hwn yn newid y sefyllfa statudol mewn perthynas â nifer y gwrthwynebiadau dilys a ddaeth i law, fel y nodir ym mhrif gorff yr adroddiad.

Pennawd Thematig: Roedd y Cynnig wedi'i benderfynu ymlaen llaw

Crynodeb o'r Ymateb: Mae'r sylw yn dadlau bod cynigion i gau ysgol sy'n effeithio ar ysgolion gwledig yn rhan o ddull polisi ehangach sy'n trin ysgolion gwledig fel problem sydd angen ei datrys yn hytrach nag fel asedau cymunedol sy'n deilwng o ddatblygiad a chefnogaeth. Mae'r sylw yn dadlau nad yw'r rhagdybiaeth statudol yn erbyn cau ysgolion gwledig yn cael ei gymhwyso yn ymarferol a bod ymgynghoriadau yn cael eu cynnal i gyfiawnhau penderfyniad sydd eisoes wedi'i wneud i bob pwrpas. Mae'r sylw yn dadlau ymhellach nad yw'n ymddangos bod ymatebion i'r ymgynghoriad, asesiadau effaith a chynigion eraill yn newid canlyniad y penderfyniad ac nad yw'r broses yn cynnwys digon o dystiolaeth bod y Cabinet wir wedi ystyried safbwyntiau gwrthgyferbyniol cyn penderfynu symud ymlaen i hysbysiad statudol.

Ymateb yr Awdurdod Lleol

Nid yw'r Awdurdod Lleol yn derbyn yr honiad bod y cynnig wedi'i benderfynu ymlaen llaw. Mae'r cynnig wedi'i ddatblygu yn unol â Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 a Chod Trefniadaeth Ysgolion 2018. Mae'r Cod yn ei gwneud yn ofynnol i gynigion fod ar gam ffurfiannol cyn cynnal ymgynghoriad ac mae'n ei gwneud yn ofynnol i'r sawl sy'n gwneud y penderfyniad ystyried yn gydwybodol y safbwyntiau a ddaeth i law cyn penderfynu a ddylid bwrw ymlaen â'r cynnig ai peidio. Mae'r Awdurdod yn fodlon bod y gofynion hyn wedi'u bodloni.

Cyflwynwyd y cynnig yn dilyn ystyriaeth fanwl o ystod eang o dystiolaeth yn ymwneud â chynaliadwyedd addysgol, arweinyddiaeth ysgol, nifer y disgyblion, lleoedd gwag,

addasrwydd yr adeilad a hyfywedd ariannol. Nodwyd y materion hyn yn fanwl yn y Papur Cynnig cychwynnol a gyflwynwyd i'r Cabinet a hefyd yn y Ddogfen Ymgynghori. Roedd y dogfennau hyn yn sail i'r ymgynghoriad.

Mae'r Adroddiad Ymgynghori yn dangos y derbyniwyd gwrthwynebiad sylweddol i'r cynnig ac y darparwyd ymatebion manwl i ymgynghoreion ar faterion gan gynnwys effeithiau ar y Gymraeg, effeithiau cymunedol, cludiant, safonau addysgol, dewisiadau eraill i gau'r ysgol, a'r gofynion penodol sy'n berthnasol i ysgolion gwledig. Yn dilyn yr ymgynghoriad, cynhaliwyd ailasesiad pellach ar ôl-ymgynghori yn benodol mewn perthynas â statws gwledig Ysgol y Fro a'r rhagdybiaeth weithdrefnol yn erbyn cau'r ysgol. Yn unol â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion 2018 mewn perthynas ag ysgolion gwledig, ystyriodd yr Awdurdod yn benodol a ellid mynd i'r afael yn rhesymol â'r heriau sy'n wynebu'r ysgol drwy ddewisiadau eraill yn lle cau'r ysgol, gan gynnwys parhau i weithredu'r ysgol, trefniadau ffedereiddio a newidiadau trefniadaethol eraill. Ystyriodd yr Awdurdod hefyd a oedd y dystiolaeth yn cefnogi'r cynnig yn ddigon cymhellol i orbwyso'r rhagdybiaeth weithdrefnol yn erbyn cau'r ysgol cyn i aelodau'r Cabinet benderfynu bwrw ymlaen â chyflwyno hysbysiad statudol.

Nid yw'r ffaith bod yr Awdurdod Lleol yn y pen draw yn anghytuno â'r sylwadau a gyflwynwyd, ynddi ei hun, yn dystiolaeth o ragbenderfyniad. Mae rhwymedigaeth ar y sawl sy'n gwneud penderfyniadau i ystyried y sylwadau sy'n dod i law yn gydwybodol cyn dod i benderfyniad. Nid yw'n ofynnol i'r Awdurdod fabwysiadu'r safbwyntiau a gyflwynir gan ymgynghoreion.

Mae'r Awdurdod hefyd yn nodi'r pryderon a godwyd mewn perthynas â gweithdrefnau'r Cabinet a'r ffordd yr ystyriwyd ymatebion i'r ymgynghoriad. Mae trefniadaeth eitemau agenda'r Cabinet a'r trefniadau pleidleisio yn fater i'r Cabinet ei hun. Cyn dod i'w benderfyniad, derbyniodd y Cabinet yr Adroddiad Ymgynghori, yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned, yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg, ailasesiad ysgolion gwledig ar ôl yr ymgynghoriad a chynghor gan swyddogion. Felly, rhoddwyd yr wybodaeth angenrheidiol i Aelodau'r Cabinet ystyried y materion yn ymwneud ag Ysgol y Fro cyn penderfynu a ddylid bwrw ymlaen i gyhoeddi Hysbysiad Statudol. Mae'r Awdurdod yn nodi'r pryderon a fynegwyd yn y sylw mewn perthynas â thrafodaethau'r Cabinet, trefniadau pleidleisio a thryloywder. Mae'r Awdurdod Lleol o'r farn bod gan y Cabinet wybodaeth ddigonol ger ei fron i alluogi ystyriaeth wybodus o'r cynnig ac mae'n parhau i fod yn fodlon bod yr

adroddiadau ymgynghori perthnasol a'r dogfennau asesu effaith ar gael i'r Aelodau cyn i'r penderfyniad gael ei wneud. Yn y dyfodol, bydd cynigion Ad-drefnu Ysgolion yn cael eu hystyried fel eitemau agenda ar wahân.

Mae'r Awdurdod Lleol yn parhau i fod yn fodlon bod y cynnig wedi'i ystyried yn gyfreithlon ac yn unol â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion 2018.

Pennawd Thematig: Defnyddiwyd Data a Rhagdybiaethau Camarweiniol

Crynodeb o'r Ymatebion: Mae'r sylw yn dadlau bod rhai agweddau ar y sylfaen dystiolaeth sy'n cefnogi'r cynnig yn gamarweiniol. Mae'r sylw yn cwestiynu'r arwyddocâd sy'n gysylltiedig â nifer y disgyblion o'r dalgylch sy'n mynychu ysgolion eraill ac yn awgrymu nad yw hyn o reidrwydd yn dynodi bod rhieni yn gwrthod Ysgol y Fro. Mae'r sylw hefyd yn dadlau bod yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg yn dibynnu ar ragdybiaethau afrealistig ynghylch trosglwyddo disgyblion i Ysgol y Dderwen ac y gall dewisiadau gwirioneddol rhieni olygu y bydd disgyblion yn cael eu gwasgaru ar draws nifer o ysgolion. Mynegir pryder hefyd nad oes digon o ystyriaeth wedi'i rhoi i'r effaith y gallai ansicrwydd ynghylch dyfodol yr ysgol fod wedi'i chael ar nifer y disgyblion.

Ymateb yr Awdurdod Lleol:

Mae'r Awdurdod Lleol yn gwrthod unrhyw awgrym bod data wedi'i gyflwyno'n fwriadol mewn modd camarweiniol. Paratowyd y Ddogfen Ymgynghori a'r Adroddiad Ymgynghori gan ddefnyddio ffynonellau gwybodaeth cydnabyddedig a gymhwyswyd yn gyson, gan gynnwys ffurflenni CYBLD, asesiadau capasiti ysgolion, amcanestyniadau demograffig a chofnodion ariannol. Defnyddir yr un fethodoleg ar draws cynigion trefniadaeth ysgolion ledled yr Awdurdod er mwyn sicrhau cysondeb, tryloywder a thegwch.

Mae'r ffigwr sy'n dangos nifer y disgyblion o'r dalgylch sy'n mynychu ysgolion eraill yn deillio o ddata CYBLD ac yn adlewyrchu patrymau presenoldeb. Nid yw'r ystadegyn yn ceisio pennu'r rhesymau dros ddewis y rhieni ond mae'n cofnodi'r patrwm presenoldeb presennol yn y dalgylch. Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod bod amrywiaeth o ffactorau yn dylanwadu ar ddewis rhieni ac yn derbyn y gall data gael ei ddehongli'n wahanol gan wahanol randdeiliaid. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod yn parhau'n fodlon bod y dystiolaeth a gyflwynwyd yn adlewyrchu'n gywir y patrymau presenoldeb presennol a'r tueddiadau hirdymor sy'n effeithio ar yr ysgol.

Mewn perthynas ag Ysgol y Dderwen, mae'r Ddogfen Ymgynghori yn nodi'n glir mai'r ysgol honno a bennwyd fel yr ysgol dderbyn a ffeirir at ddibenion cynllunio a bod rhieni'n cadw'r hawl statudol i fynegi ffafriaeth ar gyfer unrhyw ysgol a gynhelir. Mae'r Adroddiad Ymgynghori yn cydnabod ymhellach y gall cyrchfannau gwirioneddol disgyblion fod yn wahanol i'r rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd at ddibenion modelu. Mae defnyddio ysgol sy'n derbyn disgyblion fel sail ar gyfer modelu asesiadau cludiant, capasiti ac effaith yn cynrychioli rhagdybiaeth gynllunio resymol ac nid yw'n rhagbennu penderfyniadau rhieni.

Mae'r Awdurdod hefyd yn cydnabod y gall ansicrwydd ynghylch dyfodol ysgol ddylanwadu ar ymddygiad rhieni. Fodd bynnag, mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddilyn y broses statudol a nodir yng Nghod Trefniadaeth Ysgolion (Cymru) 2018 a phrosesau gwneud penderfyniadau democrataidd yr Awdurdod ei hun. Er bod hon o reidrwydd yn broses hir, mae hefyd yn un gadarn sydd wedi'i chynllunio i sicrhau bod cynigion yn destun craffu, ymgynghori ac asesu priodol cyn i unrhyw benderfyniad terfynol gael ei wneud. Mae'r dystiolaeth yn dangos bod yr ysgol wedi profi niferoedd isel o ddisgyblion, lefelau uchel o leoedd gwag a symudiad sylweddol o ddisgyblion y dalgylch i ysgolion eraill dros gyfnod estynedig o amser. Felly, mae'r Awdurdod yn parhau i fod yn fodlon bod y materion hyn yn cynrychioli heriau strwythurol tymor hwy yn hytrach na chanlyniadau'r cynnig presennol yn unig.

Pennawd Thematig: Opsiynau Amgen a'r Rhagdybiaeth yn Erbyn Cau

Crynodeb o'r Ymatebion: Mae'r sylw yn dadlau na wnaed digon o ymdrech i weithio'n adeiladol gyda'r gymuned a'r corff llywodraethu i nodi dewisiadau amgen a fyddai'n gallu galluogi'r ysgol i barhau ar agor. Mae'r sylw yn cwestiynu a gafodd opsiynau ffedereiddio ystyriaeth wirioneddol, yn enwedig cynigion yn ymwneud ag Ysgol Llangynnwr, Ysgol y Model neu drefniadau partneriaeth ehangach. Dadleuir ymhellach fod asesiad yr Awdurdod o ddewisiadau amgen yn awgrymu amharodrwydd mewn egwyddor i fynd ar drywydd ffedereiddio a dewisiadau eraill a gydnabyddir yn y Cod Trefniadaeth Ysgolion.

Ymateb yr Awdurdod Lleol:

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod pwysigrwydd ystyried dewisiadau eraill yn lle cau ysgol, yn enwedig lle mae cynigion yn effeithio ar ysgol wledig. Mae Cod Trefniadaeth Ysgolion 2018 yn nodi trefniadau arbennig mewn perthynas ag ysgolion gwledig, gan sefydlu rhagdybiaeth weithdrefnol yn erbyn eu cau. Mae hyn yn ei gwneud yn ofynnol i

gynigwyr ddilyn cyfres fanylach o weithdrefnau a gofynion wrth lunio cynnig i gau ysgol wledig, ac wrth ymgynghori ar benderfyniad ynghylch a ddylid gweithredu cynnig i gau ysgol wledig. Nid yw hyn yn golygu na fydd ysgol wledig byth yn cau ond mae'n rhaid i'r achos dros ei chau fod yn gryf a bod pob opsiwn ymarferol arall wedi'i ystyried yn gydwobodol gan y cynigydd, gan gynnwys ffedereiddio.

Ystyriwyd ac aseswyd ystod o opsiynau eraill cyn yr ymgynghoriad, gan gynnwys cadw'r trefniadau presennol, newidiadau i ystod oedran yr ysgol, trefniadau ffedereiddio, trefniadau aml-safle, defnydd cymunedol estynedig o'r adeilad, a modelau llywodraethu eraill. Aseswyd yr opsiynau hyn yn erbyn yr heriau penodol sy'n wynebu'r ysgol gan gynnwys niferoedd isel o ddisgyblion, nifer uchel o leoedd gwag, diffygion cyllidebol, cost uchel fesul disgybl, capasiti arweinyddiaeth a materion llety. Yn dilyn y broses ymgynghori, archwiliwyd nifer o opsiynau eraill ychwanegol, gan gynnwys trefniadau ffedereiddio yn seiliedig ar ffydd. Cafodd yr opsiynau hyn eu hailasesu drwy'r adolygiad ôl-ymgynghori a gynhaliwyd yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion. Daeth yr Awdurdod i'r casgliad, er y gallai rhai dewisiadau eraill gynnig manteision mewn rhai meysydd, nad oedd yr un ohonynt yn mynd i'r afael yn ddigonol â'r cyfuniad o faterion addysgol, ariannol, trefniadaethol a demograffig sy'n effeithio ar yr ysgol.

Nid oedd asesiad yr Awdurdod wedi'i gyfyngu i ystyried a fyddai opsiwn yn cynnal presenoldeb ysgol yn y gymuned. Yn hytrach, ystyriodd yr asesiad a allai unrhyw ddewis arall fynd i'r afael yn realistig ac yn gynaliadwy â'r heriau a nodwyd sy'n wynebu'r ysgol wrth barhau i sicrhau darpariaeth addysgol briodol i ddysgwyr dros y tymor hwy. Nid yw'r Awdurdod yn gwrthwynebu ffedereiddio fel mater o egwyddor ac mae'n nodi bod y Cod Trefniadaeth Ysgolion yn ei gwneud yn ofynnol yn benodol i awdurdodau lleol ystyried ffedereiddio fel dewis arall posibl i gau ysgol, ac mae hynny wedi'i wneud yn yr achos hwn. Nid yw'r Cod Trefniadaeth Ysgolion yn ei gwneud yn ofynnol i opsiynau eraill gael eu gweithredu.

Mae'r Awdurdod yn nodi'r awgrym y gallai Ysgol y Fro ffedereiddio ag Ysgol Llangynnwr. Mae'r Awdurdod yn nodi bod Ysgol Llangynnwr ar hyn o bryd yn gweithredu fel ysgol ddwy iaith Categori 2 yn hytrach nag ysgol cyfrwng Cymraeg Categori 3. Mae'r Awdurdod o'r farn bod y cynnig hwn yn amrywiad o'r opsiwn ffedereiddio a aseswyd eisoes fel rhan o'r broses ymgynghori. Er bod yr Awdurdod yn cydnabod y gallai partneriaid ffedereiddio gwahanol, gan gynnwys Ysgol Llangynnwr neu Ysgol y Model, gynnig cyfleoedd

gwahanol ar gyfer cydweithio, mae'r Awdurdod yn parhau i fod yn fodlon na fyddai ffedereiddio ag ysgol arall yn mynd i'r afael â'r prif heriau sy'n wynebu Ysgol y Fro, sef nifer isel o ddisgyblion, lefelau uchel o leoedd gwag, diffygion cyllidebol, cost uchel fesul disgybl a phryderon ynghylch addasrwydd yr adeilad. Yn unol â hynny, nid yw'r Awdurdod o'r farn y byddai ffedereiddio gyda phartneriaid eraill yn newid yn sylweddol y casgliadau a gyrhaeddwyd trwy'r asesiad blaenorol o'r opsiynau ffedereiddio. Am y rhesymau hyn, mae'r Awdurdod yn parhau i fod yn fodlon na fyddai ffedereiddio yn darparu ateb hirdymor cynaliadwy i'r materion sy'n wynebu'r ysgol.

Pennawd Thematig: Niferoedd Disgyblion a Hyfywedd Ysgol

Crynodeb o'r Ymatebion: Mae'r sylw yn dadlau bod ansicrwydd a grëwyd gan adolygiadau blaenorol a gweithgarwch ad-drefnu wedi cyfrannu'n sylweddol at y gostyngiad yn nifer y disgyblion. Dadleuir ymhellach nad yw'r data presenoldeb sy'n ymwneud â disgyblion o'r dalgylch yn adlewyrchu'n llawn yr amgylchiadau lleol ac nad yw'r Awdurdod Lleol wedi rhoi digon o ystyriaeth i dwf posibl yn y dyfodol.

Ymateb yr Awdurdod Lleol:

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod y gall ystod eang o ffactorau ddylanwadu ar ddewis rhieni a nifer y disgyblion ar gofrestr ysgol. Mae'r Awdurdod yn derbyn y gall ansicrwydd ynghylch cynigion trefniadaeth ysgolion ddylanwadu ar benderfyniadau rhieni mewn rhai amgylchiadau. Fodd bynnag, mae'r dystiolaeth sydd ar gael i'r Awdurdod yn dangos bod heriau sy'n ymwneud â nifer y disgyblion, lleoedd gwag a symud disgyblion i ysgolion eraill wedi bodoli dros gyfnod estynedig ac na ellir eu priodoli'n rhesymol i'r cynnig presennol yn unig. Mae'r dystiolaeth a adolygwyd gan yr Awdurdod yn dangos bod Ysgol y Fro wedi profi niferoedd isel o ddisgyblion am gyfnod hir ac mae'n parhau i weithredu gyda lleoedd gwag sylweddol. Mae cyfran sylweddol o blant sy'n byw yn y dalgylch ar hyn o bryd yn mynychu ysgolion eraill. Mae'r Awdurdod hefyd yn nodi bod dadansoddiad o ddata symudiad disgyblion yn dangos bod y rhan fwyaf o ddisgyblion sy'n byw o fewn dalgylch Ysgol y Fro ond sy'n derbyn addysg cyfrwng Cymraeg y tu allan i'w dalgylch ddynodedig yn mynychu Ysgol y Dderwen. Mae'r Awdurdod hefyd wedi adolygu data genedigaethau, amcanestyniadau o niferoedd y disgyblion a gwybodaeth gynllunio sydd ar gael ynghylch datblygiadau tai yn y dyfodol. Er bod amcanestyniadau yn dangos gwelliant posibl yn nifer y disgyblion dros amser, daeth yr Awdurdod i'r casgliad y byddai'r

ysgol yn parhau i wynebu problemau hyfywedd sylweddol, gan gynnwys lleoedd gwag sylweddol a phwysau ariannol parhaus. Yn unol â hynny, mae'r Awdurdod yn parhau i fod yn fodlon bod nifer y disgyblion a chynaliadwyedd hirdymor yn parhau i fod yn ystyriaethau sylweddol i gefnogi'r cynnig.

Pennawd Thematig: Effaith ar y Gymraeg

Crynodeb o'r Ymatebion: Mae'r sylw yn dadlau bod Ysgol y Fro yn chwarae rôl ganolog wrth gynnal y Gymraeg fel iaith gymunedol fyw yn Llangyndeyrn, ac y byddai cau'r ysgol yn gwanhau'r defnydd o'r Gymraeg yn lleol. Mae'r sylw yn herio casgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg, gan ddadlau bod y rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd mewn perthynas â chyrchfannau disgyblion yn y dyfodol yn afrealistig ac nad yw'r mesurau lliniaru yn cynnwys manylion, cynllunio a chyllid digonol. Mae'r sylw yn dadlau nad yw'r cynnig yn gyson ag amcanion ehangach polisi'r Gymraeg ac y gallai danseilio cymunedau gwledig Cymraeg eu hiaith.

Ymateb yr Awdurdod Lleol:

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod yn llawn y rôl sylweddol y mae Ysgol y Fro yn ei chwarae wrth hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg o fewn yr ysgol ac yn y gymuned ehangach. Mae'r Awdurdod yn cydnabod y pryderon a godwyd ynglŷn ag effaith bosibl y cynnig ar ddefnydd y Gymraeg yn Llangyndeyrn ac mae wedi ystyried y materion hyn yn ofalus drwy gydol y broses statudol a'r ymgynghori.

Cynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg ar ddechrau'r cynnig ac fe'i diweddarwyd wedi hynny yn dilyn y cyfnod ymgynghori er mwyn adlewyrchu'r materion a'r pryderon a godwyd gan ymgynghoreion. Roedd yr asesiad yn rhan annatod o ystyriaeth yr Awdurdod o'r cynnig ac fe'i defnyddiwyd i nodi effeithiau posibl, llywio'r broses ymgynghori a chefnogi gwerthusiad parhaus wrth i'r cynnig symud ymlaen trwy'r broses statudol. Mae'r Awdurdod yn parhau i fod yn fodlon bod ystyriaethau o ran y Gymraeg wedi'u hymgorffori'n briodol wrth wneud penderfyniadau drwy'r gydol y broses.

Mae'r Awdurdod yn cydnabod y gallai cau Ysgol y Fro leihau amlygrwydd gweithgarwch addysgol cyfrwng Cymraeg yn y pentref ac y gallai newid cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol yn y gymuned leol. Mae'r effeithiau posibl hyn yn cael eu cydnabod yn benodol yn yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg. Fodd bynnag, nid yw'r cynnig yn dileu

darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg. Mae Ysgol y Fro ac Ysgol y Dderwen yn ysgolion cyfrwng Cymraeg Categori 3 ac, o dan y cynnig, byddai dysgwyr yr effeithir arnynt yn parhau i dderbyn addysg drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r dystiolaeth a gyflwynir yn yr Adroddiad Ymgynghori a'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg yn dangos bod Ysgol y Dderwen yn darparu amgylchedd cyfrwng Cymraeg cryf, gyda chyfleoedd helaeth ar gyfer defnyddio'r Gymraeg yn ffurfiol ac yn anffurfiol.

Mae'r Awdurdod yn nodi'r pryderon a godwyd yn y sylw ynghylch y rhagdybiaethau a wnaed mewn perthynas â chyrchfannau disgyblion yn y dyfodol. Fel y nodwyd yn y Ddogfen Ymgynghori a'r Adroddiad Ymgynghori, cynhaliwyd asesiadau gan ddefnyddio senario ysgol sy'n derbyn disgyblion a ddiffiniwyd ymlaen llaw er mwyn darparu sail gyson ar gyfer ystyried effeithiau tebygol y cynnig ar draws ystod o feysydd, gan gynnwys llesiant dysgwyr, cludiant, effeithiau cymunedol a'r Gymraeg. Nid yw'r defnydd o senario ysgol dderbyn yn cynrychioli rhagdybiaeth y bydd pob dysgwr yn mynychu'r ysgol honno. Mae'r Awdurdod yn cydnabod bod dewis y rhieni yn golygu y gallai rhai disgyblion ddewis mynychu ysgolion eraill. Roedd y posibilrwydd hwn yn cael ei gydnabod drwy gydol y broses ymgynghori ac fe'i hadlewyrchwyd yn yr asesiad o'r effeithiau posibl.

Mae'r cynnig ei hun yn cynnal mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg o fewn yr un categori iaith, ac mae nifer o ysgolion cyfrwng Cymraeg yn parhau i fod o fewn pellter teithio rhesymol i ddalgylch Ysgol y Fro. Mae hyn yn cynnwys ysgolion a nodwyd yn y Ddogfen Ymgynghori fel ysgolion sy'n debygol o gael eu heffeithio gan y cynnig. O ganlyniad, mae'r Awdurdod o'r farn y byddai cyfleoedd addysgol cyfrwng Cymraeg i ddysgwyr yr effeithir arnynt yn parhau i fod ar gael.

Mewn perthynas â phryderon ynghylch mesurau lliniaru, pwrpas yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg yw nodi a gwerthuso effeithiau tebygol a llywio'r broses o wneud penderfyniadau. Mae'r asesiad yn cydnabod effeithiau posibl ar ddefnydd y Gymraeg o fewn y gymuned leol ac yn nodi mesurau sydd â'r bwriad o gefnogi addysg cyfrwng Cymraeg barhaus a'r defnydd o'r Gymraeg gan ddysgwyr yr effeithir arnynt. Mae'r Awdurdod yn fodlon bod y materion hyn wedi'u hadlewyrchu'n briodol o fewn y cynnig ac y rhoddwyd sylw dyledus i'r effeithiau ar y Gymraeg ochr yn ochr â'r ystod lawn o ffactorau perthnasol.

Mae'r Awdurdod o'r farn bod yr Asesiad o'r Effaith yn darparu gwerthusiad teg a chytbwys o effeithiau tebygol y cynnig, yn seiliedig ar y wybodaeth oedd ar gael adeg ei gyhoeddi

a'r cam a gyrhaeddwyd yn y broses. Mae'r Awdurdod hefyd yn parhau i fod yn fodlon bod y cynnig yn gydnaws â'i gyfrifoldebau o ran y Gymraeg, yn cyd-fynd ag amcanion Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg, ac yn cynnal yr amcan hirdymor o gael mynediad at ddarpariaeth addysgol cyfrwng Cymraeg.

Pennawd Thematig: Effaith ar Gymuned Llangyndebyrn

Crynodeb o'r Ymatebion: Mae'r sylw yn dadlau bod Ysgol y Fro yn sefydliad canolog ym mywyd y pentref ac yn cyfrannu'n sylweddol at gydlyniant cymdeithasol, hunaniaeth gymunedol a'r defnydd o'r Gymraeg rhwng cenedlaethau. Mae'r sylw yn dadlau na roddwyd digon o ystyriaeth i effeithiau cymunedol wrth eu cydbwysu yn erbyn ystyriaethau addysgol ac ariannol, ac y bydd cau'r ysgol yn cyfrannu at ddirywiad pellach mewn cymuned wledig Gymraeg ei hiaith.

Ymateb yr Awdurdod Lleol:

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod cryfder y teimladau a fynegwyd ynghylch lle'r ysgol yn y gymuned ac yn derbyn bod Ysgol y Fro yn gwneud cyfraniad cadarnhaol at weithgarwch cymunedol, hunaniaeth leol a'r defnydd o'r Gymraeg. Mae Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned yn nodi ystod o effeithiau andwyol posibl sy'n gysylltiedig â chau'r ysgol, gan gynnwys effeithiau ar gydlyniant cymunedol, gweithgarwch lleol, sefydliadau cymunedol a darpariaeth blynnyddoedd cynnar. Nid yw'r Awdurdod yn anghytuno bod gan yr ysgol rôl bwysig ym mywyd y pentref ac y gallai cau'r ysgol effeithio ar weithgareddau lleol a hunaniaeth gymunedol. Mae'r materion hyn wedi'u cydnabod o fewn y broses asesu ac fe'u hystyriwyd ochr yn ochr â'r ffactorau addysgol, trefniadaethol ac ariannol ehangach sy'n berthnasol i'r cynnig. Mae'r effeithiau hyn wedi cael eu hasesu'n ofalus a'u pwysu a'u mesur drwy gydol y broses gwneud penderfyniadau. Yn unol â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion 2018, mae'r Awdurdod wedi ystyried effaith debygol y cynnig ar y gymuned, yr iaith Gymraeg, trefniadau teithio a deilliannau addysgol cyn dod i'w gasgliadau. Fodd bynnag, mae'r Cod Trefniadaeth Ysgolion yn ei gwneud yn ofynnol i'r Awdurdod ystyried effeithiau cymunedol ochr yn ochr â'i gyfrifoldebau statudol ehangach i sicrhau darpariaeth addysgol o ansawdd uchel, sicrhau cynaliadwyedd ariannol a gwneud defnydd effeithlon o adnoddau cyhoeddus. Er bod yr Awdurdod yn cydnabod y byddai cau'r ysgol yn newid sylweddol i'r gymuned, mae'n parhau i fod o'r farn bod yr heriau

addysgol, ariannol a threfniadaethol sy'n wynebu'r ysgol yn gorbwyso'r effeithiau andwyol a nodwyd.
Pennawd Thematig: Capasiti yn Ysgol y Dderwen a Threfniadau Lliniaru
<p>Crynodeb o'r Ymatebion: Mae'r sylw yn cwestiynu a all Ysgol y Dderwen ddarparu yn realistig ar gyfer disgyblion o Ysgol y Fro ac yn nodi nad oes unrhyw gynnig penodol a ariannwyd ynghylch ehangu wedi'i nodi. Dadleuir hefyd nad oes gan fesurau lliniaru y cyfeirir atynt yn yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg a'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned ddigon o fanylder ac ymrwymadau o ran eu cyflawni.</p>
<p>Ymateb yr Awdurdod Lleol:</p> <p>Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod y pryderon hyn. Nodwyd mai Ysgol y Dderwen yw'r ysgol dderbyn arfaethedig at ddibenion cynllunio oherwydd ei bod yn darparu addysg cyfrwng Cymraeg o fewn yr un categori iaith ac yn cael ei hystyried fel ysgol sy'n gallu cefnogi parhad addysgol i ddisgyblion. Fodd bynnag, mae rhieni yn cadw'r hawl i fynegi ffafriaeth ar gyfer unrhyw ysgol a gynhelir. Mae'r Awdurdod yn ymwybodol bod nifer o geisiadau am dderbyn disgyblion i'r ysgol ym mis Medi wedi'u gwneud i ysgolion heblaw'r ysgol dderbyn arfaethedig ac wedi'u derbyn ganddynt. Ar hyn o bryd mae gan yr ysgolion hynny ddigon o le i ddarparu ar gyfer y disgyblion y mae lleoedd wedi'u cynnig iddynt. O ganlyniad, yn sgil dewis y rhieni, nid oes disgwyl y bydd pob disgybl yr effeithir arno gan y cynnig yn trosglwyddo i Ysgol y Dderwen. Mae hyn yn atgyfnerthu barn yr Awdurdod bod dosbarthiad gwirioneddol disgyblion yn debygol o fod yn wahanol i'r rhagdybiaethau cynllunio a ddefnyddir yn yr asesiadau effaith a bod yn rhaid asesu ystyriaethau capasiti ar draws y system ysgolion leol ehangach yn hytrach nag mewn perthynas â'r ysgol dderbyn arfaethedig yn unig. Fodd bynnag, mae'r Awdurdod yn cydnabod y gall dewisiadau rhieni newid, a bydd yn parhau i gynllunio ar gyfer ystod o ganlyniadau derbyn posibl, gan gynnwys yr angen am gapasiti ychwanegol yn Ysgol y Dderwen pe bai'r galw yn uwch na'r rhagolygon presennol. Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i weithio gyda'r ysgol dderbyn arfaethedig ac unrhyw ysgol arall yr effeithir arni gan y cynnig i sicrhau bod digon o lety ac adnoddau ar gael pe bai angen capasiti ychwanegol. Lle bo angen, byddai adnoddau cyfalaf yn cael eu hystyried trwy brosesau cynllunio sefydledig.</p> <p>Mewn perthynas â'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg a'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned, mae'r Awdurdod yn nodi'r pryderon a godwyd ynghylch lefel y manylder a</p>

ddarperir mewn perthynas â mesurau lliniaru a threfniadau cyflawni yn y dyfodol. Pwrpas yr asesiadau yw nodi, gwerthuso ac ystyried effeithiau tebygol sy'n deillio o'r cynnig a sefydlu fframwaith priodol ar gyfer lliniaru, monitro ac adolygu.

Mae'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg yn nodi ystod o fesurau lliniaru penodol sydd wedi'u cynllunio i gefnogi'r defnydd parhaus o'r Gymraeg pe bai'r cynnig yn mynd rhagddo. Mae'r rhain yn cynnwys trefniadau pontio strwythuredig ar gyfer disgyblion, cymorth bugeiliol ac ieithyddol wedi'i dargedu, cynnal disgwyliadau clir mewn perthynas â darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn yr ysgol sy'n derbyn, hyrwyddo cyfranogiad mewn gweithgareddau cyfoethogi cyfrwng Cymraeg, gweithio mewn partneriaeth â sefydliadau fel yr Urdd a'r Fenter Iaith, cefnogaeth ar gyfer ymgysylltiad teuluol a chymunedol yn y Gymraeg, a monitro canlyniadau ieithyddol y Gymraeg yn barhaus. Mae'r asesiad hefyd yn nodi nifer o risgiau posibl ynghyd â mesurau lliniaru cyfatebol sydd wedi'u bwriadu i fynd i'r afael â'r risgiau hynny.

Mae'r Awdurdod hefyd yn nodi bod yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg yn cynnwys trefniadau ar gyfer monitro a gwerthuso drwy brosesau sefydledig yr Awdurdod Lleol a gwella ysgolion, gyda darpariaeth i adolygu a mireinio mesurau lliniaru lle bo angen.

Mae'r Awdurdod o'r farn y byddai'n gynamserol ac yn amhriodol cwblhau trefniadau gweithredu manwl cyn i unrhyw benderfyniad gael ei wneud ynglŷn â'r cynnig. Pe bai'r cynnig yn mynd rhagddo, byddai cynllunio gweithredu yn cael ei gynnal mewn partneriaeth â'r ysgol sy'n derbyn, teuluoedd yr effeithir arnynt a rhanddeiliaid perthnasol, i ddatblygu, gweithredu a monitro trefniadau lliniaru priodol.

Yn unol â hynny, mae'r Awdurdod yn parhau i fod yn fodlon bod Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg a'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned yn darparu asesiad cymesur o'r effeithiau tebygol, yn nodi mesurau lliniaru priodol, ac yn sefydlu trefniadau addas ar gyfer monitro ac adolygu parhaus.

Casgliad Cyffredinol:

Mae'r Awdurdod Lleol yn cydnabod cryfder y teimlad a fynegir yn y sylw ac yn cydnabod pwysigrwydd Ysgol y Fro i nifer o aelodau o'r gymuned leol. Mae'r Awdurdod Lleol hefyd yn cydnabod y pryderon ehangach a fynegwyd ynghylch cynaliadwyedd hirdymor cymunedau gwledig, cymunedau Cymraeg a rôl ysgolion gwledig yn y dyfodol. Fodd bynnag, pwrpas y broses statudol bresennol yw pennu rhinweddau'r cynnig penodol sy'n

ymwneud ag Ysgol y Fro gan ystyried gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion 2018. Felly, mae asesiad yr Awdurdod wedi canolbwyntio ar effeithiau addysgol, ariannol, trefniadaethol, yr iaith Gymraeg a chymunedol y cynnig hwn. Mae'r Awdurdod yn nodi bod nifer o'r materion a godwyd yn y sylw yn ymwneud â chwestiynau polisi ehangach sy'n ymwneud ag ysgolion gwledig, cymunedau Cymraeg a pholisi addysg cenedlaethol. Er bod y materion hynny'n cael eu cydnabod, rôl yr adroddiad gwrthwynebu yw ystyried y cynnig penodol sydd gerbron y rhai sy'n gwneud penderfyniadau a'r graddau y mae'n cydymffurfio â gofynion statudol Cod Trefniadaeth Ysgolion 2018.

Mae'r Awdurdod hefyd yn parhau i fod yn fodlon bod opsiynau amgen i gau'r ysgol, gan gynnwys ffedereiddio a threfniadau trefniadaethol eraill, wedi'u hystyried yn gydwybodol yn unol â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion 2018 sy'n ymwneud ag ysgolion gwledig ac mae achos cryf dros gau'r ysgol wedi'i gyflwyno.

Ar ôl ystyried y materion a godwyd ochr yn ochr â'r Adroddiad Ymgynghori, Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned, Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg, ailasesiad ysgolion gwledig a sylfaen dystiolaeth ehangach, mae'r Awdurdod yn parhau i fod yn fodlon bod y cynnig yn cynrychioli'r dull mwyaf priodol a chynaliadwy o fynd i'r afael â'r heriau addysgol, ariannol a threfniadaethol sy'n wynebu'r ysgol wrth gynnal mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg.